

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYESİNDE DİNÎ
AKIMLAR: MEŞVERET GRUBU ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Sevgi HİMMETOĞLU

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakkı İNAL

Samsun, 2016

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYESİNDE DİNİ
AKIMLAR: MEŞVERET GRUBU ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Sevgi HİMMETOĞLU

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakkı İNAL

Samsun, 2016

Bu tezimi masada yemekten çok kitap gören, sevgisini, yardımını ve sabrını esirgemeyen sevgili eşim Ali HİMMETOĞLU'na ve daha doğmadan okul, sıra ve kitaplarla tanışan kızım Elif Ravza'ya ithaf ediyorum

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezi'nin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

/ / 2016

SEVGİ HİMMETOĞLU

TEZ KABUL VE ONAYI

Sevgi HİMMETOĞLU tarafından hazırlanan CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKiYESİNDE DİNÎ AKIMLAR: MEŞVERET GRUBU ÖRNEĞİ başlıklı bu çalışma, __/__/__ tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: _____

Üye : _____

Üye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

__/__/__

Enstitü Müdürü

ÖZET

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYESİNDE DİNÎ AKIMLAR: MEŞVERET GRUBU ÖRNEĞİ

SEVGİ HİMMETOĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, 2016
Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakkı İNAL

Mutlakiyet, Meşrutiyet ve Cumhuriyet devirlerine şahitlik etmiş olan *Risale-i Nur* adı verilen eserlerin müellifi olan Said Nursî, eserlerinde esas olarak iman esasları, İslami kimliğin korunması temalarını ele almıştır. Literatürde Nurculuk Hareketi olarak kendisine nispet edilen anlayış, Cumhuriyet Döneminin en önemli fikir akımlarından birisini teşkil etmiştir. Said Nursî'nin ölümünden sonra talebeleri tarafından devam ettirilen bu hareketin en önemli kollarından birisi 2016 yılında vefat eden Mehmet Kırkinci'nin önderliğinde kurulan Meşveret hareketidir. Said Nursî'nin diğer talebeleri ya da önde gelen takipçileri arasında, klasik usulde medrese tahsili görmüş olmasıyla temayüz eden Erzurum şehrinde başlattığı eğitim ve irşad faaliyetlerini ülkenin değişik illerine de yaymıştır. Risale okumaları ve din algısını bu eserler ekseninde şekillendirmek, diğer Nurcu gruplarda görüldüğü gibi, Meşveret Grubunun da temel hareket noktasını oluşturur. Meşveret Grubu değişik dernek ve vakıf faaliyetleri yoluyla genelde üniversite gençliğini hedef alan eğitim faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Günümüzde Meşveret Grubu, Erzurum Eğitim ve Kültür Vakfı, Suffa Vakfı, Ümit Vakfı, Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği aracılığıyla faaliyetlerde bulunmaktadır. İslamın modernite ile çatışmadığı temel argümanından hareket eden Kırkincinin, 12 Eylül ihtilali döneminde takındığı farklı tavrı dolayısıyla ve Özal dönemi başta olmak üzere siyasetle ve siyasilerle ilişkileri diğer Nurcu Gruplar tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Said Nursi, Nurculuk, Mehmet Kırkinci, Meşveret Grubu.

ABSTRACT

RELIGIOUS MOVEMENTS IN TURKISH REBPUBLIC: THE CASE OF MEŞVERET COMMUNITY SEVGİ HİMMETOĞLU

Ondokuz Mayıs University, Institute of Social Sciences, The Department of Basic
Islamic Sciences, Master Thesis, 2016
Adviser: Assistant Professor İbrahim Hakkı İnal

"Risale-i Nur" is a book that beared witness to the absolutist regime, the constitutional period of Ottoman Empires and the republic period of Turkey. Writer of the book is Said Nursi who mentioned basic principles of İslamic belief and protection of islamic identity. The understanding that is attributed to Said Nursi as movement of "Nurculuk" in the literature. It is one of the most important stream of thought. After dead of Said Nursi, "Nurculuk" movement was continued by pupils of Said Nursi. One of the most important representative of the movement is "Meşveret" movement that was established by Mehmed Kırkınıcı (d.2016). Kırkınıcı has taken madrasa education in classical style. This education put Kırkınıcı to forefront among other pupils of Said Nursi. Education and act of showing the true path activities that were started by "Meşveret" Movement spread to the whole country. Reading "Risale" and creating a religious sense on the axis of Said Nursi's books were starting points of "Meşveret" Movement as well as other "Nurcu" Movements. "Meşveret" group realizes some educational activities by way of different associations and foundations activities. These educational activities is maden for university students. The aim of the educations was to create a religious sense on them. Nowadays, "Meşveret" group continues to realize their activities through Erzurum Education, and Culture Foundation, Suffa Foundation, Umit Foundation, Feyyaz Informatics and Progress Association. Kırkınıcı was the founder of "Meşveret" Movement who did not argue that islam does not conflict with modernity. Especially different attitudes of Kırkınıcı diffiered from other "Nurcu" groups during the military coup in 12 September 1980 and relationships with Özal and other policitians were interpreted by other "Nurcu" groups in different ways.

Key Words: Said Nursi, Nurcu Movement, Mehmet Kırkınıcı, Meşveret Community

ÖNSÖZ

Modern dünyada cemaat olgusu bir sosyalleşme biçimidir. Bu anlamda cemaat kavramı sadece dinsel bir topluluk değil bünyesinde her türlü sosyalleşme kavramını barındıran bir olgudur. Ne yazık ki Türkiye'de cemaat denildiği zaman sadece dinsel anlamda bir cemaat algısı konuşuluyor. O yüzden cemaat konusu Türkiye'de tabu sayılan konulardandır.

Türkiye'de Said Nursi ve Nur cemaati konusunda pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen, Nurculuğun alt kolları, dini cemaatler ve bunların özellikleri hakkında ayrıntılı saha araştırmaları yok denecek kadar azdır. Bugüne kadar yapılan hemen hemen hiçbir araştırmada, bu tür oluşumlar cemaat olarak nitelendirilmemiş, bunlar ideolojik nitelikli tarikatlar, İslami akım ya da hareketler olarak algılanmışlardır.

Bu konuda Said Nursi ve kişiliğini de dikkate alarak, Nurculuğun alt kollarından olan Meşveret Grubu üzerine bu tez çalışmasını hazırlamış bulunmaktayız.

Tezimiz giriş ve dört bölümden oluşmakta ve sonuç bölümüyle nihayete ermektedir. Giriş bölümünde, problem, konunun önemi ve amacı yanında dini akımlarla ilgili olarak kavramsal bir çerçeve ortaya konulmaya çalışılmıştır. Birinci bölümde, Risale-i Nur Hareketi'nin kurucusu olan Bediüzzaman Said Nursi'nin hayatı, yetiştiği ortam, eserleri ve nurculuk hareketi ele alınmıştır.

İkinci bölümde, Bediüzzaman sonrası Nur Cemaati'nin gruplara ayrılması, bu grupların oluşumunda etkiye sahip olan kişiler ve bu grupların ön plana çıkan özellikleri ve grubun neşriyat faaliyetleri incelenmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise konumuz olan Meşveret Gurunun kanaat önderi ve kurucusunun hayatı, eserleri ve görüşleri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde sosyolojik olarak açık bir grup olarak niteleyebileceğimiz örnek konu olarak (*case study*) seçtiğimiz Meşveret Grubunun tarihçesi, faaliyetleri, dernek ve vakıfları mercek altına alınmıştır. Çalışmamız sonuç bölümüyle sona erdirilmiştir.

Bu tez çalışmasını yaparken, ilminden ve tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı değerli danışman Hocam Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakkı İNAL'a, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen arkadaşım, meslektaşım Bahar BAŞ'a, Üniversiteye başladığım ilk günden

buyana kariyerimi devam ettirmem gerektiğini söyleyen desteklerini esirgemeyen babam Sabahattin DALAHMETOĞLU'na, dualarıyla hep yanımda olan annem Hamide DALAHMETOĞLU'na, babaanneme ve eşimin ailesine, yazmamda beni teşvik eden ve katkı sağlayan desteklerini benden esirgemeyen sevgili eşime, yardımlarını esirgemeyen tüm dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca eserlerinden yararlandığımız bütün müelliflere, hocalarıma, kütüphanelerinden yararlandığım bütün kurum ve kuruluşlara şükranlarımı arz ederim.

SEVGİ HİMMETOĞLU

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	
TEZ KABUL VE ONAYI.....	
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	xi

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu	1
2. Tezin Amacı ve Önemi.....	1
3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi	2

BİRİNCİ BÖLÜM

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSI'NİN HAYATI, ESERLERİ ve NURCULUK HAREKETİ

1.1. Bediüzzaman Said Nursi'nin Hayatı	5
1.1.1.Eski Said Dönemi (1878-1913)	5
1.1.2.Arayış Halindeki Said (1913-1926).....	11
1.1.3.Yeni Said Dönemi (1926-1960).....	13
1.2. Bediüzzaman Said Nursi'nin Eserleri	15
1.2.1. 1926'da başlayan Risale-i Nur'ların telifinden önceki eserleri	16
1.2.2. 1926'dan Sonra Risale-İ Nur Adı Altında Telif Ettiği Eserleri	17
1.3. Risale-i Nur Hareketi (Nurculuk).....	18
1.4. Risale-i Nur'un Yayılmasının Ve Başarısının Sebebi	21

İKİNCİ BÖLÜM

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ'NİN VEFATINDAN GÜNÜMÜZE NURCULUK HAREKETİ

2.1. Bediüzzaman'ın Vefatından Sonra Hareketin Genel Durumu	23
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEHMET KIRKINCI'NIN HAYATI, ESERLERİ VE KİŞİLİĞİ

3.1. Mehmet Kırkinci'nin Hayatı	32
3.1.1. Doğumu	32
3.1.2. Eğitim Hayatı	32
3.1.3. Hizmet Hayatı	35
3.1.4. Vefatı	48
3.2. Mehmet Kırkinci Eserleri:	48
3.3. Kişiliği ve Fikirleri	58

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MEŞVERET GRUBU

4.1. Meşveret Grubu Tarihçesi ve Grup Hakkında Genel Bilgi	67
4.2. Meşveret Grubu Dernek ve Vakıfları	70
4.2.1. Feyyaz Bilim ve Gelişim Derneği	70
4.2.2. Suffa Vakfı	72
4.2.3. Erzurum Kültür Ve Eğitim Vakfı	74
4.2.4. Ümit Vakfı	75
4.3. Meşveret Grubu'nun Günümüzdeki Entelektüel Şahsiyetleri	76
4.3.1. Ahmed Akgündüz	76
4.3.2. Alaaddin Başar	77
4.3.3. Burhan Sabaz	78
4.3.4. Ahmet Çolak	78
4.3.5. Ramazan Yıldırım	79

4.3.6. Mahmut Kartal	79
4.3.7. Abdulkadir Yazıcı	79
4.3.8. Halil Dülgar	80
SONUÇ	81
KAYNAKÇA	84
EKLER.....	97
ÖZGEÇMİŞ	109

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
by.	: Basım yeri yok
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
drl.	: Derleyen
DİA	:Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
ed.	: Editör
hızl.	: Yayına hazırlayan
H.	: Hicrî
EKEV	:Erzurum Eğitim ve Kültür Vakfı
M.	: Miladi
nşr.	: Neşr eden
OMÜİFD	: Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
sy.	: Sayı
s.	: Sayfa Numarası
ss	: Sayfadan sayfaya
sy	: Sayfa numarası yok.
T.	:Tarih
t.y.	: Tarih bilgisi yok.
thk.	: Tahkik eden
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	:Türk Tarih Kurumu
vd.	: ve diğerleri.
yay.	: Yayın, yayınları, yayınevi.
y.y.	: Basım/yayın bilgisi yok

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu

Çalışmamızda 1930'lu yıllarda doğup büyüyen, birçok siyasal değişikliğe şahit olan Said Nursi'nin öğrencilerinden Mehmet Kırkinci'nin görüşleri etrafında oluşmuş Meşveret Grubunu modern dünyada din, zihniyet algıları bağlamında değerlendirmeye çalışacağız. Meşveret grubuna bağlı bir dergi olmaması hasebiyle grubun görüşlerini dernek ve vakıflarının faaliyet, vizyon ve misyonları ışığında değerlendirmeye tabii tuttuk. Kırkinci'nin 1980 darbesini desteklemesi ve anayasaya evet oyu vermesi Said Nursi sonrası Nurcularda ki bölünmelere bir nebze de olsa ışık tutmakla birlikte Kırkinci'nin din ve siyaseti birbirine karıştırdığını söyleyerek değişik algılara da yol açmıştır.

2. Tezin Amacı ve Önemi

Küreselleşen dünyada dinî alanda bir takım değişmelerin meydana gelmesinde etkili bir faktör olan yeni dinî akımlar, cemaat ve tarikatların anlaşılması ve açıklanması büyük önem arz etmektedir. Ancak bu noktada bir takım ciddi sıkıntıların ve yanlış anlamaların yaşanmakta olduğu ve olacağı da bilinmektedir. Bu sıkıntılar, hiç kuşku yok ki, yine bu alanda yapılacak bilimsel çalışmalarla aşılabacaktır.

Bu değişik alanlar ve yönlerde faaliyet gösteren akımlarla ilgili olarak ülkemizde akademik düzeyde, amatör olarak İlahiyat fakülteleri, Sosyoloji ve Siyaset Bilimi alanlarında sayısız çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar arasında Şaban Sitembölükbaşı'nın Süleymancılık çalışması, Emin Yaşar Demirci'nin ve İskenderpaşa Cemaati ile ilgili çalışmaları, H.Hüseyin Ongun'un Nurculuk ile ilgili çalışmaları ve daha pek çok müstakil bir cemaate tahsis edilen araştırmalar zikredilebilir.

Bu çalışmalarla ilgili genel bir durum değerlendirmesi yapacak bir kişinin karşılaşacağı hususlar, Türkiye'de Said Nursi ve Nur cemaati konusunda pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen Nur cemaatinin alt kolları, Nurcular arasındaki gruplaşmalar, bölünmeler, günümüzde aktif olarak faaliyet gösteren önemli Nurcu gruplar, bu grupların nasıl bir fikri oluşum içinde oldukları ya da olup bitenlere ne tür tepkilerde bulundukları konusunda ayrıntılı saha araştırmaları ve akademik çalışmaların yok denecek kadar az olduğudur. Bugüne kadar yapılan hemen hemen hiçbir araştırmada, bu tür oluşumlar cemaat olarak nitelendirilmemiş, bunlar ideolojik nitelikli

tarikatlar, İslami akım ya da hareketler olarak algılanmışlardır. Yine bu konuda Mehmet Kırkinci ve Meşveret Grubu hakkında akademik bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Mehmet Kırkinci (Şura) Grubu, 1980 yılına kadar Yeni Asya Grubu ile birlikte hareket etmekte iken, bu tarihten itibaren siyasi tercihlerde ihtilafa düşmeleri sonucu Mehmet Kırkinci tarafından kurulmuştur. Söz konusu grup, kontrolündeki vakıflar ve öğrenci evleri vasıtasıyla Erzurum, Ankara ve Adana ağırlıklı olmak üzere çeşitli illerde faaliyet göstermektedir. Grubun bünyesinde daha ziyade eski Nurcular bulunmaktadır. Meşveret Grubu hakkında bir akademik çalışmanın yapılmamış olması hasebiyle bizim çalışmamızın temel problemi bu grubun kurucusu olan Mehmet Kırkinci, bu grubun faaliyet ve çalışmalarıdır.

3.Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Ülkemizde İslam Mezhepleri alanında yapılan çalışmaların genellikle ilk dönem İslam mezhepleri, kısmen Alevi-Bektaşilik benzeri ortaçağda teşekkül etmiş dini akımlar ile ilgili olduğu görülür. Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan dini akımlar ile ilgili olarak ilgili anabilim dalında yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Sosyoloji bölümlerinde yapılan çalışmaların ise dini grupların savunduğu fikirlerin dini muhtevasıyla ilgili değerlendirmelerinde ciddi hataları vardır. Bu mülahazalardan hareketle, bu çalışmanın amacı, Mehmet Kırkinci'nin hayatı, eğitime başlama yılları, ders aldığı hocalar, Said Nursi ile görüşmeleri, hatıra ve olayları, eserleri, o günkü Türkiye şartlarında siyasi ve itikadi olarak görüşü ve duruşu ve grubun günümüzdeki çalışma ve faaliyetlerini incelemektir.

Modern dünyada insanlar kendi bireyselliklerini inşa ederken birçok cemaat ilişkisinden geçmektedirler. Bu anlamıyla cemaat kavramı, toplumdaki yaygın algısıyla dinsel bir topluluk olmaktan ziyade her türlü sosyalleşme sürecini (sivil toplum, sosyal çevre, kulüp, loca, sendika, parti, sosyal hareket ve en sıradan anlamıyla dini cemaat gibi) ifade eden bir kavram ve olgudur. Bugün bu anlamıyla modern dünyada bir veya birçok cemaat ilişkisine dâhil çok sayıda insan vardır.

Ne var ki, Türkiye’de cemaat kavramı, bu tür sosyalleşme ilişkilerinin sadece yoğun-dinsel olanlarını kast etmek üzere kullanılmaktadır. O yüzden cemaat konusu Türkiye’de tabu sayılan konulardan birini oluşturmaktadır. Çünkü cemaat popüler medya ve bilim çevrelerinde ısrarla yalnızca dinsel örgütlenmeleri ifade etmek üzere kullanılmaya devam etmektedir. Din hakkındaki tavır ve tutumlar genel anlamda cemaat

kavramı hakkında da katlanarak tekrarlanmaktadır. Bu durum politik alanda çeşitli kutuplaşma ve tartışmalara yol açtığı gibi, sosyolojinin en verimli ve yerini başka bir kavramın dolduramayacağı “cemaat” kavramının içini boşaltarak entelektüel dünyayı da daraltmaktadır.

Oysa bugünkü Türk toplumunun sosyal dokusunu anlamanın en önemli yollarından biri, onun cemaat olarak kendini oluşturma yollarını anlamaktan geçiyor. Burada cemaatten kast edilen, sadece bilinen dini anlamıyla cemaat değil, yüz yüze ilişkilerin yoğunlaştığı ve insanların özel bağlarla bir araya gelmelerine yol açan ortak anlam ve referans gruplarıdır. Türkiye’de ise son yıllarda medyadaki tartışmalarda yoğun biçimde ve gerilimli bir konu olarak yer bulan cemaat olgusu ne yazık ki akademik dünyada yeterince ilgi ve araştırma konusu haline gelememiştir.

Özel olarak medya ve siyaset dünyasını, genel olarak da toplumun tümünü yoğun biçimde meşgul etmesine ve ilgilendirmesine rağmen cemaat gerçeğinin veya somut olarak cemaatlerin akademik dünyada yeterince araştırma konusu olamayışının temelinde, bu konunun bir tabu olmaya devam etmesi yatmaktadır.

Gerek İslam dünyasının diğer ülkelerinde, gerekse ülkemizde ortaya çıkan dini akımlar, ekoller ve çevrelerde belli başlı temel karakteristik özellikler müşahade edilmektedir. Bu hareketlerin hemen hepsi tepkisel hareketlerdir. Bir yönüyle batılılaşmaya tepki olarak ortaya çıkan bu hareket ve gruplar diğer yönüyle içe dönük bir tepki ya da eleştiriyi bünyesinde barındırır. Meşveret Grubunun günümüzdeki görüşleri, duruşu, faaliyetleri yayınladıkları eserleri fikirlerini savundukları İslam algısı göz önünde bulundurulduğunda onların nasıl bir zihni yapıya sahip oldukları ile ilgili ortaya konulabilecek varsayım da büyük ölçüde yukarıda ana çerçevesini çizdiğimiz bakış açısından farklı olmayacaktır.

Araştırmamız Cumhuriyet dönemi dini akım ve hareketleri ve bu dönemde ortaya çıkan Meşveret grubunu ele almaktadır. Bu dönemler ülkemizde sağ-sol çatışmalarının gölgesinde yaşanan fikri ve politik kavgaların yoğun olduğu, durgunluk ve çalkantıların birbirinin takip ettiği yılları ele almaktadır.

Çalışmamızın bir yüksek lisans tezi olması hasebiyle, çok fazla dini akımın mevcut olduğu, çok değişik aktörün ve grubun yayınlarla ve siyasi faaliyetleriyle sahnede olduğu cumhuriyet döneminden sadece bir grubu ele almış bulunmaktayız. Çalışmamızda dini ilimlerle uğraşan bir çevrenin dini ve toplumsal konularla ilgili

görüş, eleştiri faaliyet ve önerilerinin neler olduğu sorusuna cevap aranmaya çalışılacaktır.

Çalışmamızda yoğunlaşacağımız malzemenin sınırlılıklarından söz etmek gerekirse, öncelikle Cumhuriyet dönemi dini akımlar incelenecek, bu dönemdeki din algısı ortaya konulmaya çalışılacak, Bediüzzaman ve Nurculuk incelenecektir. Nurculuk ve Said Nursi ile ilgili çalışmalar yapılmış olsa da Nurculuğun kolları, alt grupları hakkında müstakil bir çalışmada bulunmaması çalışma alanımız açısından bir talihsizliktir. Ahmet Akgündüz'ün yakınlarda sosyal medya paylaşımında *Mehmed Kırkinci ve İlmi Şahsiyeti* adlı eserinin paylaşımını yaptığı görülmüş ancak satışı henüz yapılmadığı için eserden maalesef yararlanılamamıştır. Bu sebeplerden ötürü Meşveret Grubu ve Mehmed Kırkinci'nin faaliyet ve çalışmaları resmi site vb. yerlerden araştırma yapılarak ele alınmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ'NİN HAYATI, ESERLERİ ve NURCULUK HAREKETİ

1.1. Bediüzzaman Said Nursi'nin Hayatı

Said Nursi kendi hayatını “Eski Said” ve “Yeni Said” dönemlerine ayırmıştır. Bununla birlikte, Said Nursi'nin söyleminden üç farklı dönem çıkarabiliriz. Eski Said (1878-1913), Arayış Halindeki Said (1913-1926) ve Yeni Said (1926-1960).¹ Bu bölümde Said Nursi'nin hayatını üç bölümde incelemiş bulunmaktayız.

1.1.1.Eski Said Dönemi (1878-1913)

Mutlakiyet, Meşrutiyet ve Cumhuriyet devirlerine şahitlik etmiş olan *Risale-i Nur* adı verilen eserlerin müellifi Said Nursî Bitlis'in Hizan ilçesine bağlı Nurs köyünde 1878 yılında dünyaya gelmiştir. Dârü'l-hikmeti'l-İslâmiyye Reisliği'ne sunduğu özgeçmişine göre doğum tarihi 1878 yılının Ocak-Mart aylarına tekabül eden hicrî 1295'tir. Babası yörede sûfî olarak tanınan Mirza, annesi Nuriye Hanım'dır.² Dokuz yaşına kadar babasının yanında çocukluk hayatı geçirir, dokuz yaşından itibaren ilim tahsiline karar verir.³ Bediüzzaman, ilk eğitimini ağabeyi Molla Abdullah'tan alır.⁴

Nursi, medrese eğitimine Molla Mehmed Emin Efendi'nin Tağ köyündeki medresesinde başlar. Mehmed isimli bir talebeyle kavga ettiği için burada uzun süre kalamaz, Nurs köyüne döner, derslerini ise ağabeyinin köye geldiği günle yani haftada bir gün ile sınırlar. Nursi, yaklaşık bir yıl sonra ilim tahsili etmek için ilk önce Pirmis köyüne, ardından da bir Nakşibendî olan Hizan Şeyhi Seyyid Nur Muhammed'in yaylasına gider, burada da bir müddet kaldıktan sonra, biraderi Molla Abdullah ile

¹ Mustafa Said İşlerin verdiği bilgiye göre ise Bediüzzaman'ın hayatı, Eski Said, Yeni Said ve Üçüncü Said devreleri olarak üç devreye ayrılmaktadır. Bkz. Mustafa Said İşler, “Bediüzzaman'ın Üç Hayat Devri: Eski Said, Yeni Said ve Üçüncü Said”, *Köprü Dergisi*, sy. 122, (Güz 2010).
[http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=10\(19.12.2015\)](http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=10(19.12.2015)).

² Alparslan Açıkgenç, "Said Nursi" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.XXXV, 2008, s. 565.

³ Necip Fazıl Kısakürek, *Bediüzzaman Said Nursi-Hayatı ve Nur Risalesi'nden Parçalar-*, 3. Baskı İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, Mayıs 2014, s. 9.

⁴ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.565.

beraber Nurşin köyüne gelirler. Yaz olması hasebiyle ahali ve talebeler ile beraber Şeyhan yaylasına giderler. Nursi buradan tekrar Nurşin'e gelir, ardından da Kuğak köyüne gider. Kuğaktaki medresede bir müddet kalır. Daha sonra Siirt'te Molla Fethullah'ın medresesine gider. Orada iki ay ilim tahsilinde bulunur. Daha sonra Hizan yakınlarında bulunan Geyda köyüne gider. Bir süre bu köydeki medreseye devam eder. Burada bir kavgaya karışır, oradan ayrılmak zorunda kalır ve Nurs'a geri döner. Said Nursi daha sonra ilk olarak Arvas köyüne, oradan da Bitlis'te yaşayan Şeyh Emin Efendi'nin Medresesi'ne gitmek için Nurs'tan ayrılır. Şeyh Emin Medresesi'ne gider. Said Nursi, Şeyh Emin Efendi'nin verdiği bir vaaz da ayağa kalkarak, "Efendim, öyle değildir; yanlışınız var" diyerek itiraz etmesi üzerine bir defa daha medrese eğitimine ara vermek zorunda kalır.⁵Said Nursi daha sonra Mir Hasan Veli Medresesi'ne gider fakat orada mizacına uygun şartlar bulamayınca⁶1891 yılında Erzurum ili Doğu Beyazıt kasabasına geçerek tahsiline burada başlar.⁷

Tahsil hayatı onun zeki ve kabiliyetli bir öğrenci olduğunu gösterir. Konuları çok hızlı kavrayabildiğinden dolayı hocaları kendisinin dersleri atlayarak takip etmesinden hoşlanmaz ve bu durum onun sık sık hoca değiştirmesine yol açar.⁸Said Nursi'nin dokuz yaşından itibaren başladığı tahsil hayatı düzensiz bir şekilde devam etmiş ve Necip Fazıl'ın deyimiyle "mizacındaki istiklal, şahsiyet, hatta dik başlılığa kadar giden hususiyet" nedeniyle statik medrese disiplinine uyum sağlayamaz. ⁹ Beyazıt Medresesi âlimlerinden Şeyh Mehmet Celalî'den üç ay ders okuyarak 1892 yılında henüz on dört yaşında iken icazet alır.¹⁰

Kesintisiz eğitiminin sadece üç ay olduğu, diğer eğitimlerinin ise daha kısa sürdüğü kendi beyanından anlaşılmaktadır. Sonuçta üç ay gibi bir sürede medrese hayatı sonlanmıştı. Onun tahsil hayatının bu kadar kısa sürmesinin sebeplerini, hocasına söylediği şu sözlerde aramak gerekir. Nursî Şeyh Mehmet'e şöyle demiştir: "Sizin denetiminizde bulunan hazineler bir kasada kilitli duruyor. Bu kasanın anahtarı sizdedir. Benim istediğim, bu kasanın içinde neler olduğuna dair ipuçlarıdır. Ben

⁵ Mary Weld, *Bediüzzaman Said Nursi Entelektüel Biyografisi*, İbrahim M. Abu-Rabi (ed.), İstanbul: Etkileşim Yayınları, Eylül 2011, ss.22-27.

⁶ Kısakürek, *Bediüzzaman Said Nursi-Hayatı ve Nur Risalesi'nden Parçalar-*, s.11.

⁷ Derya Yörük Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Mezhepler Tarihi Bilim Dalı, 2007), s.45.

⁸ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.565.

⁹ Bkz. Necip Fazıl Kısakürek, *Son Devrin Din Mazlumları*, 10. Basım, İstanbul: Büyük Doğu, 1990.

¹⁰ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.565.

bunlardan hangisi bana uygun gelirse onu tercih edeceğim.” Böylece onun, uzayıp giden müfredatı çok zahmetli bulduğu anlaşılmaktadır.¹¹

Medrese usulüne göre yirmi senede ancak tahsili mümkün olan ilimlerin özünü o, üç ayda tahsil eder.¹² Said Nursi Şeyh Celali’den icazet aldıktan sonra Bitlis’e gider. Bitlis’te kısa bir müddet Şeyh Emin Efendi’nin derslerine devam eder.¹³ Ardından Siirt’te Molla Fethullah Efendi ile görüşmeye gider.¹⁴

Molla Fethullah Efendi’nin huzurunda Makamat-ı Haririye’den bir yaprağı tek bir okumayla ezberler. Dönemin medrese âlimleri arasında gelenek halinde olan ilmî münazaralarda elde ettiği başarılar ve mütalâa ettiği kitapları kolaylıkla ezberine alması veya dinî ilimlerin yanında tarih, coğrafya, matematik, fizik, kimya, astronomi ve felsefe gibi ilimleri de okumuş olması; ilmî ve dinî ders usullerini birleştirerek kendine has ve asrın gereklerine uygun bir ders metodu ortaya koymaya başlaması, küçük yaşta bu yoğunluktaki çalışmalar yapmış olması veya Fethullah Efendi’nin yaptığı imtihanda soruların hepsini doğru cevaplandırıp ayrıca Harîrî’nin *el-Makamat*’ından verilen metni bir defa okuduktan sonra ezberden tekrarlamış olması sebebiyle hafızası ve zekâsı ile ün salan diğer bir *Makamat* yazarı Bediuzzaman el-Hemedânî’ye atfen Said Nursi’ye, ‘Bediuzzaman’ lakabı verilmiştir.¹⁵

1893 yılında Cizre’ye giden¹⁶ Said Nursi 1894’te Mardin’e geçer.¹⁷ Burada iki derviş ile karşılaşır, dervişlerden biri Cemalüddin Afganî’nin talebesi, diğeri ise Senusi tarikatının bir mensubudur. Bu karşılaşma ufkunun genişlemesi bakımından önemli bir dönüm noktasını teşkil eder. Cemalüddin Afganî’nin talebesinden, Afganî’nin siyasî fikirlerini tanıma fırsatı bulur.¹⁸

Said Nursî’yi, Mardin mutasarrıfı Nadir Bey, silahlı muhafızlar eşliğinde şehirden zorla çıkararak Bitlis’e gönderir. Bitlis valisi Ömer paşa tarafından konağına davet edilir ve Said Nursi burada yaklaşık iki yıl ikamet eder.¹⁹

¹¹ Şerif Mardin, *Bediuzzaman Said Nursî Olayı*, 10.Basım, Metin Çulhaoğlu, (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları, 2005, s.115-116.

¹² Açıkgenc, "Said Nursi", c. XXXV, s.565.

¹³ Weld, *Bediuzzaman Said Nursi Entelektüel Biyografisi*, s. 30.

¹⁴ Açıkgenc, "Said Nursi", c. XXXV, s.565.

¹⁵ Açıkgenc, "Said Nursi", c. XXXV, s.565.

¹⁶ Abdurrahman Nursi, *Bediuzzaman’ın Hayatı*, İstanbul: Kent Yayınları, 2010, s. 28.

¹⁷ Nursi, *Bediuzzaman’ın Hayatı*, s.33.

¹⁸ Nursi, *Bediuzzaman’ın Hayatı*, s. 33.

¹⁹ Açıkgenc, "Said Nursi", c. XXXV, s.565.

Vanlı Hasan Paşanın daveti üzerine Van'a gider. Asıl verimli dönemini sonraki Van Valisi Tahir Paşa'nın zamanında geçirir ve onun zengin kütüphanesinde mevcut fen ilimlerine ait yeni eserleri inceleme imkânı bulur.²⁰ Burada kaldığı on yıl boyunca, çalışmalarını farklı ilimlerde derinleştirir, Horhor medresesini kurarak dersler vermeye başlar. Fen ilimleri ile dini ilimlerini okutacağı Mısır'daki Cami-ül Ezhere mukabil Bitlis ve Van'da Medreset-üz-Zehra ismiyle bir darülfünun vücuda getirmeyi tasarlar.²¹

Vali konağında iken bir gazetede okuduğu haber üzerine, hayatının bir gayesi olarak "Kur'an'ın bu asra bakan manevi mucizesini insanlara ispat ederek gösterme" kararı verir. Bu haber, İngiliz Sömürgeler Bakanı Gladstone'un ağzından bir oyunu dile getiriyordu: "İslam dünyasına hâkim olmak için, ya Kur'an Müslümanların elinden alınmalı, ya da Müslümanlar Kur'an'dan soğutulmalı." ²² Bu söz Said Nursî'nin dünyasında fırtınalar koparır. Belki de, hayatının en önemli kararını vermesine yol açar ve Gladstone'un sözüne karşılık, "Ben de Kur'an'ın sönmez ve söndürülemez ebedî bir güneş gibi mucize olduğunu dünyaya ilân edeceğim" diyen Bediüzzaman, hayatının diğer bir gayesi olarak, "Kur'an'ın bu asra bakan manevî mucizesini insanlara ispat ederek gösterme kararını alır. Van'daki uzun ikametinin neticesi olan bu karar ve Şarkta kurulmasını istediği üniversite fikri Said Nursî'nin bundan sonraki hayatını şekillendiren en önemli iki hedefi oluşturduğu görülmektedir.²³

Bitlis ve Van'da Medresetü'z-Zehra isminde bir üniversite kurulmasını temin için padişah'tan yardım istemek ve mekteplerde din dersleri, medreselerde de müspet ilimlerin okutulmasını temin maksadıyla²⁴ Van Valisi Tahir Paşanın teşviki ile Tahir Paşa'nın Sultan Abdülhamid'e yazdığı referans mektubunu da alarak 1907 tarihinde İstanbul'a gelir ancak bu talebi geri çevrilir.²⁵ Tüm çabalarına rağmen Medresetü'z-Zehra projesini gerçekleştiremez.²⁶

²⁰ Açıkgöç, "Said Nursî", c. XXXV, s.566.

²¹ "Bediüzzaman Said Nursî Biyografisi (Kısa), <http://www.bediuzzamansaidnursi.org/node/9>(20.12.2015).

²² "Hürriyete Hitâp" 15.04.2012, <http://www.arastiririm.net/tag/risale-i-nur/page/2>(24.12.2015).

²³ "Hürriyete Hitâp" 15.04.2012, <http://www.arastiririm.net/tag/risale-i-nur/page/2>(24.12.2015).

²⁴ Necmettin Şahiner, *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursî*, İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1974, s.88.

²⁵ Mardin, *Bediüzzaman Said Nursî Olayı*, ss.130-133.

²⁶ Bütün çabalarına rağmen Medresetü'z-Zehra projesini gerçekleştiremeyen Bediüzzaman, bugün doğrudan istediği şekilde bir üniversite kuramamış olmakla birlikte, dünyanın her tarafına uzanan ilim evleri açılması ile hayalini kurduğu ilim yuvaları farklı bir şekilde vücut bulmuştur.

İstanbul'a geldiğinde Fatih Camiinin yakınındaki Şekerci Hanı'na yerleşmiş, odasının kapısına "Burada her suale cevap verilir, her müşkül halledilir, fakat sual sorulmaz" yazılı bir levha asmış ve İstanbul âlimlerinin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bu davet, kısa sürede bütün İstanbul'a yayılır. İlim adamları, medrese hocaları, talebeler, siyasetçiler Bediüzzamanı konuşmaya başlar. İstanbul'a geldikten sonra Fatih Camii'nde vaaz vererek oradaki âlimlere de kendini kabul ettirir.²⁷

İnsanların yavaş yavaş etrafında toplanmaya başlaması hükümetin şüphelenmesine sebep olur. Birkaç kere tutuklanır ve serbest bırakılır. Bir süre sonra, "Her soruya cevap veren ve Saray'a karşı böyle pervasız olup, eleştiriler getiren bir adam, olsa olsa deli olabilir." denilerek, Bediüzzaman akıl hastanesine sevk edilir. II. Abdülhamit ile görüşme isteğinin akamete uğraması ve saraya karşı sergilediği sert tavır kendisinin delilikle itham edilmesine yol açmışsa da doktor raporları onu bu ithamdan kurtarmıştır.²⁸ Zaptiye nazırı Şefik Paşa tarafından kendisine ayda 100 kuruş maaşla memleketine müderris olarak tayin edildiği bildirilir. Said Nursi İstanbul'a dilenmek için değil milletin eğitim düzeyini iyileştirmek için geldiğini söyleyerek maaşı reddeder.²⁹

Bediüzzaman, II. Meşrutiyet'in ilânında serbest bırakılır.³⁰ O günlerde Osmanlı'yı ve İstanbul'u çalkalayan hürriyet ve meşrutiyet tartışmalarına katılmış; çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazarak meşrutiyete İslam namına sahip çıkmıştır. II. Meşrutiyet'in üçüncü günü Selanik Hürriyet Meydanı'nda istibdadı yerip hürriyeti öven ateşli bir konuşma yapmıştır.³¹

Selanik Meydanı'nda tekrarladığı ve metnini birçok gazetenin yayınladığı "Hürriyete Hitap" adlı nutkunda, meşrutiyet ve hürriyet kavramlarının İslamiyet'e aykırı olmadığını anlatır.³² O zamanlarındaki yazılarında yer yer İttihat ve Terakki'den bahseden Said Nursi içlerinden bazılarının ülkenin yönetilmesi ve dini hayatın canlandırılmasına yönelik çok yararlı ilkeleri savunduğunu belirtir.³³ Fakat daha sonra

²⁷ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

²⁸ Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", s. 47.

²⁹ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

³⁰ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s. 565.

³¹ Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", s. 47.

³² "Bediüzzaman Said Nursi Biyografisi" *Risale-i Nur Enstitüsü*, [http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=SaidNursi&SubSection=Biyografi&Page=2\(15.12.2015\)](http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=SaidNursi&SubSection=Biyografi&Page=2(15.12.2015)).

³³ M. Hakan Yavuz, "Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk" *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık*, T. Bora ve M. Gültekinil (edt.), 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, c. 6, 2005, s.265.

İttihatçıların bu amaçtan uzaklaştığını görmüş ve onlarla olan ilişkisi Enver Paşa ile sınırlı kalmıştır.³⁴

O dönem İstanbul'u, birçok siyasî ve sosyal olaylarla kaynıyordu. Hamalların, İttihatçılara ve Meşrutiyete karşı bir ekonomik engelleme hareketi olarak başlattıkları boykot da bu olaylardan biriydi. Böyle hareketli bir ortamda, İstanbul'da yaşayan ve hamallık yapan Kürtlerin kandırılarak siyasî ve anarşik olayların içine çekilmesinden endişe eden Said Nursî, hamalların yoğun olarak bulunduğu yerleri, özellikle kahvehaneleri gezerek onlara meşrutiyeti anlatıyor ve boykotu o sıralarda Bosna-Hersek'i ilhak eden Avusturya'nın mallarına karşı yapmalarını tavsiye ediyordu. Bu görüşmeler sonucunda hamallar ikna olarak boykotlarını yalnızca Avusturya mallarına karşı uygulamışlardı. Böylelikle Bediüzzaman, hem çıkması beklenen muhtemel anarşiyi önlemiş, hem de Avusturya mallarına karşı boykot başlatarak Osmanlı Devleti'nin devletlerarası politikada Avusturya'ya karşı mesafe kazanmasına öncülük etmişti.³⁵ O sıralarda Meşrutiyetten ve İttihatçılardan rahatsız olanlar sadece hamallar değildi. Medrese çevresinde yer alan ulema ve talebeler de meşrutiyetin, anayasanın, hürriyet uygulamalarının İslamiyete aykırı olduğuna inandıkları için içten içe rahatsızdı. Bu rahatsızlığın farkında olan Said Nursî, o devirde yayınlanan bütün gazetelere makaleler yazarak, İslâmiyet ve meşrutiyet arasındaki uygunluğu, dört hak mezhebin klasik kaynaklarına dayanan delillerle ispat ediyor, medrese mensuplarının toplandıkları yerlere giderek etkili hitap ve nutuklarıyla onları ikna etmeye çabalıyordu.³⁶

Said Nursî kısa bir süre sonra İttihatçılardan uzaklaşıp, İttihad-ı Muhammedî partisinin kurucuları arasında yer alır³⁷ ve Volkan Gazetesi'nde yazılar yazmaya başlar.³⁸ Buralarda toplum hayatının birlik ve beraberliğe muhtaç olduğunu ve adem-i merkeziyet fikrinin birliği bozacağını savunur.³⁹

1909 tarihinde ortaya çıkan 31 Mart vaka'sında yaptığı konuşmalarla kalabalıkları teskin etmeye çalışır;⁴⁰ daha sonra 31 Mart Vak'ası ile irtibatlandırılarak 1

³⁴ Açıkgöç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

³⁵ "Bediüzzaman Said Nursi Biyografisi" *Risale-i Nur Enstitüsü*, (24.12.2015).

³⁶ "Bediüzzaman Said Nursi Biyografisi" *Risale-i Nur Enstitüsü*, (24.12.2015).

³⁷ Kısakürek, *Bediüzzaman Said Nursi-Hayati ve Nur Risalesi'nden Parçalar*, s.18.

³⁸ <http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=SaidNursi&SubSect>

³⁹ Ruşen Çakır, *Ayet ve Slogan, Türkiye'de İslami Oluşumlar*, 8.Basım, İstanbul: Metis Yayınları, Ekim 1995, s.79.

⁴⁰ Açıkgöç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

⁴¹ Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", s.47.

Mayıs 1909'da tutuklanır,⁴¹24 Mayıs 1909'da Sıkıyönetim Mahkemesi'ne çıkarılarak idam talebiyle yargılanır;⁴² Bediüzzaman daha sonra müdafaasını yaptıktan sonra beraat eder.⁴³

Tahliye olduktan sonra Beyazıt Meydanı'nda söylediği şu sözler ise tarihe geçer: “Zalimler için yaşasın cehennem!”⁴⁴Tahliye sonrası İnebolu üzerinden Rize'ye, buradan Batum ve Tiflis'e geçer.⁴⁵ Burada bir Rus polisi ile aralarında bir konuşma geçer. Uzun olan bu karşılıklı konuşmada Bediüzzaman, Rusya da birbiri üstünde üç zulmet inkişafa başlayacağını ve gelip Tiflis'te medresesini açacağını belirtir. Oradan da 1910 yılının ilk aylarında Van'a ulaşır. Van'da Kürt aşiretlerini dolaşarak onları meşrutiyet, hürriyet, istibdat, meşveret ve Şura gibi kavramların yanı sıra özellikle o günün İslami meseleleri hakkında aydınlatmaya çalışır.⁴⁶

Bir yıl sonra da Şam'a geçer. Şam'dan Mısır'a geçerek El Ezher Üniversitesi'nin, eğitim sistemini yerinde görüp incelemek amacıyla olmasına rağmen, Şam ulemasının neredeyse tamamının Ezher mezunu olması, elde etmek istediği bazı bilgileri onlardan da alabileceğini düşünmesi bu niyetinden vazgeçmesine neden olur.⁴⁷ Şam'dan Beyrut'a geçer, buradan tekrar İstanbul'a döner.⁴⁸

1911 yılında Şam'a giderek Emeviyye Camii'nde yüzlerce alimin bulunduğu topluluğa bir hutbe irad etmiştir. Şam'dan tekrar İstanbul'a gelerek Sultan Reşat'ın Rumeli seyahatinde onunla birlikte bulunmuş, Kosova'da yapılması planlanan üniversite için ayrılan on dokuz bin altının Doğuda Yapılacak bu medreseye tahsisini sağlayarak Van'a dönmüş, 1913'te Van Gölü kenarındaki Artemit (Edremit) üniversitesinin temelini atmıştır.⁴⁹

1.1.2.Arayış Halindeki Said (1913-1926)

I. Dünya Savaşı'nın patlak verdiği günlerde Van'da bulunan Said Nursî, talebeleriyle birlikte gönüllü milis alayları teşkil ederek cepheye katılmış, bir yandan savaşırken diğer yandan siperlerde “İşârâtü'l-i'câz” isimli tefsirini telif etmiştir.⁵⁰Bazen

⁴¹ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

⁴² Kesik, “Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi”, s.47.

⁴³ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

⁴⁴ Çakır, *Ayet ve Slogan*, s.79.

⁴⁵ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

⁴⁶ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

⁴⁷ Rahmi Erdem, *Davam*, İstanbul: Timaş Yayınları, 1993, s.193.

⁴⁸ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s.566.

⁴⁹ Kesik, “Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi”, s.48.

⁵⁰ Kesik, “Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi”, s.48.

avcı hattında, bazen at üzerinde, bazen da sipere girdikleri vakit kendisi söyleyip talebesi Molla Habib'in de yazması suretiyle, *İşarat'ül-İ'cazın* büyük bir kısmı bu vaziyette telif edilmiştir.⁵¹

3 Mart 1916'da Bitlis Rusların eline geçer. Bediüzzaman, Ruslara esir düşer, önce Van'a, sonra Culfa, Tiflis, Klogrif üzerinden Rusya içlerindeki Kosturma'ya (Kostroma) sevk edilir.⁵² Bir süre esir kampında kaldıktan sonra Ruslar onun Kosturma'daki Tatar mahallesindeki bir camide kalmasına kefaletle izin verir. Bediüzzaman Volga Nehri kenarındaki bu camide hem imamlık yapar, hem de iman sohbetlerine devam eder. Hayli uzun bir aradan sonra yalnız kalma fırsatını da böylece yakalamış ve bütün duygularını, fikirlerini gözden geçirmeye başlamıştır. Bu tefekkür, kendi tabiriyle, onu Eski Said'den Yeni Said'e götüren yeni bir anlayışın ilk işaretleridir.⁵³

Şubat 1917'de başlayan Rus ihtilali, Rusya'yı alt üst eden büyük bir karışıklığa sebep olmuş ve Çarlık rejimi yıkılmıştır. İhtilalin sebep olduğu bu karışıklıktan istifade eden Said Nursi firar eder ve Kosturma'dan Petersburg'a geçerek Varşova'ya gider. Buradan da Viyana'ya geçip Alman makamları tarafından düzenlenen bir belgeyle de Sofya üzerinden İstanbul'a gelir.⁵⁴

1918'de İstanbul'a gelişi büyük bir ilgiyle karşılanan Bediüzzaman, Harbiye Nazırı Enver Paşanın teklifi üzerine İstanbul'da kurulma aşamasında olan Dârülhikmet'i'l-İslamiyeye üye tayin edilir.⁵⁵ Çamlıca'daki Yusuf İzzettin Paşa Köşkünde kalan Bediüzzaman Kuran'ın mucizeliğini çağın insanına göstermek için yazdıklarını neşretmeye başlar. Bediüzzaman, Dârülhikmet'ten kendisine ödenen maaştan, ancak gerekli ihtiyaçları için bir miktar ayırır, geri kalan parayla da eserlerini bastırarak ücretsiz dağıtır.⁵⁶

16 Mart 1920'de İstanbul'a asker çıkaran İngilizler, hızla payitahtı ele geçirir. İngiltere, İstanbul'u sadece işgal etmekle kalmaz, aynı zamanda politikalarını destekleyecek bir kamuoyu oluşturmaya da çalışır. Bediüzzaman, ulema çevresinden

⁵¹ Bediüzzaman Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995, s.98.

⁵² Bediüzzaman Said Nursi, *İçtimai Reçeteler*, C.1, İstanbul: Tenvir Neşriyat, 1990, s. 28.

⁵³ "Bediüzzaman Said Nursi (Ocak-Mart 1878 - 23 Mart 1960)", *Köprü Dergisi*, Bediüzzaman Özel Sayısı, sy. 70, Bahar,2000.

<http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&Yazio=501>(25.12.2015).

⁵⁴ "Bediüzzaman Said Nursi (Ocak-Mart 1878 - 23 Mart 1960)", *Köprü Dergisi*, (25.12.2015).

⁵⁵ "Bediüzzaman Said Nursi (Ocak-Mart 1878 - 23 Mart 1960)", *Köprü Dergisi*, (25.12.2015).

⁵⁶ Bediüzzaman kitaplarını ücretsiz dağıtmasının sebebini. "Bana verilen bu maaş milletin hakkıdır, böylece millete iade ediyorum" şeklinde açıklamıştır.

İngiliz propagandalarına destek verenlerin etkisini kırmak ve halkı uyandırmak için; İngiliz siyasetinin iç yüzünü ortaya koyan Hutuvat-ı Sitte adlı eserini yayınlar. Bediüzzaman, Hutuvat-ı Sitte'yi gizli olarak matbaalarda çoğaltır ve İstanbul'un önemli yerlerinde dağıtır.⁵⁷

İşgalcilerin baskısı altında verilen ve Anadolu'daki Kuva-i Milliye hareketini isyan olarak vasıflandıran şeyhülislam fetvasına karşı bir fetva yayınlar,⁵⁸ Bizzat Mustafa Kemal tarafından şifreyle üç defa Ankara'ya davet edilir. Ankara'da kaldığı süre içinde Medresetü'z-Zehra için Meclis'e 166 mebusun imzasını taşıyan bir kanun teklifi verir ancak 29 Kasım 1925'te bu yasa tasarısı reddedilir.⁵⁹

Kendisine Şark umumi vaizliği, milletvekilliği ve Diyanet Azalığı teklif edilir; ancak bu teklifleri kabul etmeyerek 1923 Mayıs'ında Ankara'dan ayrılır. Bu olaydan sonra Said Nursi'nin hayatında, kendisinin " Yeni Said " adını verdiği ikinci bir dönem başlamıştır. Bediüzzaman o zamana kadar vermiş olduğu siyasi mücadeleden amacına uygun netice alamadığı kanaatine vararak Van'a dönmüştür. Van'da bir diğer kardeşi Abdülmecid'in evinde bir süre ikamet eder. Daha sonra Nurşin Camii'nde kısa bir süre kaldıktan sonra Erek Dağında talebeleriyle birlikte ders yapmaya başlar, Erek Dağ'ın da bir mağarada 21 ay kadar inzivaya çekilerek ibadetle vaktini geçirmeye başlar.⁶⁰

1924 yılının sonlarına doğru çıkan Şeyh Said isyanıyla hiç bir ilgisi olmayıp hatta isyan öncesinde kendisinden destek isteyen Şeyh Said'i bu niyetinden vazgeçirmeye çalıştığı halde, isyan sonrasında, Van'da ikamet ettiği uzlet hanesinden alınarak 1925 yılı baharında Burdur'a getirilir.⁶¹

1.1.3.Yeni Said Dönemi (1926-1960)

Ocak 1926 yılında Burdur'dan alınıp Isparta il merkezine getirilir, burada 20 gün kaldıktan sonra Barlaya gönderilir. *Haşır Risalesi, Sözler ve Mektubatın tamamı, Yirmi Altıncı Lem'alar* ise Barla'da yazılır.⁶²

⁵⁷ "Hutuvat-ı Sitte", *Risale-i Nur Külliyyatı*, <http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=Kulliyat&Book=HutuvatiSitte&Page=89> (24.12.2015).

⁵⁸ Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", s.48.

⁵⁹ Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", s.49.

⁶⁰ Ali Demirel , "Said Nursi'ye Göre İsbat-ı Vacib Delilleri", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2000, s.138.

⁶¹ Abdülkadir Harmancı, *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, İstanbul: Risale-i Nur Enstitüsü,2000,s.21.

⁶² Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", ss.48-49.

Talebe ve dostlarına yazdığı mektuplar “Lâhika Mektupları” adı altında toplanmış ve külliyata dahil edilir. 1934 yazında Barla’dan Isparta’ya gönderilen Nursî, 119 parçadan oluşan Nur Risaleleri’ni yazmaya burada da devam eder, külliyyatının büyük bir kısmını Isparta’da tamamlar.⁶³ 1935 tarihinden itibaren müellifin hayatında tevkif ve hapisane dönemleri başlar. 25 Nisan 1935’te Eskişehir Hapishanesi’ne konulur; buradan 1936’da tahliye edilip Kastamonu’ya sevk edilir, burada bulunduğu yedi yıl boyunca telifatına devam etmiştir.⁶⁴

1943’te çeşitli illerden toplanan talebeleriyle birlikte yeniden tevkif edilerek Isparta’ya getirilir, oradan da Denizli Hapishanesi’ne sevk edilir. Bu hâdise üzerine Nur Risaleleri Ankara’da bilirkişi heyeti tarafından incelenmiş, risalelerde hiçbir suç unsuru bulunmadığı, eserlerin Kur’ân’ın ilmî ve imanî tefsirlerinden ibaret olduğuna dair rapor verilir. Denizli Ağır Ceza Mahkemesi’nin 15 Haziran 1944’te verdiği beraat kararı ile kendisi ve talebeleri serbest bırakılır, beraat kararından sonra Emirdağ’a gönderilir. 1948 başlarında çeşitli illerden toplanan talebeleriyle birlikte Afyon Mahkemesi’ne sevk edilerek 20 ay hapis yatar, 20 Eylül 1949 günü beraat ettikten iki ay sonra tekrar Emirdağ’a getirilir.⁶⁵

Bediüzzaman, 14 Mayıs 1950’de başlayan Demokrat Parti devrini 23 Ağustos 1953’e kadar kaldığı Emirdağ’da karşılar. 1951 yılında Emirdağ’da şapka meselesinden Bediüzzaman’a bir dava açılır ve ifadesi alınır. Bundan hemen bir yıl sonra da İstanbul’da, Gençlik Rehberi adlı kitabı hakkında bir dava daha açılır. Bediüzzaman bu davanın duruşmasına katılmak için 22 Ocak 1952 tarihinde İstanbul’a gider. 5 Mart 1952’de yapılan son duruşmada mahkeme heyeti, men-i muhakeme kararı vererek davayı sonuca bağlar. Bir süre için Emirdağ’a giden Bediüzzaman, 1953 yılının bahar mevsiminde tekrar İstanbul’a döner. İstanbul’da yaklaşık üç ay kadar kalan Bediüzzaman, 1953 yılının ortalarında Emirdağ’a oradan da 23 Ağustos 1953’te Isparta’ya gelir. Isparta’da açılan bir davanın daha sorgu hakimliğinde iken reddedilmesi ile artık onun hayatında mahkemeler devri kapanır.⁶⁶

⁶³ Kesik, “Said Nursi’nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi”, s.49.

⁶⁴ Kesik, “Said Nursi’nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi”, s.49.

⁶⁵ Kesik, “Said Nursi’nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi”, s.50.

⁶⁶ "Bediüzzaman Said Nursi Gençliği ve Tahsil Hayatı: I. Meşrutiyet Devri", *Risale-i Nur Enstitüsü*, [http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=Enstitu&SubSection=EnstituSayfasi&Date=3.2.2000&TextID=146\(27.12.2015\)](http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=Enstitu&SubSection=EnstituSayfasi&Date=3.2.2000&TextID=146(27.12.2015)).

2 Aralık 1959'da Ankara'ya yaptığı ziyaret artık Bediüzzaman'ın veda seyahatlerinin başladığını gösterir. Ankara'da bir gece kalarak dost ve talebeleriyle görüştüktan sonra 3 Aralık 1959 günü Ankara'dan Emirdağ'a, oradan da Isparta'ya gider. Ancak, on beş gün sonra tekrar Emirdağ'a dönmüş ve Konya'daki talebelerinin daveti üzerine 19 Aralık 1959 günü Emirdağ'dan ayrılarak Konya'ya gitmiştir. Talebelerinin daveti üzerine 31 Aralık 1959 günü Ankara'ya ardından İstanbul'a ve yine 3 Ocak 1960 yılında Ankara'ya gider. "Vasiyetnamem Hükmündedir" dediği son dersini Ankara'da yapmıştır.⁶⁷

6 Ocak 1960 'da Konya, Emirdağ ve Isparta gezileri yapar. 19 Mart 1960 yılında hastalanır talebelerine Urfa'ya gitmek istediğini söyleyen Bediüzzaman'ı talebeleri Urfa'ya götürmüşlerdir. 23 Mart 1960 yılında Bediüzzaman'ı Urfa'dan çıkarmak için baskın yapılır. ³⁶ Bu baskı sürerken Bediüzzaman 23 Mart 1960 günü, sabaha karşı vefat eder.⁶⁸

Cenaze namazı Urfa Ulu Camii'nde kılınmış ve naaşı Halilürrahman Camii'nin yanında bulunan bir dergâha defnedilmiştir. 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra 12 Temmuz'da naaşı kabrinden alınarak bilinmeyen bir yere götürülmüştür.⁶⁹

1.2. Bediüzzaman Said Nursi'nin Eserleri

Said Nursi'nin eserlerini Risale-i Nur külliyyatından olanlar ve olmayanlar şeklinde bir tasnife tâbi tutulabileceği gibi, Eski Said, Yeni Said, dönemi eserleri şeklinde de tasnif edilebilir. Eski ve Yeni Said dönemi eserleri; ayrıca gençlik ve olgunluk dönemi eserleri şeklinde de sınıflandırılabilir.⁷⁰

Risale-i Nur Külliyyatı 1926 yılından itibaren telif edilmeye başlanmıştır. Said Nursi 1926 yılından önce de değişik eserler kaleme almıştır. Daha sonra bu eserleri yine kendisi külliyyatına dahil etmiştir. Biz buradan hareketle Said Nursi'nin eserlerini, "1926'da başlayan Risale-i Nur'ların telifinden önceki eserleri" ve "1926'dan sonra Risale-i Nur adı altında telif ettiği eserleri" şeklinde iki dönem halinde tasnif etmenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.⁷¹

⁶⁷ "Bediüzzaman Said Nursi Gençliği ve Tahsil Hayatı: I. Meşrutiyet Devri", *Risale-i Nur Enstitüsü*, (27.12.2015).

⁶⁸ "Bediüzzaman Said Nursi Gençliği ve Tahsil Hayatı: I. Meşrutiyet Devri", *Risale-i Nur Enstitüsü*, (27.12.2015).

⁶⁹ Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", s.51.

⁷⁰ Kesik, "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", s.51.

⁷¹ Demirel , " Said Nursi'ye Göre İsbat-ı Vacib Delilleri", s.139.

1.2.1. 1926'da başlayan Risale-i Nur'ların telifinden önceki eserleri:

Bediüzzaman Said Nursi 1926 yılından önce kaleme aldığı eserleri içermektedir. Nursi, Abdülhamid ile görüşmek için gittiği İstanbul'da çeşitli gazetelerde yazılar yazmıştır. Bu yazılarının birinden dolayı Divan-i Harbe çıkarılmış mahkeme sonucu serbest bırakılmıştır. Bu mahkemesinden sonra 1911 yılında *Divan-i Harb-i Örfi* adıyla bir eser neşretmiştir.⁷² 31 Mart Olayı'nda tutuklandıktan sonra mahkemede yaptığı savunmayı ve milletin içinde bulunduğu sosyal problemlere temas etmektedir.⁷³ Bu olaylardan sonra Van'a dönen Said Nursi doğunun meselelerini ihtiva eden *Münazarat* adlı eseri kaleme almıştır.⁷⁴ Osmanlı İmparatorluğu'nun meşrutiyete geçişi ile zihinlerde uyanan çeşitli sorulara cevaplar verilen ve müellifin Anadolu'da gezdiği çeşitli yerlerde hürriyet ve meşrutiyet adına yaptığı konuşmalarda geçen soru ve cevapların kitaplaştırıldığı bir eserdir.⁷⁵

1911 yılında Şam'a giden Said Nursi Emevi camiinde yaptığı uzun konuşmasını *Hutbe-i Şamiye* adında bastırmıştır.⁷⁶ 1911'de Bediüzzaman'ın İslamiyet'in o zamanki ve gelecekte yaptığı savunmayı ve milletin içinde bulunduğu sosyal problemlere temas etmektedir.⁷⁷ Yine 1911 yılında *Muhakemat* adlı eseri neşretmiştir. Risale-i Nur külliyyatından önce kaleme alınmış ve sonradan külliyyata dahil edilmiş eserlerden biridir.⁷⁸

Birinci Dünya Savaşı sırasında *İşârâtü'l-İ'câz Fî Mezâni'l-İ'caz* adlı tefsiri Arapça olarak kaleme almıştır.⁷⁹ Birinci Dünya Savaşı'nda cephede yazılan bu eser çağımız insanının ihtiyacı olan Kur'an'ın yeni bir yorumu niteliğindedir. Kur'an'ın mucizeliğini ortaya koymaya çalışan bu eserde ayetler kelime kelime ele alınıp öncesi ve sonrasıyla irtibatlandırılmaktadır.⁸⁰ 1920 senesinde *Hutuva-ı Sitte* isimli kitabı telif etti. 1921 yılında mantık konusunda *Kızıl İcaz-ı* neşretti.⁸¹ 1922'de *Sünihat'ı* neşretmiştir. Bediüzzaman'ın Osmanlı'nın son dönemlerinde kaleme aldığı İslam dünyasının problemleri, Doğu ile Batı'nın çeşitli tahlillerle karşılaştırılması, sosyal

⁷² Mehmet Refii Kileci, *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi*, İstanbul: İz Yayıncılık, 1998, s. 24.

⁷³ Demirel, "Said Nursi'ye Göre İsbat-ı Vacib Delilleri", s.140.

⁷⁴ Kileci, *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi*, s. 25.

⁷⁵ Harmancı, *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, s.25.

⁷⁶ Kileci, *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi*, s. 24-25.

⁷⁷ Harmancı, *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, s.25.

⁷⁸ Harmancı, *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, s.26.

⁷⁹ Kileci, *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi*, s. 24-25.

⁸⁰ Mustafa Çalışan, *Asrı Güzelleştiren Adam Bediüzzaman Hayatı ve Mefkûresi*, İstanbul: Diya Kitap, 2012, s.363.

⁸¹ Kileci, *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi*, s. 25.

hayatta ahenk ve istikameti sağlayan prensiplerin incelendiği bir eserdir.⁸² 1923’de ise şu risaleleri yayınlanmıştır. *Rumuz, İşarat, Tuluat, Lemaat, Şuaat min Ma’rifeti’n-Nebi, Nukta min Ma’rifetullah, Hakikat Çekirdekleri-1-2, Katre ve Zeylül’l-Katre, Habbe ve Zeylül’l-Habbe, Şemme, Zeyl, Zehre ve Zehre’nin Zeyli.*

1.2.2. 1926’dan Sonra Risale-İ Nur Adı Altında Telif Ettiği Eserleri:

1926 yılından sonra Risale-i Nur adında kaleme alınan ve parça parça yazıldıktan sonra çeşitli adlar altında toplanan eserleri içermektedir.⁸³ Said Nursi, *Sözler* ismi adı altında kaleme aldığı eserlerine daha sonra Risale-i Nur adını verir. Nursi, *Sözler, Mektubat, ve Lema’alar* adlı eserlerinin büyük bir kısmını Barla’da kaleme alır. Bu eserlerin dışında kaleme alınan ve 1950 yılına kadar tamamlanan diğer eserleri şunlardır: *Şualar, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Barla Lahikası, Emirdağ Lahikası, Kastamonu Lahikası*’dır. Risale- Nur genel anlamda 1926 ve 1950 yılları arasında tamamlanmıştır.

84

Risale-i Nur’un muhteva yönünden Kur’ân’ın çağdaş bir yorumu olduğu, yani bir tefsir hüviyetine sahip olduğu ve “iman” meselesini ele alıp, çağdaş doktrinlere müspet ilimler ışığında cevaplar verdiği için “yeni ilmi kelâm” çizgisinde teolojik bir mahiyete sahip olduğu ifade edilmiştir.⁸⁵ Nursi’nin eserleri özellikle 80’li yıllardan sonra çeşitli dillere çevrilmeye başlamıştır. Eserlerin birçoğu İngilizceye tercüme edilerek neşredilmiştir.⁸⁶

Risaleler tahlil edildiğinde, Bediüzzaman’ın hem Pozitivizm’den hem de Materyalizm’den açık bir şekilde haberdar olduğu görülmektedir. Bediüzzaman, Allah’ın varlığını inkâr eden ve her şeyi tesadüfe bağlayan materyalizm tehlikesine dikkat çekmiş. Ona göre inancı dışlayan materyalist felsefe, kuvvet, menfaat, mücadele ve ırkçılık ilkelerini kendisine rehber edinmiştir. Kur’an ise hak, fazilet, teavün ve inanç gibi ilkeleri benimsemiştir. Bediüzzaman, Birinci Said döneminde bilimi ikili bir tasnife tabi tutmuş; dini ilimleri vicdanın zıyasına, medeni olarak isimlendirdiği ilimleri ise

⁸² Harmancı, *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, s.25.

⁸³ Harmancı, *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, s.27.

⁸⁴ Kileci, *Risale-i Nur’da Kur’an Mucizesi*, s. 26.

⁸⁵ Kesik, “Said Nursi’nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi”, s.53

⁸⁶ Eserlerin ayrıntılı bilgisi için bkz. Mehmet Refii Kileci, *Risale-i Nur’da Kur’an Mucizesi*, İstanbul: İz Yayıncılık,1998; Mustafa Çalışan, *Asrı Güzelleştiren Adam Bediüzzaman Hayatı ve Mefkûresi*, İstanbul: Diya Kitap,2012; Abdülkadir Harmancı, *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, İstanbul: Risale-i Nur Enstitüsü, 2000.Niyazi Beki, *Kur’an’ın Yüksek ve Parlak Bir Tefsiri Risale-i Nur*, İstanbul: Şahdamar Yayınları,t.y.; Bediüzzaman Said Nursi,*İlk Dönem Eserleri Bediüzzaman Said Nursi*,İstanbul:Söz Basım Yayınları, 2008.

aklın nuruna benzetmiştir. Yeni Said döneminde bu ikili tasnif ortadan kaldırılmış ve direk bir şekilde hakikat olarak isimlendirilmiştir. Bediüzzaman, bilimin ve teknolojinin insanlığın geleceği için önemini görmüş ve bilimin giderek etkinliğinin artacağına, istikbalin bilgi çağı olacağına inanmakta, bütün vurgusunu bu istikamette yapmaktadır. Ona göre, fen bilimlerine dayandırılmış gibi gösterilerek geliştirilen inkâr düşüncesine verilecek cevapların kesin ilmî delillere istinat etmesi gerekmektedir. Onun din anlayışının ilkeleri ise *İşârâtü'l-i'câz*'da Kur'an'ın tevhid, nübüvvet, haşir, ibadet ve adaletten ibaret olduğunu ifade eden yaklaşımından çıkarılabilir.⁸⁷

1.3. Risale-i Nur Hareketi (Nurculuk)

Risâle-i Nûr hareketinin temeli 1926 yılında Said Nursi'nin sürgünde bulunduğu Isparta'nın Barla köyünde atılmıştır. Sekiz yılı aşkın bir süre kaldığı Barla'da eserlerini telif ederken ortaya koyduğu dünya görüşü çerçevesinde talebe yetiştirmeyi düşünmüş, talebelerinin sayısı arttıkça ıslah hareketi olarak bir cemaat fikri zihninde şekillenmiştir. Bu sırada talebeleri yeni telif edilen eserleri elle yazarak çoğaltmaya çalışmıştır. Barla'da iken ve daha sonra kaldığı yerlerde talebeleriyle yaptığı yazışmalar cemaatin oluşumu hakkında ipuçları vermektedir.⁸⁸ Said Nursi'nin gün geçtikçe çoğalan talebelerinin meydana getirdiği grup kimliği mensuplarına aynı zamanda bir cemaat psikolojisi kazandırmıştır.⁸⁹

Said Nursi'nin takipçilerince benimsenen Nurculuk, Cumhuriyet döneminde doğup gelişen dini ihyâ hareketidir. Başlangıcı ve gelişim süreci itibariyle İslâm'la ilgili diğer ihyâ hareketlerine benzerliği göze çarpmaktadır. Adını Risâle-i Nur'dan alan Nurculuk iç yapısı, tarihî seyri ve toplumsal boyutu açısından tahlil edilebilir. Hareketin iç yapısını oluşturan en önemli özellikleri Nursi'ye göre "uhuvvet, ihlâs, acz-fakr-sefkat-tefekür" anlayışdır.⁹⁰

Bu hareket, modern Türkiye'deki bir metni eksen alan, metin üzerinde odaklanan ilk harekettir⁹¹ve en önemli özelliği, dinin devlet sistemiyle ilgili bir hareketi olmayıp daha ziyade dinin iman yönüyle ilgili bir hizmet tarzı ortaya koyuşudur. Hareketin

⁸⁷ Benzer Yorumlar İçin Bkz. Metin Çap , "1960'lı Yıllar Sonrası Dini Akımlar: Nesil Grubu Örneği",*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2015)*.

⁸⁸ Açıkgenç, "Said Nursi",c. XXXV. s.570.

⁸⁹ Açıkgenç, "Said Nursi",c. XXXV. s.570.

⁹⁰ Açıkgenç, "Said Nursi",c. XXXV. s.570.

⁹¹ M. Hakan Yavuz, "Yayına Dayalı İslâmî Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi", *İİKV: 3.Uluslararası Bediüzzaman Said Nursi Sempozyumu*, 24-26 Eylül, 1995, İstanbul, <http://www.iikv.org/yurtici-yurtdisi> (20.12.2015), s.306.

üzerine bina edildiği kitaplar yeni bir iletişim dili ve siyasi topluma yeni bir mesaj sunar.⁹²

Nurculuk, Risale-i Nuru merkeze alan bir tarz benimsemiştir. Bediüzzaman yaşadığı sürece daima eserlerine vurgu yapmış, vefatından sonra yerine bir halifesi olmamış, Nur öğretileri etrafında hareket devam etmiştir.⁹³

1951 yılına kadarki belgelerde Nursi'nin cemaati için Nurculuk adının kullanılmadığı görülmektedir. Talebelerinden Bayram Yüksel, katıldığı Kore savaşı hatıralarında önceleri “Nurcu” yerine kendisine “Bediüzzamancı” dendiğini söyler. Dönemin gazetelerinde Said Nursi'nin yolundan gidenler “Risâle-i Nurcular” adıyla da anılmış, bu adlandırma zamanla kısaltılarak “Nurcular” şekline dönüşmüştür. Risâle-i Nûr hareketi için kullanılan adlarla ilgili olarak Hulusi Yahyagil, Said Nursi'yi son ziyaretinde okudukları bir metinde Nurculuk adı geçtiğinde başka anlamlara çekildiği için Said Nursi'nin bu ifadeden hoşlanmadığını, “Kur'an şakirtleri” veya “tilmizleri” denmesinin daha uygun olacağını söylediğini, bu sebeple “nurcu” yerine şakirt ve tilmizi kullanmayı tercih ettiklerini nakleder. Ancak Said Nursi'nin vefatından sonra bu hareket Nurculuk adıyla şöhret bulmuştur.⁹⁴

Said Nursi, Türkiye’de büyük bir kitleyi etkilemiş olmasına rağmen onun İslâm ve Batı dünyasındaki tesiri başlangıçta oldukça az olmuştur. Bunun önemli sebeplerinden biri, Nursi'nin vefat ettiği 1960 yılından 1980’li yıllara kadar eserlerinin ve talebelerinin takibe uğraması olarak gösterilebilir.⁹⁵

Bediüzzaman Said Nursi'nin tarikat yapılanmasına karşı tavrı açık bir şekilde bilinmesine rağmen Nurculuğun tarikat mı yoksa cemaat mi olduğu hararetli tartışmalara konu edilmiştir.⁹⁶ Özellikle resmi çevreler Nurculuğun bir tarikat olduğunda ısrar ederken⁹⁷ bazı çevreler ise Nurculuğu öteden beri bir tarikat olarak görmüşler ve görmeye de devam etmektedirler.⁹⁸

Said Nursi, Nurculuğun bir tarikat olmadığını belirtir. Bu görüşünü de şu ifadelerinde açıkça ortaya koyar:

⁹² Yavuz, “Yayına Dayalı İslâmî Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi”, s.305.

⁹³ Yavuz, “Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk” s.264.

⁹⁴ Açıkgenç, “Said Nursi”, c. XXXV. s.570.

⁹⁵ Açıkgenç, “Said Nursi”, c. XXXV.s.570.

⁹⁶ Hüseyin Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya-*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012, s. 45.

⁹⁷ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya-*, s. 51.

⁹⁸ Çakır, *Ayet ve Slogan*, s. 83.

*Elinizdeki bütün kitaplarım şahittirler ki ben hakaik-ı imaniye ile meşgulüm. Hem müteaddit risalelerde yazmışım ki, “Tarikat zamanı değil, belki iman kurtarmak zamanıdır. Tarikatsız Cennete giden pek çok, fakat imansız Cennete girecek yok. Onun için, imana çalışmak lâzımdır” diye beyan etmişim.*⁹⁹

Kendisi bir sufi olmadığı halde, tarikat aleyhtarı bir kişide değildir. Taklidi ilim ve imana dayalı olan sufi geleneğin sosyal reformların hükümferma kıldığı şüphecilik karşısında cüz’i bir role sahip olduğu tezini savunur, tarikatların İslam’ın ter u taze olarak kalması ve Osmanlı İmparatorluğu’ndaki sosyal değişimlere uyarlanma noktasında oynadıkları rolünü de kabul eder¹⁰⁰ ancak Said Nursi, tarikat geleneğinde eğitim almış olmasına rağmen hayatta iken klasik tarikat örgütlenmesine karşı olmuştur.¹⁰¹

Şerif Mardin, 1987 Mayıs ayında *Nokta* dergisinde yayınlanan yazısında Nurculukla tarikatların arasındaki farkı şöyle ifade etmiştir:

*Tarikatlarda, örneğin Nakşibendilikte, bir manevi liderle ‘rabita’ — manevi köprü— kurmak esastır. Bediüzzaman çok acık olarak bu Köprü’nün salık (bağlanan kişi) ile Said Nursi’nin mesajı —eserleri— arasında kurulması gerektiğini vurgulamıştır. Bugün, Said Nursi’nin eserlerini okumak için toplanan gruplar, şahsi rabitanın yerine yeni —belki de ‘ideolojik’ olarak tanımlanabilecek— bir örgütlenme ilkesinin örüntüsüyle gruplaştıkları oranda ‘tarikat’ olarak değil bir ‘inanç hareketi’ olarak tanımlanabilirler.*¹⁰²

Said Nursi hedef ve programı olan bir cemaat olduklarını beyan etmektedir. Bu görüşünü de şu şekilde ifade eder:

*Evet, biz bir cemaatiz. Hedefimiz ve programımız evvelâ kendimizi, sonra milletimizi idam-ı ebedîden ve daimî berzahî haps-i münferitten kurtarmak ve vatandaşlarımızı anarşilikten ve serserilikten muhafaza etmek ve iki hayatımızı imhaya vesîle olan zındıkaya karşı Risale-i Nur’un çelik gibi hakikatleriyle kendimizi muhafazadır.*¹⁰³

Bediüzzaman Said Nursi’ye göre, Nur Cemaati, iç içe girmiş daireler misali, geniş bir dairedir. Bu görüşünü ise şu şekilde beyan eder:

Risale-i Nur, bir daire değil, mütedahil daireler gibi tabakatı var. Erkânlar ve sahipler ve haslar ve naşirler ve talebeler ve taraftarlar gibi tabakatlari var. Erkân dairesine liyakati olmayan Risale-i Nur’a muhalif cereyana taraftar olmamak şartıyla, daire haricine atılmaz. Hasların hasiyeti bulunmayan, zıt bir mesleğe girmemek şartıyla, talebe olabilir. Bid’a ile amel eden, kalben taraftar olmamak şartıyla dost olabilir. Onun için, az bir

⁹⁹ Bediüzzaman Said Nursi, *Emirdağ Lahikası I*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995, s. 29.

¹⁰⁰ Yavuz, “Yayına Dayalı İslami Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi”, s. 309.

¹⁰¹ Şerif Mardin, *Türkiye’de Din ve Siyaset*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001, s. 142.

¹⁰² Çakır, *Ayet ve Slogan*, s. 84.

¹⁰³ Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s. 853.

*kusur ile düşman sınıfına iltihak etmemek için dışarıya atmayınız. Fakat Risale-i Nur'un erkânlarında ve haslarındaki esrarlar ve nazik tedbirlere, onları teşrik etmemek gerektir.*¹⁰⁴

“En büyük siyaset, siyasetle ilgilenmemektir.” diyerek iman ve ahlak vurgusundan taviz vermemiştir.¹⁰⁵ Bediüzzaman Said Nursi siyasetle ilgili şunları söylemektedir. “Biz Risale-i Nur şakirtleri, Risale-i Nur'u değil dünya cereyanlarına, belki kâinata da âlet edemeyiz. Hem Kur'an bizi siyasetten şiddetle men'etmiş.”¹⁰⁶

Cemaatin diğer bir özelliğinin eserlerin okunmasında titizlik gösterilmesi, böylece Risâle-i Nûr metinlerinin içselleştirilmesi olduğu söylenebilir. Risâle-i Nûr metinleri merkeze alınarak gerçekleştirilen dersler, bazen sadece birinin kısa açıklamaları bazen de müzakere ve sohbetler şeklinde yapılır.¹⁰⁷

1.4. Risale-i Nur'un Yayılmasının ve Başarısının Sebebi

Cumhuriyet döneminde, Nurcu hareket, metni-Risale-i Nur Külliyyatı-vurgulamasıyla ve en büyük cemaat¹⁰⁸ ve bir bakıma en etkili siyasî topluluk oluşuyla diğerlerinden ayrılmaktadır.

Nurculuk; Anadolu'da başlamasına rağmen bugün dünyanın dört bir yanında etkinliğe sahip, Said Nursi'nin Risale-i Nur Külliyyatı'nın öğretileri etrafında şekillenmiş,¹⁰⁹ dini ihya hareketi ve toplumsal bir hareket¹¹⁰ ve Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın inanç ve fikirlerini taşıyan İslami bir cemiyet olarak karşımıza çıkmaktadır.

111

Nur hareketi ilk olarak Anadolu'nun Batı bölgelerinde yayılmıştır; çünkü burada okur-yazarlık ve eğitim düzeyi daha yüksektir. Dolayısıyla, bu bölgelerde, Nurcu anlayış için, gündelik hayata şeyhin veya ağanın hâkim olduğu Doğu bölgelerinden daha fazla yayılma imkânı mevcuttur.¹¹²

¹⁰⁴ Bediüzzaman Said Nursi, *Kastamonu Lahikası*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995.s.188.

¹⁰⁵ Halil Köprücüoğlu, “Risale-i Nur Hizmetinde Siyasetin Yeri”, *Risale Haber*, (07.08.2013), <http://www.risalehaber.com/risale-i-nur-hizmetinde-siyasetin-yeri-15070yy.htm> (25.12.2015).

¹⁰⁶ Nursi, *Emirdağ Lahikası-I*, ss. 52-53.

¹⁰⁷ Açıkgenç, “Said Nursi”,c. XXXV. s.570.

¹⁰⁸ Cemaat kavramı ve Cemaatleşme ile ilgili bilgi için bkz. Mustafa Uzunpostalcı, “Cemaat”, *İslam Ansiklopedisi*, C.VII, İstanbul: TDV Yayınları, 1993, s.288.

¹⁰⁹ Yavuz, “Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk”, s.264.

¹¹⁰ Açıkgenç, “Said Nursi”, c. XXXV, s.571.

¹¹¹ Turan, “Said Nursi ve Nurculuk”, s.20.

¹¹² Yavuz, “Yayına Dayalı İslâmî Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi”,s.306.

Yavuz'a göre, genişleyen ve yaygınlaşan kapitalist şartların bir sonucu olarak kırsal kesimdeki nüfusun hızlı biçimde şehir merkezlerine doğru hareketlenmesi yeni bir dinî lehçe, dinî sunmada özel bir dil gerektirmiş ve bu özel dil Said Nursî tarafından geliştirilmiştir. Said Nursî'nin lehçesi tam da bunu sağlamıştır.¹¹³ Yine ona göre, Nurcu hareketinin diğer bir temel özelliği kalpten ziyade akla vurguda bulunmasıdır. Keramet peşine düşmez, ondan ziyade muhakeme etme ve kendi vicdanına danışma vurgusunda bulunur. Bilgiyi akli hiç kullanmaksızın imanın konusu olarak gören anlayışa karşıdır.¹¹⁴

Bu hareket, İslam dünyasının değişik coğrafyalarında ve ülkemizde ortaya çıkan dini hareketler modern dünya ile yüzleşme sürecinde hangi problemlerle karşılaşmış ve onlara hangi argümanlarla karşılık vermiş, ne tür refleks, tutumlar geliştirmiş ve ne gibi eleştirilere maruz kalmışlarsa genelde Nur cemaati içinde benzer tespitler ve eleştiriler söz konusudur. Aynı şekilde, Said Nursi'nin modern dönemde Müslümanların problemleriyle ilgili ortaya koyduğu tespit ve eleştiriler ve öne sürdüğü çözüm önerileri çok geniş bir çerçevede ele alındığında, ana hatlarıyla M. Abduh, M. Akif Ersoy, Mustafa Sabri Efendi ve benzer kaygıları taşıyan kişiler tarafından ortaya konulan perspektiften çok farklı değildir.

¹¹³ Yavuz, "Yayına Dayalı İslâmî Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi", s.306.

¹¹⁴ Yavuz, "Yayına Dayalı İslâmî Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi", s.306

İKİNCİ BÖLÜM

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ’NİN VEFATINDAN GÜNÜMÜZE NURCULUK HAREKETİ

2.1.Bediüzzaman’ın Vefatından Sonra Hareketin Genel Durumu

Bediüzzamanın vefatından sonra Nurculuk hareketinin odağı Said Nursi’nin kişiliğinden yazılarına doğru kaymıştır.¹¹⁵ Bediüzzaman şeyhe dayalı bir sohbet usulünden ziyade metne dayalı bir söylemi vurgulayarak, yazılı kültürü öne çıkardı, Nurcular da tarikatların üzerinde temellendiği sohbetlerden ziyade, ders üzerinde ısrar etmişlerdir. Bu, Türk İslâmî siyasî ve sosyal düşüncesinin gelişiminde manidar bir değişimdir.¹¹⁶ Nurculuğun Türkiye’de yaygınlaşması, hareketin metin merkezli karakteri nedeniyle dersane adı verilen okuma halkalarıyla dindar halk için bir çekim merkezi oluşturmıştır.¹¹⁷ Nurcu Gruplar arasında sıklıkla dillendirilen, Said Nursi’nin “Ölümüm hayatımdan daha çok hizmet edecek” sözü eser karizmasına dayalı bir cemaatin bu durumu meşrulaştırma gerekçesi olarak görülebilir.¹¹⁸

Said Nursi’nin vefatından sonra yerine bir halifesi olmamıştır.¹¹⁹ Nurcular cemaatin nasıl yönetileceği konusunu görüşmek üzere toplanılmış, yapılan toplantıda cemaatin başına bir kişinin seçilmesi, Said Nursi’nin en yakınlarından oluşan bir İstişare Heyetinin oluşturulması, siyasi bir teşkilat kurulması gibi konular dile getirilmiştir. Toplantı sonucunda farklı fikirler ortaya çıkınca Zübeyir Gündüzalp, Said Nursi’nin yakınlarından oluşan kanaat önderlerini, Nurcuların önde gelenlerini ve iddia sahiplerini bir araya getirir. Tahir Mutlu, Mustafa Sungur, Ceylan Çalışkan, Hüsnü Yeğin, Bayram Yüksel ve Mehmet Fırıncı gibi cemaatin önde gelenleri Zübeyir Gündüzalp’i hareketin başına lider olarak seçerler.¹²⁰ Zübeyir Gündüzalp’in lider olarak seçilmesi Nur cemaati içinde tartışmaları tamamen bitirmese de cemaatin toparlanmasını sağlamıştır.

¹¹⁵ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya-*, s.56.

¹¹⁶ Yavuz, “Yayına Dayalı İslâmî Söylem Ve Modernlik: Nur Hareketi”, s.311.

¹¹⁷ Uzun, “Türkiye’de İslamcı Hareket Gelişimi, İlişkileri, Ayrılıkları ve Dönüşümü”,s.108.

¹¹⁸ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s.56.

¹¹⁹ Yavuz, “Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk”, s.264.

¹²⁰ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s.57.

Basım ve yayın faaliyetini benimseme, bu grupların attığı en yenilikçi adımlardan biridir. Nurcu grupların çoğulculuğu Türkiye’de Nur hareketinin bariz bir özelliği haline geldi. Said Nursî’nin yazdığı metinler ise grubu birleştirmemiş aksine parçalanmalarını kolaylaştırmıştır. Her bir grup kendi yayın organını kurmuş ve kendi okuyucu topluluğunu vücuda getirmiştir. Basım ve medya imkânları farklı grupların dergilerini yeni muhatap kitlelere yöneltmelerine imkân vermiştir.¹²¹

Parçalanmanın temel sebeplerinden biri yazılı kültüre karşı sözlü kültürün tartışma konusu edilmesi ve kullanılmasıydı. Kitapların basılarak çok sayıda üretimi konusundaki tartışma, grup içerisinde bir bölünme doğurmuştur.¹²²

Nur cemaati içerisinde ilk Muhalefet hareketi Hüsrev Altınbaşak’ın liderliğini yaptığı daha sonra Yazıcılar olarak anılacak olan grup tarafından başlatılır.¹²³ Altınbaşak, Said Nursi’nin Barla’da sürgünde iken ilk talebelerindendir.¹²⁴ Said Nursi sonrası hareketin liderinin kendisi olması gerektiğini ileri sürer.¹²⁵ 1956 yılında Risalelerin Latin harfler ile basılmaya başlaması üzerine “Kuran’a küfür yazısı ile hizmet olmaz.” anlayışında olan Altınbaşak Risalelerin yalnızca Osmanlıca hatla yazılabileceğini, onu Latin harflerle basmanın ve bastırmanın kabul edilemez olduğunu ileri sürerek cemaatten ayrılmış ve müstakil bir grup oluşturmuştur.¹²⁶ Risale-i Nurların mutlaka Arapça ile ve el yazısı ile yazılmasını, bunun içinde Risalelerin eski harflerle yazılıp çoğaltılmasını vurguladığı için takipçilerine "Yazıcılar" denmiştir.¹²⁷

Nurcular içerisinde, daha Said Nursi hayattayken (1955-1957 yılları arasında) Risale-i Nur’ların Arap harfleriyle mi, Latin harfleriyle mi yazılacağı konusunda iki farklı görüş ortaya çıkmış ve Said Nursi’nin ölümünden sonra da bu ayrışma cemaat içinde daha bariz bir şekilde görülmüştür.¹²⁸

‘Okuyucu Nurculardan’, Zübeyir Gündüzalp, Ceylan Çalışkan, Mustafa Sungur, Bayram Yüksel, Mehmet Fırıncı, Mehmet Emin Birinci, Bekir Berk gibi isimler ise

¹²¹ Yavuz, “Yayına Dayalı İslâmî Söylem Ve Modernlik: Nur Hareketi”, s.310.

¹²² Yavuz, “Yayına Dayalı İslâmî Söylem Ve Modernlik: Nur Hareketi”, s.311.

¹²³ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s.58.

¹²⁴ Açıkgöç, “Said Nursi”, c. XXXV, s.571.

¹²⁵ Emre Aköz ve Nevzat Atal, “Ağabeylerin Nur Meclisi”, *Sabah*, (21.12.2004), <http://arsiv.sabah.com.tr/2004/12/21/gun104.html> (15.12.2015).

¹²⁶ İlyas Üzümlü, “Kelam-Mezhepler Tarihi İlişkisi Açısından Günümüz Türkiye’sinde Dini Akımlar ve Din Aleyhtarı Yazarlar”, *İlahiyat Fakülteleri Kelam Anabilim Dalı Eğitim-öğretim Meseleleri ve Koordinasyonu Toplantısı = II*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları No: 149, 1998, http://isamveri.org/pdfdrq/D063195/1998/1998_UZUMI.pdf (25.12.2015), s.134.

¹²⁷ Açıkgöç “Said Nursi”, c. XXXV, s.571.

¹²⁸ Turan, “Said-i Nursi ve Nurculuk”, s. 17.

eserlerin Latin harfleriyle basılmasından yana tavır ortaya koymuşlardır.¹²⁹ Bunlar, Latin harfleriyle yapılacak çalışmaların, hedeflerine varmada kendilerine yardımcı olacağı kanısındadırlar.¹³⁰

İstişare Meclisi, cemaatin bölünmemesi için 1961 yılının sonlarında Mehmet Kırkıncının da bulunduğu 16 kişilik bir grubu Hüsrev Altınbaşak ile görüşmek ve onu ikna etmek üzere Isparta'ya gönderir.¹³¹ Hüsrev Altınbaşak gruptan sadece Mehmet Kırkıncı'yla görüşmeyi kabul eder.¹³² Bu anekdotu Mehmet Kırkıncının kaleminden olduğu gibi aktarmayı uygun görüyoruz:

Hüsrev Ağabeyi, her nedense heyet içinde benimle görüşmeyi kabul etmiş. "Molla Mehmet gelsin." demiş. Henüz çocuk olan Nuri ile birlikte Hüsrev Ağabey'in yanına gittim. Yanına girdiğimde başında sarığı vardı. Cevşeni yazıyordu. Tam manasıyla nuraniyet kesbetmişti. Ayağa kalktı bana doğru bir kaç adım geldi ve "Molla Mehmet hoş geldin." dedi. Ben de elini öptüm ve "Hoş bulduk." dedim. Sonra oturduk. "Gördün mü?" dedi, "Bunların bana yaptıklarını? Zübeyir'in, Bayram'ın, Said'in yaptıklarını". "Hayırdır Ağabey" dedim. "Bunlar beni dinlemiyorlar. Ben de onları kendi âlemimden attım." dedi. "Ağabey, "Sen böyle diyorsun ama Üstadımız, 'Bana hapisanede yer hazırlayanlara hakkımı helâl ettim.' diyor. Sen senelerce Üstadımıza hizmet eden Zübeyir Ağabey, Bayram Ağabey, Tahiri Ağabey gibi insanları dışlarsan ve âleminden atarsan nasıl olur?" dedim. Fakat benim sözlerimi duymazlıktan gelerek, konuyu geçiştirdi. Yerinden kalktı, birkaç tane kalem ucunu kâğıda sarıp ceketimin yaka cebine sokarak; "Neyse!" dedi, "Sen, Said Özdemir'in gönderdiği yeni harflerle yazılan eserleri bırak ve benim dediğim şekilde elle yazarak Risale-i Nurları neşret. Varsın onlar benim peşimden gelmesin." Dedi. Ben de: "Hüsrev Ağabey, ortalıkta bazı söylentiler dolaşıyor. Bunlardan haberin var mı? Bu söylentilere karşı ne cevap verebiliriz?" dedim. "Neymiş o söylentiler?" diye sordu. "Şöyle diyorlar, "Bediüzzaman o eserlerin müellifi, kendi sağlığında yeni harflerle bastırdı. En son Tarihçe-i Hayat basıldı. Üstad, Tarihçe-i Hayat'ın basımından çok sonra vefat etti. Hüsrev Ağabey ise Risale-i Nur'un bir kâtibi, bir talebesidir. O, şer'an ve hukuken Risale-i Nur'ların sahibi değil ki bu konularda böyle bir değişikliği yapabilsin, yeni yazıyla Risale uygun görmesin." Bana cevap olarak: "Ben kendi başıma hareket etmiyorum. Hazret-i Ali'yi rüyamda gördüm, O bana böyle emretti." dedi. "Hüsrev Ağabey!" dedim, "Şer'an rüya ile amel edilmez. Hatta kerametle de amel edilmez. Rüya ilim nevinden sayılmıyor. Fıkıhta ve fetvada, rüya ve keramet delil olarak kabul edilmiyor. Hüsrev Ağabey ayağa kalktı elimden tutarak, beni ayağa kaldırdı ve kapıya doğru götürerek, "Molla Mehmed, hoş geldin, safa geldin!" dedi ve uğurladı."¹³³

¹²⁹ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 58.

¹³⁰ Turan, "Said-i Nursi ve Nurculuk", s. 18.

¹³¹ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, ss. 58-59.

¹³² Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 59.

¹³³ Mehmet Kırkıncı, "Yazıcılık Hadisesi ve Hüsrev Altınbaşak Ağabey İle Görüşme", *Mehmet Kırkıncı Hocaefendi*, (02.07.2010), <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=51> (20.12.2015).

Hüsrev Altınbaşak kendisiyle yapılan bu görüşme sonunda bildiği yoldan geri dönmeyeceğini belirtmiştir.¹³⁴Hüsrev Altınbaşak'ın muhalefeti 27 Mayıs İhtilali'nden sonra Nur cemaatinde ortaya çıkan ilk iç problem olarak cemaat içinde etki yaratmış ve cemaatten ilk kopma meydana gelmiştir.¹³⁵ Zübeyir Gündüzalp, "Yazıcılar" olarak adlandırılan grubun ayrılmasından sonra, cemaate verilecek zararın önüne geçmek için planlı ve merkezi bir yöntemle ihtilafları çözme yoluna gider.¹³⁶ İstanbul Süleymaniye'deki Kirazlı Sokak No. 46'daki ev cemaate tahsis edilir. Burası nurcuların üssü durumuna gelir. Cemaatle ilgili hemen her karar bu evde alınır. Evin müdavimleri arasında Mehmet Güleç (Fırıncı), Mehmet Emin Birinci de vardır. Daha sonra Yeni Asya grubunun lideri olan Mehmet Kutlular da sık sık buraya gelir.¹³⁷

Zübeyir Gündüzalp, Mehmet Fırıncı, Mehmet Emin Birinci, Mehmet Kutlular ve Abdülvahit Mutkan'dan oluşan dinamik bir ekip kurar, hizmetler bu ekip vasıtasıyla yürütülür. Mehmet Fırıncı, Mehmet Emin Birinci, Mehmet Kutlular; "Üç Mehmetler" diye nitelendirilir.¹³⁸

Zübeyir Gündüzalp, İstanbul'da kendi yaklaşımını temsil ederken, Said Nursi'nin yanında yetişen diğer bir talebesi Bayram Yüksel Ankara'da kendi anlayışı doğrultusunda bir tarz ortaya koyar. Yıllarca Said Nursi'ye hizmet eden ve onun yakın talebelerinden olan Mustafa Sungur, bütün Türkiye'yi dolaşıp hareketin lidersiz olarak sadece Risale-i Nur eserlerinin önderliğinde yayılmasına çalışır.¹³⁹"Sungur Ağabey Grubu" olarak adlandırılan Mustafa Sungur'un grubu *Nur* dergisi ve Türkçe, İngilizce, Arapça yayınlanan *Nur The Light* dergisini çıkarmaktadır.

Ayrıca Sözler Yayınevi bu gruba aittir.¹⁴⁰Mehmet Kurtoglu'nun liderliğindeki grup Kurtoglu grubu olarak isimlendirilir. Bu grup günümüzde daha çok orta Anadolu'da faaliyetlerini sürdürmektedir.¹⁴¹

Nurculuğun "metne dayalı İslami bir hareket olması" nedeniyle Nurcu gruplar ister istemez basım, yayım ve dağıtım süreçlerine daha aktif olmuşlardır.¹⁴² İslami

¹³⁴ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 59.

¹³⁵ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 59.

¹³⁶ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 60.

¹³⁷ Aköz ve Atal, "Ağabeylerin Nur Meclisi", *Sabah*, (21.12.2004).

¹³⁸ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 61.

¹³⁹ Açıkgenç, "Said Nursi", c. XXXV, s. 571.

¹⁴⁰ Emre Aköz ve Nevzat Atal, "Bir bakışta Nurcu kuruluşlar", *Sabah*, (23 Aralık 2004), <http://arsiv.sabah.com.tr/2004/12/23/gnd113.html> (20.12.2015).

¹⁴¹ "Diyanet'in 28 Şubat Faaliyetleri", *Aktif Haber*, (9 Mart 2006), <http://www.aktifhaber.com/diyanetin-28-subat-faaliyetleri-64154h.htm>(20.12.2015).

kesim içerisinde yayıncılık faaliyetlerinin yok denecek kadar az olduğu bir dönemde ortaya atılan Nurcular, dindar kitleler içinde de önemli bir saygınlık kazanmaya başlamışlardır.¹⁴³

Zübeyir Gündüzalp'in de tasvip etmesiyle Ankara'da ilk gazete olan *İrşad* ve daha sonra *İhlas* gazeteleri çıkarılır. 1964 de İzmir'de *Zülfıkar* ve *Uhuvvet* gazeteleri çıkarılmıştır.¹⁴⁴Daha sonra 24 Ekim 1967 tarihinde yayınlanan haftalık *İttihad* gazetesi çıkarılmaya başlanmıştır. *İttihad* gazetesinin 12 Mart 1971 askeri müdahalesi sonrası oluşturulan sıkıyönetim tarafından süresiz kapatılması sonrası 21 Şubat 1970 tarihinden itibaren günlük bir gazete olan *Yeni Asya* gazetesi çıkarılır. *Yeni Asya* gazetesi ile beraber Zübeyir Gündüzalp'in liderliğindeki grup, "Yeni Asya Cemaati" olarak anılmaya başlanır.¹⁴⁵

Yeni Asya Grubu'nda Zübeyir Gündüzalp'in vefatından sonra hizmetin nasıl yürütüleceği konusunda istişareler yapılır. Bekir Berk, Mehmet Kutlular, Mehmet Fırıncı ve Mehmet Birinci'nin de aralarında bulunduğu cemaatin önde gelen şahısları bir araya gelerek işlerin meşveretle yürütülmesi kararını alırlar. Mehmet Kutlular gazete, yayınevi ve sosyal meseleleri yürütmesi görevini üstlenir. Mehmet Fırıncı ise Yeni Asya Grubu ile diğer gruplar arasında irtibatı sağlama görevini üstlenir.¹⁴⁶

1990'lı yılların başında ise Nesil Grubu'nun kurucularından iki önemli sima olan Mehmet Fırıncı, Mehmet Emin Birinci ve onlarla birlikte hareket eden bazı arkadaşları Yeni Asya Grubu'ndan ayrı bir grup oluşturmuşlardır. Bu ayrılıktan sonra Mehmet Kutlular liderliğinde bir grup Yeni Asya Grubu'ndan para toplayarak on gün içerisinde *Yeni Asya* gazetesini tekrar çıkarır ve bir yayınevi kurar. Yeni Asya, gazete dışında başka yayın sahalarında da hizmet vermiştir.¹⁴⁷ Bugün Yeni Asya Grubu'nun,

¹⁴² Yavuz, "Yayına Dayalı İslâmî Söylem Ve Modernlik: Nur Hareketi", s. 305.

¹⁴³ Çakır, *Ayet ve Slogan*, s. 89.

¹⁴⁴ Neşriyat Faaliyetleri için ayrıntılı bkz: M. Ali Kaya, "Nurcuların Gazeteleri", *Yeni Asya*, 21 Şubat 2015, s.4. [http://www.yeniasya.com.tr/m-ali-kaya/nurcularin-gazeteleri_322211\(03.01.2016\)](http://www.yeniasya.com.tr/m-ali-kaya/nurcularin-gazeteleri_322211(03.01.2016)); *Bediüzzaman ve Neşriyat*, Yeni Asya Neşriyat Araştırma Merkezi, 1. Baskı, İstanbul:Yeni Asya Yayınları, Şubat 2015; Uğur İlyas Canbolat, "Demirel'in masonluk belgesi nasıl ele geçirildi?" *Haber7*, 28.04.2008, <http://www.haber7.com/siyaset/haber/315720-demirel8217in-masonluk-belgesi-nasil-ele-gecirildi>, (11.08.2016); Mehmet Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2004; Ekrem Malbat, "Bediüzzaman'ın Kürt Kimliği Üzerinde Yapılan Tahrifatlar", *Kürt Tarihi*, Nisan-Mayıs 2014, ss. 24-34.

¹⁴⁵ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 67.

¹⁴⁶ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya-*, ss. 70-71.

¹⁴⁷ M.Ali Kaya "Nurcuların Gazeteleri", *Yeni Asya*, 21 Şubat 2015, s.4. [http://www.yeniasya.com.tr/m-ali-kaya/nurcularin-gazeteleri_322211\(03.01.2016\)](http://www.yeniasya.com.tr/m-ali-kaya/nurcularin-gazeteleri_322211(03.01.2016)).

Yeni Asya gazetesinin yanında *Yeni Asya Neşriyat*, *Bizim Radyo*, *Sentez Haber*, *Köprü* dergisi, *Aile* dergisi, *Genç Yorum* dergisi, *Can Kardeş* dergisi, *Yeni Asya International*, *Euro Nur*, *Medya Grup* faaliyet alanlarını oluşturmaktadır. Grubun *Asya Nur Kültür Merkezi*, *Yeni Asya Vakfı* ve *Risale-i Nur Enstitüsü* bulunmaktadır. Yeni Asya Grubu'nun medya alanında ise dikkat çeken kuruluşu *Bizim Radyo*¹⁴⁸ ve *Moral FM*¹⁴⁹'dir.

Hekimoğlu İsmail¹⁵⁰ bütün Nurcular tarafından sevilen, *Yeni Asya* gazetesindeki yazıları sebebiyle en çok okunan yazarlardan biri olarak bilinmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi ve Milli Selamet Partisi koalisyonu döneminde *Yeni Asya* gazetesinin özellikle Adalet Partisi yanlısı ve Milli Selamet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi karşıtı yayınlara ağırlık vermesi Yeni Asya Grubu'nda huzursuzluklara neden olur. Yeni Asya Grubu'nun Adalet Partisi'ne aşırı destek vermesi yazar Hekimoğlu İsmail'in Yeni Asya gazetesinden kopmasına yol açar.¹⁵¹

Bugün "Hekimoğlu İsmail Grubu" başlı başına bir grup olarak görülmemektedir.¹⁵² Yeni Asya Grubu içerisinde yer alan ve "Sakarya Grubu" adı verilen grup *Zafer* dergisini çıkarmaya başlayınca dergi Yeni Asya Grubu'nun önde gelen isimleri tarafından kapatılmak istenir, yaşanan tartışmalardan sonra dergiyi kapatmayan Sakarya Grubu Yeni Asya Grubu'ndan ayrılarak yeni bir grup olarak yoluna devam etmiştir.¹⁵³

Med-Zehra Grubu; Muhammed Sıddık Dursun'un liderliğinde faaliyet gösteren bu gruba bağlı olanların tamamı Kürt vatandaşlarından oluşmaktadır.¹⁵⁴ Med- Zehra çevresi Yeni Asya ve Yeni Nesil'in başını çektiği nurcu grupların fazlasıyla siyasete bulaşmaları ve Said Nursi adını bulaştırmaları çabalarına tepki olarak ortaya çıkmıştır. 1989 yılında yayın hayatına başlayan "Dava" isimli dergi ve MED (Marifet, Eğitim, Dayanışma)Vakfı çerçevesinde bu grubun faaliyetlerini takip etmek mümkündür.¹⁵⁵ Derginin makalelerinde sistematik olarak Türk milliyetçiliği ve Nurcu hareket

¹⁴⁸ *Bediüzzaman ve Neşriyat*, Yeni Asya Neşriyat Araştırma Merkezi, 1. Baskı, İstanbul:Yeni Asya Yayınları, Şubat 2015, s. 44.

¹⁴⁹ "Nur Cemaati," *Türkçe Bilgi*, http://www.turkcebilgi.com/nur_cemaati. (23.10.2015).

¹⁵⁰ Hekimoğlu İsmail ile ilgili bilgi için bkz. "Biyografi: Hekimoğlu İsmail", *Hekimoğlu İsmail Resmi Web Sitesi*, <http://www.hekimogluismail.com/biyografi.aspx> (20.03.2015).

¹⁵¹ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya*-, ss.168-169.

¹⁵² Aköz ve Atal, "Bir bakışta Nurcu kuruluşlar", *Sabah*, (23 Aralık 2004).

¹⁵³ Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya*-, s. 173.

¹⁵⁴ "Nurculuk", *Komple Teorisi*, <https://kompleteorisi.wordpress.com/nurculuk/>.(23.12.2015).

¹⁵⁵ "Nurculuk", *Komple Teorisi*,(23.12.2015).

arasındaki bağlantı eleştirilir. Kürt bir Said Nursi inşa edilmeye çalışılır. Kürt milliyetçiliği ile İslam arasında bir denge sürdürme girişimi Med-Zehra Grubu'nda bölünmeye yol açar. Daha milliyetçi Kürtler, İzzettin Yıldırım¹⁵⁶ liderliğinde, 1991 tarihinde Zehra Eğitim ve Kültür Vakfını kurarlar. 1992'de ise aylık *Nubihar* dergisini Kurmanci lehçesiyle yayınlamaya başlarlar. Yıldırım tarafından finanse edilen Kürt milliyetçisi dergi *Yeni Zemin* ise Said Nursi'nin devlete karşı mücadelesini ön plana çıkaran Kürt milliyetçisi bir Said Nursi sunmaya gayret eder.¹⁵⁷ Ancak Said Nursi'nin ırkçılığı reddetmesi hasebiyle bu grubun fikirleri ve yaklaşımları diğer Nurcu gruplar tarafından kabul edilmemektedir.

Acz-i Mendi tarikatı Kadiri Tarikatı şeyhlerinden Tayyar Şaşmaz ile Nurculuk akımı liderlerinden Hulusi Yahyagil'den etkilenen Müslüm Gündüz isimli şahıs tarafından 1985 yılında Elazığ ilinde faaliyete geçirilen bir gruptur. Acz mendi kelimesi aciz olmak anlamına gelmektedir. Risale-i Nur'da geçen bir ifadedir. Grup üyelerinin toplandıkları yerlere "Aczi mendi Dergâhı adı verilmektedir."¹⁵⁸ Nurculuğun bir tarikat olduğu fikrinden hareketle kendilerini "Acz-i Mendi Tarikatı (Aciz Kullar Tarikatı)" olarak ifade eden bu hareketin en önemli ve dikkat çekici özelliği, mensuplarının ellerinden bırakmadıkları asa'ları (sopaları) ile sarık, şalvar ve cübbeden oluşan giyim tarzlarıdır.¹⁵⁹ Grup, 1993-1996 yılları arsında en aktüel ve en çok dikkat çeken dini grup olma özelliğine sahiptir. ¹⁶⁰ Bundan başka Türkiye'nin İslami esaslara göre yönetilmediğinden hareketle, Şer'i esaslara dayalı bir anayasal yapılanma oluşturmak amacına yönelik faaliyet yürüttüklerini ifade eden söz konusu grubun, bu yaklaşımları itibarıyla radikal ve köktenci çözümlere rağbet ettiği gözlenmektedir.¹⁶¹

Kendilerine has kıyafetleri ile tanınmak ve faaliyet alanlarını genişletmek için değişik illere toplu geziler düzenlemektedirler. Ancak giyim tarzları ve katı tutumları

¹⁵⁶ İzzettin Yıldırım, 1946 yılında Ağrı ilinin Patnos ilçesinde doğar. İlkokul öğreniminden sonra şark medreselerinde dini eğitim görür. Askerliğini yaptıktan sonra Eskişehir'e yerleşir. 1990 yılında Zehra Eğitim ve Kültür Vakfını kurar. 1993'te İstanbul'a gelir. Nur talebesi olur. Güneydoğu sorununun İslami esaslara dayalı yöntemlerin yanı sıra, barışçı ve demokratik yöntemlerle çözülmesi, her türlü baskıcı anlayışın yerini hoşgörü ve özgürlüğe bırakması gerektiğini savunur. Bkz. "Zehra Vakfı Susuyor", *Hürriyetim internetim*, (25 Ocak 2000), <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/01/25/175097.asp> (18.12.2015).

¹⁵⁷ Yavuz, *Modernleşen Müslümanlar, Nurcular, Nakşiler, Mili Görüş ve AK Parti*, ss.238-239.

¹⁵⁸ Mustafa Kara, *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*, 3. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları, Ekim 2010, ss. 436- 437.

¹⁵⁹ "Nurculuk", *Komple Teorisi*, (23.10.2015).

¹⁶⁰ Kara, *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*, s. 437.

¹⁶¹ Bkz. Muhammed Çakmak, "Dini Bir Grup Olarak Aczmendilik", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997.

nedeniyle halk tarafından pek kabul görmemektedirler. Risale-i Nur cemaatinin hemen hemen bütün grupları, Müslim Gündüz'ü Risale-i Nur hareketini hedefinden saptırmak ve bozmakla itham etmektedirler. Bu konuda Hulusi Yahyagil'in cemaati, Yeni Asya cemaati, Mehmet Kırkinci cemaati ve İhlas Vakfı gibi risale-i Nur'un değişik hizmet kolları Aczmendiliği tasvip etmedikleri gibi bu hareketi hizmet anlayışını hedefinden saptırmakla da suçlamaktadırlar. Bu bağlamda Aczmendilik için Risale-i Nur kaynakları ile beslenen, fakat Risale-i Nur'un mevcut hizmet kolları tarafında tasvip edilmeyen, hatta hareketi tahrif etmekle suçlanan bir oluşum ifadesi kullanmak mümkündür.¹⁶²

Tezimizin asıl konusunu oluşturan Meşveret grubunun önderi 1928 yılında Erzurum'da doğan Mehmet Kırkinci,¹⁶³ 1956 yılında Bediüzzaman Said Nursi ile Isparta'da tanışır. 12 Eylül sonrası Süleyman Demirel'in artık misyonunun dolduğunu söyleyerek, *Yeni Nesil* gazetesini çıkartanları yanlış yapmakla, duygusal ve aşırı davranmakla eleştirmiştir.¹⁶⁴

Mehmet Kırkincinin 12 Eylül Anayasası'na evet demesi de Yeni Asya Grubu'nda sıkıntı oluşturmıştır.¹⁶⁵ Kırkincinin 12 Eylül'ün generallerinden Tahsin Şahinkaya ile görüştüğü ve ona tavsiyelerde bulunduğu hatta Evren'e bu nasihatleri içeren mektup yazdığı haberleri Yeni Asya Grubu'nda büyük bir şok meydana getirir. Anayasa oylamasına “evet” oyu verilmesi gerektiği Osman Demirci ve Mehmet Kırkinci tarafından dile getirilir. Çünkü okullara zorunlu din derslerinin konulması büyük başarıdır. Onlara göre, okullara zorunlu din derslerinin konulmasını ne Süleyman Demirel'in ne de Necmettin Erbakan'ın gerçekleştirememiş olması düşünüldüğünde bu önemli bir başarıdır. Bu durum *Yeni Asya* gazetesinin kapatılmasından sonra çıkarılan *Yeni Nesil* gazetesinde sert şekilde eleştirilir. Kırkinci Hoca, Cengizhan'ın hocası ilan edilir ve bununla ilgili bir yazı dizisi yayınlanır. Bu olaydan sonra başını Mehmet Kırkinci Hoca'nın çektiği kimselere “Konseyciler” denilmeye başlanır. Karşılıklı olarak birbirlerini Demirelci-Konseyci olarak suçlarlar. Bugün Mehmet Kırkinci Hoca

¹⁶² Bkz. Muhammed Çakmak, "Dini Bir Grup Olarak Aczmendilik", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997.

¹⁶³ Mehmet Kırkinci, “Doğumum ve Tahsil Hayatına Başlamam”, *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (01.07.2010), <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=4> (20.12.2015).

¹⁶⁴ Çakır, *Ayet ve Slogan*, ss. 91-92.

¹⁶⁵ Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Hüseyin Arslan, *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya-*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012, ss.183-187.

liderliğindeki grup dershaneler yoluyla, Erzurum Eğitim ve Kültür Vakfı ile Suffa Vakfı bünyesinde çalışmalarını yürütmektedir.¹⁶⁶

Bu bölümde Said Nursi sonrası Nurcu grupların farklılaşmaları, önemli figürlerini ana hatlarıyla ortaya koymaya çalıştık. Nurcu grupların geneline baktığımız zaman Müslümanların modern bilime karşı olmadığı görüşünün hakim olduğu görülmektedir. *Zafer*, *Köprü* ve benzeri süreli yayınlarda, kitaplarda, düzenlenen sempozyum, konferanslarda ve benzeri etkinliklerde vurgulanan en önemli konulardan birisi modern bilim olmuştur. Nurcu hareketlerin genelinde müşahade edilen bu bilim vurgusu, modern bilim ile İslam'ın çelişmediği iddiası, farklı İslami gruplar tarafından zaman zaman eleştirilmiştir. Buna karşılık olarak bütün bir Nurcu literatürde görülen "Asrımız bilim ve teknoloji çağıdır ve genç nesil İslam'ın bu konudaki görüşü hakkındaki yanlış algılardan dolayı imanını kaybetmektedir" görüşünü bir cevap niteliğinde alabiliriz. Nur Cemaati'nce Risale-i Nur eserlerine atfedilen karizma, bilhassa muhafazakar çizgide kalan Nurcu gruplarda başka eserlerle meşguliyetin abesliği ve Risale-i Nur haricinde eser okunmaması ve okunmamasını tavsiye etme gibi katı bir tavrın gelişmesi, Nurculara, Risale-i Nur'un müspet ilimler de dâhil hemen her mesele için yetkinliğinin telkin edilmesi gibi nedenlerle bu Nurcu grupların İslami çevrelerce eleştirilmesine neden olduğunu belirtebiliriz. Tezimizin takip eden bölümünde çalışmamızın odak noktasını oluşturan Kırkinci'nin düşüncelerini tahlil etmeye ve Meşveret Grubunun faaliyet ve zihniyet yapılarını analiz etmeye çalışacağız.

¹⁶⁶ Aköz ve Atal, "Ağabeylerin Nur Meclisi", *Sabah*, (21.12.2004).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEHMET KIRKINCI'NIN HAYATI, ESERLERİ VE KİŞİLİĞİ

3.1. Mehmet Kırkinci'nin Hayatı

3.1.1. Doğumu

1928 yılında Erzurum merkez köylerinden Güllüce'de dünyaya gelen Kırkinci'nin¹⁶⁷ annesi Hatice Hanım, babası Celalettin Efendidir.¹⁶⁸ Köyde koyun ticareti yapan babası Celâleddin Efendi, çocuklarının şehirdeki büyük hocalardan ders alarak kendilerini yetiştirmelerini sağlamak maksadıyla celepliği bırakır ve¹⁶⁹ 1940 yılında Erzurum'a taşınır.¹⁷⁰

3.1.2.Eğitim Hayatı

Kırkinci cumhuriyet dönemine şahitlik etmiş, medrese geleneğinin son temsilcilerinden biridir. Erzurum'a taşındıktan sonra babası Gürcü Kapı'da bir dükkân açar. İhmal mahallesinde evlerinin karşısındaki İhmal Camii imamı Mehmet Efendi¹⁷¹ ile tanışır ve ilk dersini Mehmet Efendiden alır.¹⁷² Mehmet Efendinin oğlu Ziyaeddin Efendi bir gün Kırkinciye;"mahallede münzevi Rauf Efendi isminde evliyadan bir zat var. Bir gün gidelim elini öpelim ve onun duasını alalım. Çok değerli bir insandır" demesi üzerine Kırkinci ve Ziyaeddin Efendi böylece Rauf Efendi'nin yanına giderler. Rauf Efendi: "Bu genç kimdir?" diye sormasının üzerine Ziyaeddin Efendi Kırkinciyi takdim eder ve "babası Celalettin Efendi, bu Mehmet Efendiyi ilim tahsil etmesi için köyden Erzurum'a getirdi" dedikten sonra buna binaen Rauf Efendi iltifat ederek şunları

¹⁶⁷ Kimlikteki soyadı 'Kırkincioğlu' dur.

¹⁶⁸ "Bediüzzaman ismini ilk kez o an duydum ", *Risale Haber*, 25.01.2011, <http://www.risalehaber.com/bediuzzaman-ismeni-ilk-kez-o-an-duydum-96658h.htm> (13.08.2016).

¹⁶⁹ İslam Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2010,s.390.

¹⁷⁰ Ömer Özcan, "Mehmet Kırkinci Kimdir," *Nurdan Haber*, 24.02.2016. <http://nurdanhaber.com/tr-tr/kose-yazilari/4200/mehmed-kirkinci-kimdir> (13.08.2016).

¹⁷¹ Mehmed Efendi 1887 yılında İspir Cenker (Düzköy) de doğmuştur. Mehmet Efendi, dini eğitimdeki donanımını tamamladıktan sonra imamlik görevine Erzurum'da Ali Paşa camisinde başlamış ve daha sonra İhmal Camiine intikal etmiştir. Ancak onun ismi İhmal Camisi ile bütünleşmiş ve Erzurum'da İhmal Camii eski imamı dendiğinde hemen Hoca akla gelmiş ve gelmektedir. İhmal imamı 1966 yılında Erzurum'da vefat etmiştir. Bkz. "Hafız Muhammed Hilmi Çorapsız", <http://cenkerli.org/eski-insanlari>(13.08.2016).

¹⁷² Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.390.

söyler: “İnd-i İlahîde en makbul hicret, ilim için yapılan hicrettir. Selef-i salihin, ilimlerini hep gurbetten almışlardır. Kimisi gurbet illere ilim götürmüşler, kimisi de ilim tahsili için diğer ülkelere gitmişlerdir. Bu zamanda ise ilme olan ihtiyaç her zamandan fazladır. Erzurum’da çok az ilim adamı kaldı. Müderris olarak Sadık Efendi, Hacı Faruk Efendi, Hacı Mustafa Efendi, Sakıp Efendi’den başka müderris kalmadı. Bu yüzden şimdi ilim okumanın fazileti 100 yıl öncesine göre çok daha fazladır.”¹⁷³

Daha sonra Rauf Efendiyi defalarca ziyaret ederler. Bir sohbetinde Rauf Efendi on iki ilimden söz etmesi üzerine Kırkinci “Bu işi yapabilir miyim?” diye düşünmeye başlar. Bu endişesini Ziyaeddin Efendiye söylediğinde: “Mehmet Efendi, sen daha hayatının baharını yaşıyorsun. Okuyan için ilim sarayının kapıları her zaman açıktır. İlim, ucu bucağı görünmeyen zengin bir bağıdır. Onun içine giren kimse boş çıkmaz” der.¹⁷⁴

Bir gün Ziyaeddin Efendi ile Mustafa Efendi’nin kardeşi Hüsnü Efendi’nin ziyaretine giderler. Ziyaeddin Efendi Kırkinci’nin Mustafa Efendi’den ilim tahsil etmek için geldiğini söylemesi üzerine Hüsnü Efendi de: “Hoca Efendi (Mustafa Necati Efendi)¹⁷⁵ şimdi İstanbul’da Elmalılı Hamdi Efendi’nin rahle-i tedrisine devam ediyor. O gelinceye kadar biz hem hüsn-i hat çalışırız, hem de sohbet ederiz.” demesi üzerine Hüsnü Efendi ile Hüsn-i Hat derslerine başlarlar.¹⁷⁶

Mustafa Efendi İstanbul’dan döndüğünde babası ile birlikte Hoca Efendi’nin evine giderler. Geliş sebeplerini anlattıktan sonra Mustafa Efendi “Bediüzzaman’ın *İşaratü’l-i’caz* ismindeki eserini daha önce okuduğunu söyler ve ayağa kalkıp kütüphanesinden bu kitabı getirerek gösterir ve Kur’an’a ait bu tefsirin I. Cihan harbinde Pasinler’in dağlarında yazıldığını söyler. Böyle bir tefsirin harp esnasında dağ ve bayırlarda yazılmış olması Kırkinciyı şaşırtır. Bu tefsiri yazan Bediüzzaman hakkında “Keşke bu zatı görüp, elini öpsem ve duasını alsam.” niyazında bulunur. Hocasına: “Hocam, bu zat nerede ikamet ediyor? Kendisini ziyaret mümkün mü?” diye sorar. Hocası da: “1925’de Burdur’a nefyettiler. Şimdi Isparta’da. Görmek isteyenleri takip edip tutukluyorlar. Gidecek olursanız başınız belâya girer.” diye cevap verir.¹⁷⁷

¹⁷³ Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, ss.17-18.

¹⁷⁴ Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, s.19.

¹⁷⁵ Mustafa Necati Efendi Kırkinci’nin ilk hocasıdır. Kendisinden 1941-1946 senelerinde ders almıştır.

¹⁷⁶ Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, s.19.

¹⁷⁷ "Bediüzzaman İsmi İlk Kez O An Duydum ", *Risale Haber*, 25.01.2011.

Mustafa Efendi bir gün “Ben artık bu memlekette duramam gideceğim. Burada dinimizi gizli okutuyoruz, okutanlar tevkif ediliyor. Kur’an yasak, ezan yok, kamet yok” der ve 1944 yılında Kırkinci hocayı Hacı Faruk Efendi’nin¹⁷⁸yanına, kardeşini de Sakıp Efendi’nin yanına bırakarak Türkiye’den ayrılıp Hz. Peygamber’in (asm) komşuluğunu tercih ederek Medine-i Münevvere’ye yerleşir.¹⁷⁹

1946 yılının Mart ayında bir gün Hacı Faruk Efendi’nin ziyaretine 40-45 yaşlarında bir misafir gelir. Hocanın elini öptükten sonra: “Ben Isparta’dan geliyorum, Bediüzzaman Hazretleri’nin sana selâmı var.” Demesi üzerine Hocası da hürmeten hemen ayağa kalkar ve selamı alır. Bediüzzaman’ın hâl ve sıhhatinin nasıl olduğunu ve gözaltında olup olmadığını sorar. Misafir gittikten sonra Mehmet Kırkinci: “Hocam, siz Bediüzzaman Hazretlerini tanıyor musun?” diye sorar. Hacı Faruk Efendi: “Ben Erzurum’da Bediüzzaman’a otuz beş gün hizmet etmişimdir.” diyerek Bediüzzaman ile ilgili hatıralarını anlatır.¹⁸⁰

Hocasından bu hatıraları dinleyen Kırkincıda Bediüzzaman’ı tanımak ve eserlerini okumak hususunda merak uyanır. 1947 yılında kendisine bir mektup yazar ve kitaplarından ister. Bediüzzaman bu mektup üzerine elle yazılan risalelerden gönderir. Böylelikle risaleleri okumaya başlar.¹⁸¹ İlk olarak *Münâzarât*’ı, ardından *Âyetü’l-Kübra*’yı, *Haşır Risalesi*’ni, *Tabiat Risalesi*’ni ve başka bazı eserleri okumuş ancak Risalelerin, bir sefer okunup kenara konacak cinsten kitaplar olmadığını anlayınca, her bahsi tekrar tekrar okuyup mütalâa etmiştir.¹⁸²

7 Ocak 1946 yılında Demokrat Parti kurulması¹⁸³Türk tarihi için önemli bir dönüm noktasıdır. Partinin kuruluşu halk arasında sevinçle karşılanmış, basın ise yıllarca süren tek parti baskısından ve verilen cezalardan bıktığı için yeni partiyi

¹⁷⁸ Hacı Faruk Efendi 1889 yılında Erzurum’un Tifnik köyünde doğmuştur. 1913 senesinde icazet almış ve ilk vazifesi Erzurum Mekteb-i Sultanisinde din dersi ve Farsça ders vermek olmuştur. Hayatı boyunca değişik yerlerde dersler vermiştir. Asar-ı Atika Tedkikleri adında bir eseri vardır. 1953’de vefat etmiştir. Mehmet Kırkinci kendisinden 1946 senesinden sonra ders almıştır. İkinci hocasıdır. Bkz. "Tifnikli Faruk Efendi" <http://www.turkulerleerzurum.com/manevi-mimarlarimiz/tivnikli-faruk-efendi.html>(13.08.2016).

¹⁷⁹ Himmet Uç, "Risale-i Nur Mekânları: Karanlık Künbet ve Kırkinci Hoca" *Risale Haber*, 10.08.2015, <http://www.risalehaber.com/risale-i-nur-mekanlari-karanlik-kunbet-ve-kirkinci-hoca-17380yy.htm>(11.08.2016).

¹⁸⁰ Hatıralar için bkz. Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, s.28.

¹⁸¹ Yüksel Uca, "Kırkinci Hocaefendi" *Cevaplar*, 22.07.2015, http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=6174&ctgr_id=110(05.08.2016).

¹⁸² Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.395.

¹⁸³ Sabit Dokuyan, "Çok Partili Hayata Geçişte Önemli Bir Adım: Demokrat Parti’nin Kuruluşu" *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 2/1, Haziran 2014, s.161.

heyecanla kucaklamıştır. ¹⁸⁴ 1950'nin 14 Mayıs'ında Demokrat Parti kahir bir ekseriyetle iktidara gelir. ¹⁸⁵ Demokrat Parti iktidarıyla maddeten ve manen bir ferah ve sürur devri başlar. Türkiye de yaşanan bu iktidar değişimi aynı zamanda önemli boyutta sosyal ve kültürel değişimi de beraberinde getirmiştir. ¹⁸⁶ Bu münasebetle, 16 Haziran 1950'de Erzurum halkı ikinci vaktinden itibaren ezanın aslıyla okunacağını haber alınır. Bu karar orduda rahatsızlık yaratmasına rağmen DP din alanına yeni serbestlikler tanımaya devam etmiştir. Nitekim din eğitimi genişletilerek bu konuda verilecek eğitim ailelerin isteğine bırakılmış, imam hatip okullarının sayısı arttırılmış ve cami yapımında ciddi bir artış görülmüştür. ¹⁸⁷

3.1.3. Hizmet Hayatı

Kırkinci 1946'dan 1950'ye kadar Bediüzzaman'ın kitaplarını okumaya ve fert fert başkalarına okutmaya devam eder. Murat Paşa Camii'nin yanında camiye ait boş medreseyi terzi dükkânı olarak kiralayıp orada üç-beş kişi ile ders vermeye başlar. Çarşamba günleri Şercil Polat, yatsı namazından sonra cami cemaatini medreseye davet eder, Mehmet Hoca da onlara Risale-i Nur okur Tercümesi olmayan Mesnevi-i Nuriye'yi de Arapçadan okuyup ders yapar. Ancak derslerde ve toplumda görülen algıya göre Kırkinci; Şerçil Polat ve Zeki Çiğdem'den başka kimsenin davaya sahip çıkmadığını Bediüzzaman'a bildirmeye karar verir. ¹⁸⁸ Bediüzzaman'a "Üstadım insanlar bizi dinlemiyorlar, Risale-i Nur'a bir türlü sahip çıkmıyorlar. Hiç çoğalmıyoruz." Diye bir mektup yazar. Bu mektuba şöyle bir cevap gelir: "Bir şehirde bir tek Nur talebesi olsa ve parmakla gösterilse o şehir benimdir." Bu mektup sonrasında çalışmalarına hızla devam eder. O yıllarda yeni bir mesele ortaya çıksa hemen mektup yazıp Said Nursi'ye haber verilir. Bunun üzerine Said Nursi bir gün şöyle bir cevap yazar: "Siz her mesele için bana mektup yazmayın. Bir mesele zuhur ettiğinde bir araya gelin, müşavere edin ve kararınızı hemen uygulayın." ¹⁸⁹

Kırkinci aynı zamanda Kurşunlu Medresesi'nde de Arapça dersler vermekte ve onlara Risâle-i Nur okumaktadır. O sıralarda mali durumu yerinde olan Hacı Musa

¹⁸⁴ Dokuyan, "Çok Partili Hayata Geçişte Önemli Bir Adım: Demokrat Parti'nin Kuruluşu" s. 162.

¹⁸⁵ Yusuf Ziya Keskin, "Demokrat Parti İktidarı Ve Günümüze Yansımaları" *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, V 1, 2012, s.111.

¹⁸⁶ Keskin, "Demokrat Parti İktidarı Ve Günümüze Yansımaları", s.113.

¹⁸⁷ Keskin, "Demokrat Parti İktidarı Ve Günümüze Yansımaları", s.114.

¹⁸⁸ Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.394.

¹⁸⁹ Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.394.

Güngör isimli şahıs ile tanışır. Onunla birlikte Bayburt'a, Kelkit'e, Gümüşhane'ye, Erzincan'a ve Tercan'a giderler.

İçlerinde Naim Hoca¹⁹⁰ ve Osman Demirci¹⁹¹ Hoca'nın da olduğu Alvarlı Efe Hazretleri diye maruf alimin¹⁹² müritleri her perşembe günü toplanmakta ve zikir çekmektedirler. Bir gün Alvarlı Efe'nin Suriye'deki halifelerinden Mehmet Efendi'nin oğlu Abdurrahman Efendi Erzurum'a gelir. Osman Hoca da onu alıp Kırkinci'nin medresesine getirir. Ona *Lemalar*'dan Kayyum ismini okuyup izah ettikten sonra Abdurrahman Efendi ayağa kalkarak: "Ben hocalık hayatımda birçok kitap okudum. Gerek Suriye'de gerek Anadolu'da bir çok alimle görüşüm. Ancak Kayyum ismini bu şekilde güzel izahına ilk defa şahit oldum" der ve akabinde Osman Hoca ve oradakilere: "Bu kitapları muhakkak okuyun" diye tavsiyede bulunur.¹⁹³

Kırkinci, Bediüzzaman'ın, "Kendi evlerinizi medrese yapınız"¹⁹⁴ tavsiyesi üzerine ev derslerine başlarlar. Bediüzzaman'ın belli aralıklarla gönderdiği lahikalar hem cemaatin şevkini artırır hem de Risale-i Nur'un bilinirliğine yol açar. 1954 yılında gönderdiği bir lahikada "Risale-i Nur'daki şefkat, vicdan, hakikat, hak, bizi siyasetten menetmiş. Çünkü masumlar belâya düşerler, onlara zulmetmiş oluruz. Çünkü biz Cihan Harbinden beri askeri istibdat altındayız..."¹⁹⁵ Diyordu. Cemaat buna çok şaşırıyordu çünkü ortada bir ihtilal durumu yoktu ama yine de "Üstadın bir bildiği vardır" diyorlardı. 1960 ihtilaliyle Bediüzzaman'ın bu görüşü daha iyi anlaşılmıştır.

¹⁹⁰ Naim Hoca 1925 yılında Erzurum'da dünyaya gelmiştir. 10 yıl boyunca Erzurum Zeynel Camiinde imamlık ve vaazlık yapan Naim Hoca Bilgili, kültürlü, özellikle tarih bilgisi çok kuvvetli bir insandır. 4 yıl boyunca kanserle mücadele ettikten sonra 1999 yılının 14 Ekim günü, 73 yaşında vefat etmiştir. "Naim Gölleroğlu", *Her Telden Erzurumlu*, 02/12/ 2008, <http://Puskulcu.Blogspot.Com.Tr/2008/12/Naim-Gillerolu-1925-1999.Html>(13.08.2016).

¹⁹¹ Osman Demirci, 1927 yılında Erzurum'un Sırlı köyünde doğdu. Hafızlığını köyünde tamamladı. Başta Sakıp Danışman olmak üzere çeşitli din âlimlerinden dersler aldı ve 1970 yılına kadar Erzurum'da çeşitli camilerde müezzinlik, imamlık ve vaizlik yaptı. 27 Mayıs 1960 ihtilaliyle 3 ay hapis yattı. 1970'den sonra İstanbul Merkez Vaizliği'ne tayin edildi ve 1977 yılında milletvekili seçilinceye kadar çeşitli camilerde vaazlar verdi. 1977 seçimlerinde Adalet Partisinden Erzurum Milletvekili olarak TBMM'ye girdi. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra fahri vaiz olarak vaaz vermeye devam etti. 1990 yılında Suffa Vakfı'nın kurulmasına önderlik etti. Bu tarihten sonra vakıf çatısı altında çalışmalarını sürdürdü. 19 Ağustos 2004 de Erzurum'da vefat etti. Bkz. "Osman Demirci", https://tr.wikipedia.org/wiki/Osman_Demirci(13.08.2016).

¹⁹² Alvarlı Muhammed Lütfi Efendi Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesine bağlı Kındığı (Altınbaşak) köyünde doğdu. Babası Hacı Hüseyin Efendi, annesi ise Hatice Hanım'dır. 12 Mart 1956 günü Erzurum'da vefat etti. Kabri Alvar Köyündedir. Bkz. Selahattin Kıyıcı, " Alvarlı Muhammed Lütfi Efendi" , *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.02, 2008, s.552.

¹⁹³ Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, s.40.

¹⁹⁴ Nursi, *Emirdağ Lahikası*, s. 338.

¹⁹⁵ Bediüzzaman Said Nursi, *Şualar*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995, s. 292.

Kırkınıc ı Hacı Salih Efendi ¹⁹⁶ ile 1940'lı yıllarda tanışır. Çoğu zaman Kırkınıc ı'nın medresesine gelir, Risale okumalarını ister, huşu içinde dinlerdi. En çok Lem'alardan okuturdu. ¹⁹⁷ Nakşibendi Tarikatı'nın mürşitlerinden olan, Muhammed Lütfü Efendi halk arasında "Efe Hazretleri" namıyla tanınırdı. Kırkınıc ı kendisi ile 1942 yılında tanışır. Kırkınıc ı'nın Erzurum'daki hocası vefat edince Efe Hazretlerinin tavsiyesiyle dersini tamamlamak için Ağrı'nın Karkarık Köyünde ki Nadir Efendi isminde bir müderrisin yanına gider. O da memnuniyetle talebeliğe kabul eder ve eğitime başlarlar. İki seneden fazla kendisinden ders alır. Hacı Faruk Efendiden sonra ikinci icazetini 1953 yılında Nadir Efendiden alır. ¹⁹⁸

Kendisiyle senede birkaç defa Muhammed Lütfü Efendinin ziyaretine Erzurum'a gider, yanında birkaç gün kalırlardı. Kendisi Kırkınıc ıya: "Efe Hazretlerinin ziyaretinin bence çok ehemmiyeti var. Mantık, kelam, fıkıh ve hadis gibi ilimlere muhtaç olduğumuz gibi, kalp ve ruhumuzun tenevvür ve inkişafı için maneviyat sultanlarının sohbetlerine de muhtacız. Çünkü onların sözlerindeki tesir bambaşkadır. Dünyada her hastalığın bir şıfası olduğu gibi, kalbi ve ruhi hastalıkların şıfası da büyük mürşitlerin sohbetlerindedir. İşte Efe Hazretleri de bunlardan biridir." derdi. Askerliğe kadar Nadir Efendinin yanında kalır. ¹⁹⁹

Kırkınıc ı daha önce Van'a hiç gitmemiştir. 1952 yılında Van'a gitmek üzere Camcı Molla Hamid'i ²⁰⁰ görmek üzere Van'a gider. ²⁰¹ Kendisinden Bediüzzaman ile ilgili bazı hatıralar anlatmasını rica ettiğinde: "Ben Üstad ile ilgili hatıraları Ali Çavuş kadar iyi bilmem. O hem Üstad ile beraber Cihan Harbine katıldı, hem de Üstad, esaretten dönüşte ona misafir oldu. Erek Dağında Üstad'a hizmet eden yine odur. Çerovanis köyünde oturuyor. Oraya gidelim. O sana Üstad ile ilgili hatıraları daha güzel

¹⁹⁶ Hacı Salih Efendi son devir din adamlarından. İsmi, Salih olup, babası Trabzon'un ileri gelenlerinden Hanecizade Hacı Şerif Efendidir. 1899 (H. 1315) senesinde Trabzon'un Çaykara ilçesinde doğdu. 1991 (H. 1411) senesinde İstanbul'da vefat etmiştir. Bkz. Selman Demir, *Hacı Salih Efendi*, Erzurum: Şahsi Basım, 2000.

¹⁹⁷ Kırkınıc ı, *Hayatım-Hatıralarım*, s.44.

¹⁹⁸ Nadir Efendi Mehmet Kırkınıc ı'nın, dördüncü hocasıdır. Bkz. Himmet Uç, "Bitlis Mekânları: Şeyh Mehmet Küfrevi Dergahı", *Risale Haber*, 27.04.2013, <http://www.Risalehaber.Com/Bitlis-Mekanlari-Seyh-Mehmet-Kufrevi-Dergahi-14653yy.Htm> (16.08.2016).

¹⁹⁹ Kırkınıc ı, *Hayatım-Hatıralarım*, s.47.

²⁰⁰ Molla Hamid 1900 yılında Van'da doğmuştur. Bediüzzaman'ın ilk talebelerindendir. Molla Hamid Ekinci, Bediüzzaman'ın iki buçuk sene kadar devam eden bu Van hayatının en yakın hizmetlerini görmüş bahtiyar bir şahsiyettir. 6 Mayıs 1984 tarihinde vefat etmiştir. Mezarı Van kabristanındadır. Bkz. "Molla Hamid Ağabey", *Nur Kafe*, 07.05.2010, <http://nurkafe.blogcu.com/molla-hamid-agabey/7804768> (13.08.2016).

²⁰¹ Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.395.

anlatır.” demesi üzerine Yaya olarak Van’dan Çerovanis köyüne gidip Ali Çavuş’u bulur ve ondan Bediüzzaman ile ilgili hatıralarını dinlerler. ²⁰²

1953’de Ilıca’da askerliğini yapar. Askerlik dönüşünde Erzurum müftüsü Solakzade lakabıyla bilinen M. Sadık Efendiden²⁰³ ders almaya başlar. Solakzade Sadık Efendi Kırkıncının üçüncü hocasıdır. Kendisinden 1948-1951 yılları arasında mantık, usûl-i fıkıh ve ilm-i kelâm dersleri almıştır. ²⁰⁴

Kırkıncının Said Nursi ile tanışma serüveni Meşveret Grubu müntesipleri arasında en ince detayına kadar anlatıla gelmektedir. Aşağıda özetleyerek vermeye çalışacağımız bu olayın anlatım şekli karizmatik liderler ile bağlıları arasındaki neredeyse metafizik boyut kazanmış irtibatı göstermesi açısından önemlidir. Çocukluk yaşlarında Bediüzzamana derin bir sevgi Kırkıncı Bediüzzamanı görmek amacıyla yanında okuyan Molla Zekeriya isimli bir talebeyle birlikte 1955²⁰⁵ yılı Haziran ayında Trabzon-Samsun-Ankara güzergâhından Isparta’ya gitmek üzere yola çıkarlar. ²⁰⁶ Samsun’da yedek subay olarak askerlik yapan, Bediüzzaman’ın talebelerinden Mustafa Sungur’u²⁰⁷ ziyaret ettikten sonra Ankara yoluyla Isparta’ya gideceklerdir. Otobüs geç saatlerde Trabzon’a iner ve geceyi orada geçirip sabah Samsuna gitmek üzere tekrar yola çıkarlar. Samsuna vardıklarında akşam namazı vaktiydi abdest alırken tevafuken Mustafa Sungur ile tanışır. İlk görüşmelerinde aralarında Bediüzzaman ile ilgili bir sohbet gerçekleşir daha sonra da uzun yıllar görüşmüşlerdir. ²⁰⁸

Bu ziyaretten sonra Samsundan Ankara’ya gitmek üzere yola çıkarlar. Ankara’ya indiklerinde Samsun’dan aldıkları adrese giderler. Bu ev, dizgi atölyesi olarak kullanılmıştır. O günlerde, Sözler Mecmuası yeni harflerle, ilk defa basılmaktadır.

²⁰² Bkz. Ayhan Işık, *Üstad Bediüzzamanın Van Hayatı*, İstanbul: Şahdamar Yayınları, 2013.

²⁰³ Sadık Efendi 1884 yılında Erzurum’da dünyaya gelmiştir. Babası Ulemadan Erzurum müftüsü olan Muhammed Hamid Efendi’dir Sadık Efendi Erzurum’un manevî sultanlarındandır. 1960 yılında vefat etmiştir. Bkz. Selahattin Kırıyıcı, "Solakbay, Muhammed Sadık" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009, c. 37, ss. 369-370.

²⁰⁴ "Mehmet Kırkıncı", *Cevaplar*, 30.04.2013, [http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=5411&ctgr_id=91\(16.08.2016\)](http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=5411&ctgr_id=91(16.08.2016)).

²⁰⁵ Bazı kaynaklarda 1956 olarak geçmektedir.

²⁰⁶ Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.395.

²⁰⁷ Mustafa Sungur, 1929’da Eflâni’de doğmuştur. Kastamonu Gököy Enstitüsü mezunudur. Evli ve yedi çocuk sahibidir. Bediüzzaman Said Nursi’nin en yakın talebe ve hizmetkârlarındandır. 2012 ’de vefat etmiştir. Bkz. İhsan Atasoy, *Üstadın Manevi Evladı, Fena Fi’N Nur Mustafa Sungur*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2008.

²⁰⁸ Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.395.

Sözleri basmaya çalışan bu talebeler Ankara'nın genç bir vaizi olan Said Özdemir²⁰⁹ ile hukuk fakültesi son sınıfta okuyan Atıf Ural²¹⁰ ve Mustafa Türkmenoğlu'dur.²¹¹ Isparta'ya müteveccihen ayrılmak istedikleri zaman, Atıf Ural Isparta'dan Rüştü Çakın'ın²¹² adresini verir ve şöyle der: "Sözler'in yeni çıkan şu formasını Üstadımıza verin. Zira her yeni forma Üstadın tashihinden geçiyor. Ayrıca bunu götürmekle hem bir hizmet etmiş olursunuz, hem de Üstad sizi memnuniyetle kabul eder."²¹³ Vedalaşarak Konya'ya doğru yola çıkarlar. Konya da Mevlana Hazretlerini ziyaret edip Isparta'ya Bediüzzamanı ziyaret etmek üzere tekrar yola koyulurlar.

Kendilerini buluşturacak olan aracılığıyla Said Nursi'yi ziyaretine giderler. Ankara'dan getirdikleri formayı Rüştü Çakın'a takdim ederler. Formayla beraber bir de yolda yazdığı kendisinden Risale-i Nur'u anlama ona ihlas ve sadakatle hizmet etme hususunda dua istirhamında bulunduğu mektubu kendisine verirler. Talebelerden Tahir Mutlu²¹⁴ elinde forma ve mektupla Bediüzzaman'ın odasına girer. Birkaç dakika sonra geri döner ve bir salona alıp şöyle der: "Üstad'a söyledim, sizinle görüşmeyi kabul etti. Biraz bekleyin kendisi teşrif edecekler." Bediüzzaman odaya teşrif ettiklerinde ayağa fırlar, elini öperler. Bediüzzaman Tebessümle "Hoş geldiniz" der. Mektubu okuması için Tahir Mutlu'ya verir. Bediüzzaman mütebessimane dinler ve duada bulunur.²¹⁵ Daha sonra, Bediüzzaman Ankara'dan getirdikleri formayı inceler ve onlara dönerek: "Risale-i Nur, çok yakın bir zamanda başlara taç olacaktır. Öyle zaman gelecek ki, satırı altınla satılacaktır. Radyo lisaniyle, bütün dünyaya neşrolunacaktır." diye beşaretlerde bulunur. Formayı bir diğer talebesine uzatarak: "Zübeyir, oku!" diye emreder. Zübeyir

²⁰⁹ Said Özdemir, 1927 tillo doğumludur. Bediüzzaman'ın 'Tillo'dan bana bir yardımcı gönder' diyerek dua etmesinden 70 yıl sonra onunla tanışıp, tam yedi yıl boyunca yanında bulunan Said Özdemir, Risalelerin Latin harfleriyle ilk baskılarını da yapan kişidir. Bkz. " Erol Öztürkci, *Said Özdemir Ağabey*, İstanbul: Merak Yayınları, 2013.

²¹⁰ Ömer Özcan, "Atıf Ural", *Cevaplar*, 15.11.2015, http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=5588&ctgr_id=91(16.08.2016).

²¹¹ "Mustafa Cahid Türkmenoğlu", <http://www.risaleinur.org/yenisite/moduller/sonsahitler/bolgeindex.php?id=89>, (16.08.2016).

²¹² Rüştü Çakın, Bediüzzaman'ın yakın talebe ve hizmetkârlarındandır. Isparta Vergi Tahakkuk Müdürü olarak görev yaptığı sırada Bediüzzaman ve Risale-i Nur'u tanıdı. 1935'te Eskişehir, 1943'te Denizli ve 1958'de Ankara'da tutuklu olarak bulundu. Süleyman Rüştü, Üstad Bediüzzaman'ın şahsî hizmetlerinde bulundu, risalelerin yazılmasında ve neşredilmesinde büyük emeği geçti. Bazı mektupları lâhikalarda yer aldı. 1899 doğumlu olan Süleyman Rüştü Çakın, 1974'te vefat etti. Bkz: Ömer Özcan, *Ağabeyler Anlatıyor*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2013. 1.2007&TextID=1155,(16.08.2016).

²¹³ Zübeyir Gündüzalp, *Yolumuzu Aydınlatan Işık*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2013. <https://books.google.com.tr/books?id=95TYAwAAQBAJ>(17.07.2016).

²¹⁴ "Tahiri Mutlu Kimdir? (1900-1977) " *Yeni Asya*, 12.04.2013, http://www.yeniasya.com.tr/Enstitu/Tahiri-Mutlu-1900-1977_153261, (14.08.2016).

²¹⁵ Üstad Hakkındaki İzlenimleri İçin Bkz. Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, ss.98-99.

Gündüzalp²¹⁶, Bediüzzaman'ın uzattığı formayı alır ve okumaya başlar. Zübeyir Ağabey formanın okumasını bitirince Bediüzzaman :“Risale-i Nur burada okundukça Cenab-ı Hak Anadolu'ya gelen belâları kaldırıyor.” “Burada Risale-i Nur okundukça Rusya'da küfr-i mutlak dağlar gibi yıkılıyor.” buyurur. Bediüzzaman kalkar ve bir nazar-ı tebessümle Kırkıncının başını okşayıp dua ederek taltif buyurur. Selâm vererek odasına doğru gider.²¹⁷

Geceyi Isparta'da geçirip ertesi gün Barla'ya gitmek üzere yola çıkarlar. Sabah Barla kabristanını ziyaret edip Sonrasında hep beraber, Eğridir Gölü'ne, Bediüzzaman'ın tabiriyle “Barla Denizi”ne giderler. Bu seyahatten sonra Risale-i yeniden okumaya başlayıp değişik evlerde Risale-i Nur dersleri yapmıştır. Kırkinci çevre ilçelere seyahate çıkıp Erzurum'un kaza ve köylerine Risale-i Nurları ulaştırmaya çalışmıştır. 1956 yılında sekiz yıldır süren Afyon mahkemesi neticesinde Risale-i Nurlar beraat etmiştir.²¹⁸ Bunda Menderes'in yardımının olduğunu haber aldığıında, Kırkinci Menderes'i bu kahramanca tavrından dolayı tebrik etmek için, Meclis Başkanı Refik Koraltan ve Dahiliye Vekili Namık Gedik'e şu telgrafi çeker,

Sayın Başvekil Adnan Menderes'e,

"Milletçe gerçekten terakki ve tealinin diyanetle kaim ve meşrut olduğuna inanan iktidarınızın açtığı feyizli ve nurlu yolda, bütün varlığımızla, yanınızda olduğumuzu beyan etmekten büyük inşirah duymaktayız."

"Değerli hükümetinizin müsbet icraatı meyanında bilhassa, şu mübarek Ramazanda, sizler mazhar olduğunuz İlâhî neş'e tecellileriyle son derece mütehassis iken, münkir ve muhalif çevrelerde ise, dehşet ve hayret verici bir sıkıntı müşahade etmekteyiz."

"Uzun senelerden beri küfre kundaklık etmiş bu mezkur çevrelerin bağlı bulundukları menfi kutupları ve nasipsizleri teşhis, tefrik ve tecrit bakımından iktidarınızın isabetli kararlar vermesi bizleri cidden çok mesrur etmiştir."

²¹⁶ Zübeyir Gündüzalp, 1920 Ermenek Doğumludur. Said Nursi'nin Talebelerinden Ve Nur Cemaatinin Önde Gelen İsimlerindendir. Said Nursi'nin Vefatına Kadar Onunla Beraber Kaldı. Said Nursi'nin Vefatından Sonra Da Kur'an Ve Kur'an Tefsiri Risale-i Nur Hizmetlerinde Bulunmuştur. Gündüzalp 2 Nisan 1971 Cuma Günü İstanbul'da Vefat Etti. Bkz. İhsan Atasoy, *Nurun Büyük Kumandanı Zübeyir Gündüzalp*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2008.

²¹⁷ Özcan , "Mehmet Kırkinci Kimdir", *Nurdan Haber*, 24.02.2016.

²¹⁸ İhsan Kasım Salihi, *Kendi Dilinden Bediüzzaman Said Nursî*, İstanbul: Şahdamar Yayınları, 2010. [\(https://books.google.com.tr/books?id=MtMcCwAAQBAJ&pg=PT2&lpg=PT2&dq=%C4%\)](https://books.google.com.tr/books?id=MtMcCwAAQBAJ&pg=PT2&lpg=PT2&dq=%C4%) (16.08.2016).

"Münkir ve muhalif cereyanlara karşı kuvvetli bir panzehir olan, geniş ve derin te'sirleriyle milletimizi irşad eden muhterem ve faziletli Bediüzzaman Said Nursi'nin eserlerinin devr-i feyzinizde tab' ve neşir imkanına kavuşması, bütün beşeriyet için müstesna bir mazhariyet olmuştur."

"Bilvesile derin bağlılık ve şükran hislerimizle bayram-ı şerifinizi kutlar hürmetler sunarız."

"İmzaları mahfuz on bin Erzurumlu namına Mehmet KIRKINCI²¹⁹

Ancak telgrafı çektikten bir ay sonra, Menderes yurt dışına bir ziyarete gittiğinde, Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur, Erzurum Valisine “Bu telgrafı çekenı sorguya alınız.” diye telefonla bildirir. Bir Cuma günü polis memuru gelir ve Vali ile görüşmek üzere Kırkınıcıyı alır. Aralarında şeriat ile ilgili bir konuşma geçer.²²⁰ Mehmet Kırkınıcı'nın söylediklerinden etkilenen vali bu konuşmadan sonra kendisinin serbest bırakılmasını ister. Bu ve benzeri anekdotlarda görüldüğü üzere, Cemaat yayınlarında Kırkınıcının kıvrak zekasına, konuşma üslubu ve ikna kabiliyetine sürekli vurgu yapılmıştır.

Atatürk Üniversitesi Nurcu cemaatlerin akademik düzeyde faaliyetleri açısından önemli olduğu kadar, bütün alt gruplarında görüldüğü gibi bu camianın bilimin İslamla çelişmediği tezini işleyecek bilim adamları yetiştirme gayretlerinin de tezahürü olması bakımından da önemli bir rol icra etmiştir. Daha sonraki matbuat ve basın yayın faaliyetlerinde buradan mezun akademisyenlerin kitap ve makalelerin ciddi bir yekün tutması bu tespitimizi doğrular mahiyettedir. Bu açıdan Erzurum'a üniversite açılması ihtimali belirlediğinden itibaren yaşananlar neticede bu şehirde ortaya çıkmış Meşveret Grubu mensuplarınca ve doğal olarak bu şehirde doğmuş olan Kırkınıcı tarafından önemli bir gündem maddesi olmuştur. “Erzurum’a Üniversite açılacak.” diye söylentiler çıktığında Kırkınıcı'nın ilk tepkisi olumsuz olmuştur. Kendisi, “1940'lı yıllar da çarşıların ihramlı bile olsa bir tek kadının görülmediği Erzurum'da Üniversite açılmasının olumsuz sonuçlar doğuracağı endişesi taşımaktadır. Ancak Bediüzzaman'dan : “Orada açılan üniversite benim üniversitem olacak. Orada benim talebelerim okuyacaklar”²²¹ şeklinde bir mektubunun gelmesi üzerine Kırkınıcı'nın fikri değişmiştir. Üniversitede açılan İslami İlimler Fakültesinin, 1970'ler Türkiye'sinde, çok

²¹⁹ Kırkınıcı, *Hayatım-Hatıralarım*, s.120.

²²⁰ Kırkınıcı, *Hayatım-Hatıralarım*, s.122.

²²¹ Kırkınıcı, *Hayatım-Hatıralarım*, s.143.

ciddi akademik çalışmalara imza atan akademisyenleri bünyesinde barındırmış olan önemli bir eğitim kurumu olduğunu da hatırlatmış olalım.

Nurcu Camianın geneli açısından önemli bir isim olan Bekir Berk'in de Kırkinci ile tanışıklığının ve irtibatının olduğunu görüyoruz. 26 Nisan 1958 yılında Ankara, İstanbul ve Isparta'da ki nur talebelerinden on kişi toplanarak Ankara cezaevine doldurulurlar. Avukat Bekir Berk ²²²de, onların savunmalarını yapmak için ağabeylerle görüşür, mahkemede onları savunur ve Nur talebeleri beraat eder. ²²³ Bekir Berk Ağrı'ya Nazım Akkurt'un davasına giderken Erzurum'a uğrar ve Kırkinci'nin evinde misafir kalır ve böylelikle tanışmış olurlar. Avukatlığına devam ettiği sürece de birçok kez yan yana gelmişlerdir. ²²⁴

Kırkinci değişik vesilelerle Anadolu'nun muhtelif yerlerine seyahat etmiş buralarda faaliyetlerde bulunmuştur. 1958 yılında Ahmet Yekeler isimindeki talebesinin müftü atanması vesilesiyle Sarıkamış'ı ziyaret etmiştir. Yine 1958 yılında Erzincan'a, Malatya'ya, Ağrı'ya ziyaretlerde bulunmuştur. ²²⁵

27 Mayıs 1960 ihtilali olduğunda 2 Haziran 1960 'da Kırkinci, Mehmet Şercil ve Erzurum'un diğer Nur talebeleri, Kamil Sirkeci'yi, İdris Hoca, Terzi Bahattin, Yavuz Telli ve Hilmi Ardos Emniyet Müdürlüğünde toplayıp sorgulama yapılmaksızın Kars Kapısındaki Askeri Hapishaneye götürürler. ²²⁶ Ertesi sabah hepsini toplayıp Sivas Kabaktepe alayına götürüp Bölüğün birisinde hepsi hapsedilir. Kampta Türkiye'nin şark beldelerinden toplanmış şeyhler, hocalar, Demokrat Partililer ve Nur talebeleri vardır. Mehmet Kayalar, Mehmet Serçil, Orhan Kara, Mustafa Ramazanoğlu, Ali Rıza Efendi ve yüzlerce kişiyi aradan çok geçmeden bu kampa getirilirler. ²²⁷ Menderes'i de Yassı Adaya sürmüşlerdir. İlerleyen zamanlarda bir askeri mahkeme kurulur ve hepsi sorguya

²²² Bkz. Necmettin Şahiner, *Hakkın Yılmaz ve Sarsılmaz Müdafii Bekir Berk*, İstanbul: Şahdamar Yayınları, 2009; İhsan Atasoy, *Hayatını Davasına Adayan Adam; Bekir Berk*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2004.

²²³ Salihi, *Kendi Dilinden Bediüzzaman Said Nursî*, (16.08.2016).

²²⁴ "Merhum Av. Bekir Berk Ağabeyden Bir Mahkeme Müdafası", *Nur Penceresi* <http://www.Nurpenceresi.Com/MerhumAvBekirBerkAgabeydenBirMahkemeMudafasi>(16.08.2016).

²²⁵ Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, s.167.

²²⁶ Kırkinci'nin 1960'da gözaltına alınması hakkında yapılan radyo anonsu, "Sabah, <http://www.sabah.com.tr/webtv/turkiye/vefat-eden-mehmet-kirkinci-hocanin1960dagozaltinaalinmasi-hakkinda-yapilan-radyo-anonsu>(16.08.2016).

²²⁷ Ömer Özcan, *Ağabeyler Anlatıyor 3*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2013. <https://books.google.com.tr/books?id=wnnZAwAAQBAJ&pg=PT335&lpg=PT335&dq=60+ihtilali+mehmet+k> (29.07.2016).

çekilir.²²⁸Gözüaltına alınarak Sivas kampına sürüldüğünde Kırkinci kamptaki herkese Risale-i Nurları okuyup dersler yaptığı söylenir. Nurcu Gruplar arasında Said Nursi'nin Menderes'e yazdığı uyarı mektubu konusu son derece ehemmiyet verilen bir konudur. Sivas'ta Kırkinci ve arkadaşlarının bu ikaz mektubunu okuduklarından bahsedilmektedir.²²⁹ Mektup şöyledir:

*Ey dindar ve dine hürmetkâr Demokratlar! Siz bu iki partinin gayet kuvvetli ve zevkli ve cazibedar nokta-i istinadlarına mukabil, daha ziyade maddî ve manevî cazibedar nokta-i istinad olan hakaik-i İslâmiyeyi nokta-i istinad yapmaya mecbursunuz. Yoksa sizin yapmadığınız eskiden beri cinayetleri, nasıl eski partiye yüklüyorlarsa, size de yükleyip; Halkçılar ırkçıları elde edip, tam sizi mağlûb etmeye bir ihtimal-i kavî ile hissettim ve İslâmiyet namına telâş ediyorum...*²³⁰

Hapiste, bir sabah subay herkesi toplar dizer ve Binbaşı: “Nurcular!”“Siz serbestsiniz” diye seslenir ve böylece hapisten çıkar ve Erzurum'a dönerler.²³¹ Kırkinci Erzurum'a geldiklerinde medreseyi söktüklerini öğrenir. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra hizmet faaliyetlerinde bir süre duraklama olur. Said Nursi'nin vefatı, arkasından ihtilalin gelmesi, Nur talebelerinin hapislere girmeleri, doğal olarak cemaat faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Bunu fark edenlerden birisi olan, Said Nursi'nin varislerinden olduğu kabul edilen Mustafa Sungur, bu olumsuz havayı gidermek ve cemaati yeniden şevke getirmek maksadıyla ihtilalin ilkbaharında Türkiye çapında bir seyahat yapmaya karar verir. İhtilaldan sonra dersleri tekrar yapmaya başlamak pek kolay olmaz. Erzurum'da da nihayet bugün Karanlık Kümbet diye bilinen yerin yanında bir ev temin edilip “tedbirli bir şekilde” ders yapılmaya başlandığı görülmektedir.

1962 yılında Zübeyir Gündüzalp, Hüsrev Altınbaşak'ın Risaleleri yeni yazıyla yazılmasına karşı çıkmasını konuşmak üzere Kırkinciyı İstanbul'a çağırır. Bu durum üzerine Hüsrev Altınbaşak ile görüşmek istense de o kabul etmez. Bunun üzerine Kastamonu'da Mehmet Feyzi²³² ile Elazığ'da Hulusi Yahyagil'in fikirlerini alıp Konya'ya görüşmeye giderler. Her dini yapıda görülen rüya motifinin burada da devreye girdiğini görüyoruz. Hüsrev Altınbaşak rüyasında Hz. Ali'yi gördüğünü ondan bu karara

²²⁸ Sorgusu için Bkz. Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, ss.184-190.

²²⁹ Bkz. Muzaffer Taşyürek, *Adnan Menderes*, İstanbul: Anonim Yayıncılık , 2010.

²³⁰ Nursi, *Emirdağ Lahikası II*, s. 164.

²³¹ Bkz. Nevzat Çiçek, *Sivas Kampı 27 Mayıs'ın Öteki Yüzü*, İstanbul: Lagin Yayınları, 2010.

²³² Dursun Sivri, "Bediüzzamanın “Sır Katibi” Mehmet Feyzi Efendi (R.H)" , *Risale Haber*, 25.04.2011, [Http://Www.Risalehaber.Com/Bediuzzamanin-Sir-Katibi-](http://www.Risalehaber.Com/Bediuzzamanin-Sir-Katibi-) (12.08.2016).

vardığını söyler. Kırkinci rüya ile amel edilmez demesi üzerine Kırkincıyı dinlemez ve onu bu toplantıdan ayırırlar.²³³

Bu yıllar Nurcu Camiada değişik isimlerle günlük gazete çıkarma teşebbüslerinin olduğu yıllardır. Bu yıllarda Hür söz Gazetesi'nin sahibi Ahmet Polat'ın oğlu Mustafa Polat²³⁴ ile tanışır. İlk başlarda eleştirel yaklaşan Mustafa Polat sözleri okuması üzerine etkilenir ve kendi ifadesiyle “bu hakikati daha geniş kitlelere ulaştırmak için” *Hareket* isminde gazete çıkarır. Burada çıkardığı yazılar sebebiyle 3 ay hapiste kalır ve 1965 yılında genel aftan dışarı çıkar. Hapisten çıktıktan sonra İstanbul'a gider önce *Yeni İstiklal* gazetesinde sonra *Sabah* gazetesinde fikir yazıları yazar. Zübeyir Ağabey'in arzusuyla günlük *İttihad* gazetesi çıkarır. Daha sonra 1967 yılında *Yeni Asya* olarak yoluna devam eder.²³⁵

Bu dönemde Kırkinci'nin yine yurt seyahatleri gerçekleştirdiğini ve bu seyahatlerde dersler yaptığını görüyoruz. 1965 yılında Kars'a, Eleşkirt'e gider oralar da bir kaç gün kalarak dersler verir. Zübeyir Ağabey'i ziyaret etmek için İhtilaldan sonra Eskişehir'e de gider. 1967-1968 yıllarında Cezayir isminde ki Oltulu talebesinin Şenkaya müftüsü olduğunu öğrenince onu ziyaret etmek için Oltu'ya gitmiş ancak orada ders yapamamıştır. 1970'li yılların başında Mustafa Polat'ın daveti üzerine Dolmabahçe Sarayını ziyarete gider. Orada ki avizeden dolayı çıkan konuşmayı Mustafa Polat "İttihad" gazetesinde "Hocamın Saray Sohbeti" başlığıyla kaleme alır ve yayımlar.²³⁶

1972 yılında Necmettin Erbakan Bey, Tevfik Paksu, Hüsamettin Akmumcu birleşerek Milli Selamet Partisi kurulur.²³⁷ Zübeyir Gündüzalp'in endişeleri vardır; zira, bu yeni partinin fitneye sebep olmasından korkmaktadır. Partiyi destekleyip desteklememe konusunda 3 gün süren bir toplantı yaparlar nihayet Bediüzzamanın siyasetle ilgili düşüncelerinden dolayı desteklememeye karar verirler. 1973 yılında MSP, Halk Partisi ile koalisyon kurar ve daha da ileri gidilerek af çıkarmaya karar verilir.²³⁸ Meşveret Grubu, Mehmet Kırkinci'nin af çıkmasına karşı olduğunu ve konuda

²³³ Arslan, *Dini Gruplar Ve Siyaset- Yeni Asya-*, s. 59.

²³⁴ Faruk Çakır, "Nezihi Mustafa Polat" , *Yeni Asya*, 23.05.2010, <http://www.yeniasya.com.tr/2010.05.23/Yazarlar/Fcakir.Htm>(25.07.2016).

²³⁵ Kaya, “Nurcuların Gazeteleri”, s.4.

²³⁶ Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, s.307.

²³⁷ Bkz. *Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi*, s. 9 Ankara: Yarıaçık Cezaevi Matbaası, 1972.

²³⁸ *Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi*, s. 13 Ankara: Yarı Açık Cezaevi Matbaası, 1976, s. 9.

yetkilileri sürekli uyardığını, buna rağmen çıkarılan af kanunun daha sonra yaşanan kaosta büyük etkisinin olduğu görüşündedir.

Aynı yılda Kırkinci ve arkadaşlarının tekrar tevkif edildiğini görüyoruz. 9 Mart 1973 yılında Hacı Musa'nın evinde ders yaparken polisler herkesi toplayıp Jandarma Karakoluna götürür. 2 gün orda kaldıktan sonra mahkemeye çıkarılırlar. 69 kişiden 12'sini tevkif edip hapishaneye götürürler. İki ay sonra mahkemeye çıkarılırlar. Kırkinci ilk celse de dışarı çıkamaz ikinci celse de beraat eder. Daha sonra da af kanunu çıkar ve dava kapanmış olur.²³⁹

Kırkinci, 1979 yılında İstanbul'da yapılan Türk Bayrağı'na Saygı Mitingine katılmış ve Bayrak Mitingi'nin Erzurum'da da yapılmasına öncülük etmiştir. Yine 1979 yılında devrin Başbakanı Süleyman Demirel Kars'a gitmek üzere yola çıktığında Erzurum'a uğradığını görüyoruz. Bazı mebusların Kars'a gitmek istediklerini ancak öncülük edecek gençlere ihtiyaç olduğunu söylemeleri üzerine Kırkinci derste bu konuya değinerek gençleri teşvik eder. Süleyman Demirel sağ salım bir şekilde Kars'a gidip konuşmasını yapar.²⁴⁰

1980 yılında İhtilal olur. 12 Eylül darbecileri özellikle Anayasa oylamasına taban bulmak amacıyla, İslamcı çevrelere hoşgörülü davranırlar. Hatta kimi cemaatlerle de doğrudan ilişkiye geçerler. Subaylar, Kırkinci gibi önde gelen Nurcuları ziyaret ederek anayasayı desteklemeye ikna ederler.²⁴¹ Kırkinci bu ihtilalin 60 ihtilali gibi olmadığını ve bunun lehlerine sonuçlanacağını dile getirmektedir. Bu görüşlerini anlatmak gayesiyle Türkiye turuna çıkar. Savunduğu görüş şudur:

*1960 ihtilalinde bir sel geldi. Bağımızı bahçemizi sular altında bıraktı. Bu sel beraberinde çok büyük, dev gibi kayaları da getirdi. Bu kayaları bağlarımıza bahçelerimize bıraktı gitti. O zamandan beri bu taşları atmaya uğraşıyorduk. Fakat gücümüz yetmiyordu. Şimdi bu ihtilâl o kayaları aldı götürdü. Evlerimizi, bağlarımızı, bahçelerimizi bize geri verdi.*²⁴²

Erzurum'a geri döndüklerinde anayasa için referandum süreci başlar. Referandumda "evet" mi "hayır" mı denileceği konusunda Kırkinci'nin görüşü şöyledir:

Evet diyeceğim çünkü "Evet" demezsek yine eski durumumuza döneceğiz. Bununla beraber, eğer bu anayasayı yapanlar gelmese ve anarşinin, terörün

²³⁹ Uca, "Kırkinci Hocaefendi" 22.07.2015.

²⁴⁰ Yaşar, *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, s.397.

²⁴¹ Yavuz, *Modernleşen müslümanlar: Nurcular, Nakşiler, Milli Görüş ve AK Parti*, s.236.

²⁴² Yavuz, *Modernleşen müslümanlar: Nurcular, Nakşiler, Milli Görüş ve AK Parti*, s. 238.

*önünü almasalardı siyasilerin bu işin altından kalkmaları mümkün müydü? Elbette değildi. Hükümet o gün için tam bir acz içindeydi. Nitekim devrin başbakanı Demirel, Erzurum'a geldiğinde Kars'a gitmekten korktu, ancak Erzurum'dan bir grup fedai yardımıyla Kars'a gidebildi. İşte hükümet böyle aciz bir haldeyken askerler yönetime müdahale ettiler. Bir insana bıçak vurmak iyi değildir. Fakat insan apandisit olunca buna mecbur kalınır. O zaman bıçak vurulmazsa zararı olur. İşte askerler de bu yönetime bıçak vurdular. Eğer bu ihtilâli askerler yapmasalardı, komünistler zaten başka bir ihtilâl yapacaktı. Benim fikrim bu, artık gerisini siz bilirsiniz.*²⁴³

Kırkıncı'nın bu konuşması ve kararı birçok nurchunun hapse atılmasını önlemiştir. Bu tavırdan dolayı Nurculara dokunulmamıştır. İhtilalin ilk günlerinde Kırkıncı Niğde'yi ziyaret gerçekleştirdiğine şahit oluyoruz. Burada da gündem darbecilere karşı takınılacak tavır ve darbenin nasıl algılanması gerektiği meseledir. Kırkıncı yine “ameliyat-ı cerrahi” benzetmesi ya da metaforu ile konuya yaklaşarak darbenin meşru olduğuna işaret etmektedir:

Hocam, bu millet her zaman korku ve endişe içinde mi yaşayacak?” diye sordular.

“Hayrola ne olmuş ki böyle söylüyorsunuz?” dedim.

“Hocam, dediler, daha ne olsun ihtilâlden evvel anarşist ve teröristlerin mahkumu idik. Herhangi bir şehre korkusuz gidemiyorduk. Şimdi de bu ihtilalin sonuçlarının ne olacağını bilemiyoruz, tedirginiz. 1960 ihtilâliyle memleketimiz yarım asır geri gitti. Halbuki o zaman devletimiz on sene içerisinde yüksek bir seviyeye gelmişti. Dünya devletleri arasında fevkalade bir itibar kazanmıştı. Milletimiz huzur içerisinde, her gün madden ve manen terakki ediyordu. 1960 ihtilâlini yapanlar demokrasiye büyük bir darbe vurdukları gibi, memleketimizin terakkisine vesile olan üç büyük devlet adamımızı da herkesin gözü önünde idam ettiler.”

Onlara şu cevabı verdim:

*“Bu ihtilâl 1960 ihtilâli ile kıyaslanamayacak kadar farklı bir harekettir. Çünkü 1960 darbecileri, sizin ifadenizle, memleketi senelerce geri götürdüler. Halbuki bugünkü ihtilâl, memleketi bir badireden kurtardı. Bir ameliyat-ı cerrahiye yaptı. Ülkemizi karıştırıp parçalamaya çalışan anarşi ve terör guruplarını ortadan kaldırdı.”*²⁴⁴

Mehmet Kırkıncı 4 Nisan 1982’de dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren’e hitaben yazdığı mektupta görüşlerini şöyle dile getirir:

‘Kanaatimce, hazırlanacak Anayasa’nın, şu ana esaslar üzerine kurulması gerekir Anayasa, vicdan-ı umumiye tercüman olmalı, kainattaki kanun-ı fitratı esas alınmalı, insan unsurunun, terbiye ve eğitimi ön planda tutmalı,

²⁴³ Kırkıncı, *Hayatım-Hatıralarım*, s.337.

²⁴⁴ Kırkıncı, *Hayatım-Hatıralarım*, s.345.

*hürriyet ve laiklik mefhumlarına ölçü ve açıklık getirmeli, milleti millet yapan başlıca unsurlardan biri olan dili (konuşulan Türkçeyi) teminat altına almalı ve nihayet Anayasa, milletin maneviyat ve ahlakının, din ve mukaddesatının mukavimi olmalıdır.*²⁴⁵

Meşveret Gurubu bu mektubun din dersinin zorunlu ders olmasında önemli bir tesirinin olduğu görüşünü savunmaktadır.

Kırkinci, 1987 yılında Ankara Kocatepe Camiinin açılışında Turgut Özal'ın İslamiyeti öven konuşmasına şahit olur. Bu esnada Kırkincıyı tanıyan korumalarından biri yanlarına gelir ve mutlaka Özal ile görüşmesini söyler ve onlar için görüşme ayarlar. Bunu üzerine Özal ile 45 dakika kadar süren bir sohbet gerçekleşir. Daha sonra kendisine Doğu'da ki problemlere yönelik ayrıntılı bir mektup yazar.²⁴⁶

1988 yılında hac için Arabistan ziyaretinden sonra Medineye geçer. Ömer Çetinkaya mezhepleri araştıran Nijeryalı Abdurrahman isminde biri ile yanlarına gelir. Risale-i Nur ve Nur cemaati üzerine bir sohbet gerçekleştirirler. Sohbetin sonunda Abdurrahman Risale-i Nur'un hizmet tarzını benimsediğini söyler ve Risalelerin İngilizcesini ister. Ömer Çetinkaya ona bir İngilizce Risale hediye eder. Kırkinci Abdurrahman'la yaptığı bu görüşme sonunda Üstadın "müsbet hareket metodunu " yazmıştır.²⁴⁷ Kırkinci Risale-i Nurların yayılmasından sonra uzun yıllar Erzurum da ki evinde dersler vermiştir.

3.1.4.Vefatı

Uzun yıllar Erzurum da ki evinde dersler vermeye devam eden Kırkinci 7 Haziran 2015 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne seyahate çıkar. Gaziantep'e vardıklarında hastalığının nüksetmesi üzerine hastaneye götürülür. Doktorlar "Ciğerlerinin su topladığını, hastanede yatması gerektiğini." Söyler ancak o razı olmaz ve bir hafta ders vermeye devam eder. 16 Haziran 2015 günü akşam Erzurum'a dönen Kırkinci 50 gün tedavi görür. 3 Ağustos 2015 Pazartesi günü İstanbul Bezm-i Âlem

²⁴⁵ "Mehmet Kırkinci", *Erzurum Flaş Haber*, 13.07.2012, [http://www.erzurumflas.com/mehmet-kirkinci/\(16.08.2016\)](http://www.erzurumflas.com/mehmet-kirkinci/(16.08.2016)). Ayrıca Bkz. Mehmet Kırkinci, *Fikir Damlaları-Gönül Damlaları*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2007; " Sayın Cumhurbaşkanım" *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (10.07.2010), <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=922>.

²⁴⁶ Mektup için bkz. " Başbakan Turgut Özal'a Mektup " *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (03.07.2010), [http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=195\(30.07.2016\)](http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=195(30.07.2016)), Mehmet Kırkinci, *Fikir Damlaları-Gönül Damlaları*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2007.

²⁴⁷ Kırkinci, *Hayatım-Hatıralarım*, ss.415-426. Ayrıca Bkz. Alaaddin Başar, "Bir Ömrün Değişmez Prensibi: Müsbet Hareket", *Bediüzzaman Said Nursi*, <http://www.bediuzzamansaidnursi.org/icerik/bir-%C3%B6mr%C3%BCn-de%C4%9Fi%C5%9Fmez-prensibi-m%C3%BCsbet-hareket16/08/2016>).

Üniversitesi Vakıf Gureba Hastanesi'ne sevk olur. 24 Şubat 2016 tarihinde vefat eder. Kırkinci Narmanlı Camii'nde cuma namazına müteakip kılınan cenaze namazı ardından Asri Mezarlıktaki aile kabristanına defnedilmiştir.

3.2. Mehmet Kırkinci Eserleri:

a- Cihad Sahasında Bediüzzaman: Kitabın Mukaddimesinde Bediüzzamanın hayatı boyunca kendini cehalet, nefis, şeytan ve iç-dış düşmanlara karşı cihad ettiğini söyleyen Kırkinci bu eserini Bediüzzamanın cihadını gelecek nesillere tanıtmak ve aktarmak için kaleme aldığını belirtmektedir.

Ferdi ve ictimai hayatın devamının mücadeleye bağlı olduğunun, cihadın zaruri bir hareket olduğunun anlatıldığı bu eser de Kırkinci Cihadda asıl maksadın Tevhit hakikatini bütün kalplere hakim kılmak olduğunu savunmaktadır. Cihadın diğer gayesinin de müslümanların vatanlarını, can ve mallarını, iffet ve namuslarını düşman saldırılarından korumak olduğunu belirtmiştir.

Kırkinci bu kitabında cihadı Cehalete karşı cihad, Nefisle cihad, Şeytanla cihad, iç ve dış düşmanlara karşı cihad olmak üzere dört kısma ayırmıştır. Cehalete karşı cihad için ise şöyle dediği görülmektedir.

*Cihadların en ehemmiyetlisi ilimle yapılan cihaddır. Zira bu cihad, küfür ve dalâletin, sefahat ve rezaletin menbaı olan cehalete karşıdır. Bu bakımdan bütün müceddit ve müçtehitler, bütün âlim ve mürşidler en büyük mücadelelerini cehalete karşı vermişlerdir. Evet, cehalet büyük bir alettir. Ona mağlup olan fert ve cemiyetlerin yeri, dünyada da ahirette de cehennemdir. Bir milletin imanını, ahlâkını, faziletini silip süpüren en büyük felâket cehalettir.*²⁴⁸

Buradan hareketler Kırkinci bütün peygamberlerin cihadlarını ilim ve hikmete bina ettiklerini ve bütün himmet ve gayretleriyle insanların hidayetine çalıştıklarını belirttikten sonra Bediüzzamanın da hayatını bu yola adadığını söylemektedir. Bediüzzamanın Risale-i Nur'un en büyük esası olarak tarif ettiği müsbet hareket metodunu da hayatı boyunca uygulayan Kırkinci Müsbet hareketin Bediüzzamanın hayatının değişmez prensibi olarak ele almıştır.

b- İrşad Sahasında Bediüzzaman: Bediüzzaman'ın başlatmış olduğu “iman hizmetinin” temel prensipleri, irşad metotları ve sosyal problemlere getirdiği orijinal

²⁴⁸ Mehmet Kırkinci , "Cihad Sahasında Bediüzzaman" *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 13.07.2010.
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1164> (28.10.2016).

çözümlerin gelecek nesillere aktarılması amacı ile yazılan bu eserde Kırkinci "Bediüzzaman Hazretlerinin “Euzûbillahi mineşşeytani vessiyase” yani “Şeytandan ve siyasetten Allah’a sığınırım” diyerek siyasetten uzak durmasını ve talebelerini de siyasetten şiddetle men etmesini nasıl izah edersiniz?, Madem Bediüzzaman Hazretleri siyasetten içtinab etmiştir. Öyle ise niçin DP’ye rey vermiş ve siyasîlere çeşitli meselelere dair ikaz edici mektuplar göndermiştir? Bunlar siyasete karışmak değil midir?, Bazı kimseler Nur Talebelerinin İslâm’a hizmet hususunda yeterince aktif olmadıklarını söylüyorlar. Bu iddiaya karşı ne dersiniz?, Gibi sorulara cevap vermiştir.

Bu sorulardan bir kaçını incelediğimiz zaman Bediüzzamanın siyasîlere mektup yazması eleştirilerine karşı ise şöyle cevap verdiğini görmekteyiz:

Üstadımız Bediüzzaman Hazretleri de selefi olan diğer müceddidler gibi, asıl himmet ve gayretini insanların irşad ve ıslahına hasretmiş, devlet idarecilerinin siyasetine fiilen karışmamakla birlikte, icabında onları ikaz etmekten de geri kalmamıştır. Herkesin malûmu olduğu üzere rey vermek siyaset değil, ancak rey almak, bunun için teşkilatlanmak, parti kurmak ve memleket idaresine talip olmak siyasettir. Bediüzzaman Hazretleri, bu ikinci manasıyla hiçbir zaman siyasete karışmamış, sadece vatan ve milletin menfaatini nazara alarak reyini kullanmış ve gerektiğinde ehl-i idareyi yine bu manada ikaz etmiştir.²⁴⁹

Siyaseti devlet işlerini idare etmek olarak tanımlayan Kırkinci siyasetin önemini ve siyasi görevi olanların çok dikkat etmeleri gerektiğini belirtmiş ve bu konuda şöyle demiştir:

Ehil olanlar, vatan ve millete hizmet için, istikamet ve sadakatle siyaset âleminde vazife alabilirler. Fakat bu işe talip olanlar, amme menfaatini daima şahsî menfaatlerinin üstünde tutmalı, haysiyet ve şereflerinden, izzet ve vakarlarından taviz vermemelidirler.²⁵⁰

Bediüzzaman'a karşı siyaset ile ilgili yapılan eleştirilere bu kitabında cevap veren Kırkinci Bediüzzamanın siyaset ehli değil Peygamber varisi bir alim olduğunu, onun görevinin siyaset yapmak ya da insanların ictimai, siyasi ve iktisadi hayatlarının düzenlerinden sorumlu olmadığını belirterek Peygamber varislerinin ve alimlerin irşat görevi olduğunu vurgulamıştır.

²⁴⁹ Mehmet Kırkinci, "İrşat Sahasında Bediüzzaman" Mehmet Kırkinci Hocaefendi, 12.07.2010. <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1081> (28.10.2016).

²⁵⁰ Mehmet Kırkinci, "İrşat Sahasında Bediüzzaman" Mehmet Kırkinci Hocaefendi, (28.10.2016).

c- Siyasette Ölçü: İslam'a hizmet eden cemaat ve tarikatların siyasetteki ölçüsü ne olmalıdır? Bediüzzaman hazretlerinin siyaset hakkındaki görüşleri nelerdir? bu ve benzeri pek çok kritik konuda Kırkıncının görüşleri ve değerlendirmelerinin olduğu bu eserde Kırkıncı siyaseti devleti idare etme sanatı olarak tanımlamaktadır.

Kırkıncı memleketin idaresini kendilerine emanet edebileceğimiz liderin veya lider kadrosunun özelliklerini şu şekilde sıralamıştır :

*Lider, muvaffak olmuş liderlerin hayatlarını ve eserlerini incelemeli onların faaliyetlerini karşılaştırarak kendi fikriyle bütünleştirmelidir, milleti kendisi gibi sevmeli ve kendisini onların hizmetine adanmalıdır, siyasî, idarî, askerî, içtimâî icraatında birlik ve ahengi meydana getirmelidir, meşru otorite gücüne sahip olmalıdır, söz ve fiillerinde ölçülü ve dengeli olmalıdır, az, öz ve akla uygun söylemeli, başkalarını küçülterek kendini büyük göstermeye çalışmamalı, başkalarını tahkir, tezyif, karalama, tadel ve tekfir edici beyanlarda bulunmamalıdır, devleti ve milleti için zaruri kabul ettiği temel prensiplerden taviz vermemelidir, toplayıcı, birleştirici ve bütünleyici olmalı, yurdunu iyi tanımalı, bilgili, azimli ve kararlı olmalı, hissi ve zihni olgunluğa sahip, ihtiyat ve tedbire riayetkâr bulunmalıdır, ümit ve enerji kaynağı olmalıdır, istişareye önem vermeli, mesai ve dava arkadaşlarına güvenmeli ve onların da güvenini kazanmalıdır, vatanperver olmalı, devlet ve milletin huzur ve refahını her şeyin üstünde tutmalıdır, ketûm olmalı, sır saklamasını bilmelidir, emanete riayetkâr, sözüne sahip ve sadık olmalıdır.*²⁵¹

Devlet idaresinde istikamet ve adaletin önemini vurgulayan Kırkıncı eserde suçlardan ve cezalardan bahsederken İslam'da affetme hususunda sıkça kullandığı bir yöntem olarak örnekleme yoluna giderek Asr-ı Saadetten bolca misaller vermiştir.

d- Kader Nedir?: Bu kitapta Kırkıncı, “ Allah'ın her şeyi en güzel şekilde takdir buyurduğunu ve ilahi kudretin her zaman adalet ettiğini” açıklamıştır. Yine kulların fiilleri ile ilgili hak mezhepleri ve batıl görüşleri mukayeseli olarak sunmuş ve kaderle ilgili bazı konuları açıklamıştır. Bu eserde kainattaki nizama dikkat çekilerek kader konusu işlenmiştir. Kader bahsini tam anlamıyla anlamaya insanın aklının yetmeyeceğini, bu konu da insanın aciz olduğunu, yaratılışımız gereği aklımızın sınırlı olduğunu ama asıl amacın, hikmetin, teslimiyetin de bu olduğunu belirtmiştir.

İnsanın bütün duyguları gibi İradenin yaratıldığı fikrini savunan Kırkıncı bu konuda şunu savunmaktadır:

²⁵¹ Mehmet Kırkıncı, "Siyasette Ölçü", *Mehmet Kırkıncı Hocaefendi*, 09.07.2010.
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=226> (28.10.2016).

İlm-i kelâm âlimleri, insanın bir işe başlamasından önce kendisinde mevcut olan iradesini küllî irade, bu iradenin herhangi bir zamanda belli bir fiile taallûk etmesini, yâni yönelmesini cüz'î irade tâbir etmişlerdir. Buradaki küllî iradeyi Cenâb-ı Hakk'ın bir sıfatı olan İrade-i Külliye ile karıştırmamak gerekir. Cüz'î irade tâbirindeki cüz'î kelimesi, muayyen (belirli) mânâsına gelmektedir; yoksa az mânâsında değildir. Bilindiği gibi, küllî muayyen olmayıp, çok sayıda fertlere şümulü bulunan; cüz'î ise, tâyin edilmiş olan şeydir. Meselâ, zihindeki insan mefhumu küllîdir, bütün insanlığı içine alır. Hariçteki fertleri ise cüz'îdir.²⁵²

Kırkinci Külli ve Cüz-i irade için:

İnsanın küllî kudreti bütün azalarının ve duygularının vazife görebilecek durumda bulunması demektir. İnsan bu durumda herhangi bir işe teveccüh edebilir; yâni yürüyebilir, okuyabilir, dinleyebilir... Fakat bunlardan birisine, meselâ okumaya karar vermesi hâlinde kendisinde bi'l-kuvve bulunan kudreti cüz'îleşir. İnsanın cüz'î kudreti, işlediği fiille birlikte meydana gelir. Küllî kudreti ise fiilden önce mevcuttur.²⁵³

diyerek İnsanda cüz-i iradenin de bulunduğunu belirtmiş, cüz-i iradeyi inkar edenlerin işledikleri günahlardan kurtulmak için bir bahane aradıklarını ve bu şekilde küfre sürüklendiklerini söylemiştir.²⁵⁴

Bazı insanların kader ve İlâhî adalet noktasındaki vesveselerinin adalet gününü düşünmemekten ileri geldiğini savunan Kırkinci, Allah-u Teâlâ mutlak adaletiyle kullarının mesuliyetlerini bedenî ve malî durumlarıyla olduğu gibi içinde bulundukları şartlarla iman hakikatlerini kavrama ve İslâmî hükümlere vâkıf olabilme imkânlarıyla da sınırlandığını, yâni Allah, kullarının akıllarına da kaldıramayacağı yükleri yüklemeyiğini belirtmiştir.²⁵⁵ Bu hususta şunları dile getirmiştir:

İnsanların bu dünyadaki asıl vazifeleri Cenâb-ı Hakk'a iman ve O'na itaat etmek olduğundan, en düşük seviyedeki akla dahi Hâlık-ı Kerîm'in varlığını idrâk etme kabiliyeti verilmiştir. Az bir akılla dünya işleri lâıkiyla görülemediği halde, bu kâinatın bir yaratıcı olduğu bilinebilir. Diğer taraftan, bir eli olmadığında dünyevî işlerini bir derece aksattığı halde, aynı insan iki elini ve iki ayağını da kaybetse Allah'ı tanımasında, bilmesinde hiçbir noksanlık duymaz. Akılla bu kâinatın sultanını idrâk ettikten sonra, bedenî durumunun da müasadesi nisbetinde O'na karşı ibadetini yapar. Âdil-i Mutlak olan Allah-u Azimüşşân her insana bu dünya imtihanını kazanacak kadar akıl ihsan etmiş, akıl hastaları ile sinn-i teklife ulaşmayan çocukları imtihandan muaf tutmuştur.²⁵⁶

²⁵² Mehmet Kırkinci, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2007, s.30.

²⁵³ Kırkinci, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.31

²⁵⁴ Kırkinci, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.35.

²⁵⁵ Kırkinci, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.50-51.

²⁵⁶ Kırkinci, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.52.

Bu şekilde kaderin adalet ile ilişkisini açıklayan bu noktada Allahın adaletini sorgulayanlara cevap vermiştir.

f- İnsan, Millet ve Devlet: Ayet, hadis ve başta Risale-i Nur olmak üzere pek çok temel eser referans gösterilerek yapılan izahlar olan eser, insana, insanın; kendisine, ailesine, milletine ve devletine karşı olan duruşu, bakışı ve görevlerine ait çok kapsamlı bir çalışmadır. Kalbin sesine ve ihtiyaçlarına tercüman olan aydınlatıcı açıklamalardan, kainat sarayında insan olmaktan, insan kalabilmeye ve toplum hayatının temel direklerine dair sağlam tespitlere kadar çok geniş bir yelpazenin konularını, ustalıkla bir araya toparlayıp, özetleyen bir kitaptır.

Kırkinci Tarih ve insanlık karşısında mesuliyetini idrak eden bir idareci, milletin inancını, seciyesini ve mizacını daima göz önünde bulundurmalıdır diyerek Devlet yöneticileri hakkında şunları dile getirmiştir:

*Devlet yöneticilerinde olması gereken temel özelliklerden biri de millet ile ruhen bütünleşme ve barış içinde olmalarıdır. Malumdur ki, bir devlet için en büyük tehlike, milletin kendi lider ve rehberlerine karşı itimatlarının sarsılmasıdır. Milletin ruhuna, inancına, mukaddesatına, örf ve adetlerine karşı yapılacak herhangi bir yanlış hareketle onların itimatları sarsılırsa, halk ile idareciler arasında derin uçurumlar meydana gelir, tedavisi mümkün olmayan yaralar açılır. O zaman millet kendini idare edenlerden ruhen ve hissen soğur, kopar, daima huzursuz ve tedirgin olur, istikbale endişe ile bakar.*²⁵⁷

Nasıl ki Devletin millete karşı görevleri varsa insanında devlete karşı görevleri olduğunu belirterek Millet ve memleketini seven bir insan, evvela Allah’a, sonra Peygamberimize, sonra da “ulu-l emir” denilen idarecilerinin meşru dairedeki emirlerine itaat etmelidir. Bu, hem dinî, hem de millî bir vecibedir. İnsanın temel vazifelerinden biri de milletini sevmek ve ona fedakârane hizmette bulunmak olduğunu belirtmiştir.

g- İctihat nedir: İctihad nedir? Dinde reform yapılır mı? İslami konularda yeni görüş ve yorumlar yapılabilir mi? Bu yorumlamaları yapacak (müctehid) kişilerde olması gereken özellikler nelerdir? Mezhep imamlarının görüşleri tamamen doğru mudur? Bu ve benzeri pek çok kritik konuda Kırkinci'nın görüş ve değerlendirmelerinin yer aldığı bu kitapta Kırkinci İctihadı kısaca Kur'an, hadis ve icma ile sabit olan şer'î delillerden hüküm çıkarmaktır diye tanımlamaktadır.

²⁵⁷ Mehmet Kırkinci , "İnsan, Millet, Devlet" Mehmet Kırkinci Hocaefendi, 13.07.2010, [http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1149\(28.10.2016\)](http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1149(28.10.2016)).

İctihadın Cenâb-ı Hakk'ın bu ümmete en büyük lütuf ve ihsanı olduğunu belirten Kırkıncı Cenâb-ı Hakk'ın, Kur'an-ı Kerim'de te'vile açık olan hakikatleri, işaret ve remizleri ümmetin alimlerine bırakmasının birçok hikmeti olduğunu söylemiştir. Bu bağlamda şunları dile getirmiştir:

*Cenâb-ı Hak tevile açık hükümleri eğer kesin bir şekilde bildirseydi, fîruata ait bütün meseleler, farz ve vacib olurlar ve onlara muhalefet edenler helakete düşerlerdi. Cenâb-ı Hak içtihat müessesini açmakla âyet ve hadislerden şer'i hükümlerin çıkarılmasında akla da bir hisse vermiş, böylece ümmet-i Muhammedi ve ulemasını şereflendirmiştir. İlmin mahiyeti bir olsa bile anlaşılması başka başkadır. Binlerce insan bir alimden aynı dersi aldıkları halde herbirinin aldığı feyz ve irfan farklıdır. Kabiliyetler farklı olduğu için her biri kendi istidadı nisbetinde feyz ve marifete mazhar olur.*²⁵⁸

Bu eserinde İslâm dini her zaman akla hitap etmekte ve daima ilim ve fennî teşvik etmektedir diyerek Müspet ilimler ile islam dininin tezat olmadığını belirtmiştir.

h- Darü'l- Harb Nedir? Darü'l-Harp Nedir? İslami hükümlerle yönetilmeyen ülkelerde yaşayan müslümanlar nasıl yaşamalıdır? Türkiye darü'l- harp midir? Türkiye'de cuma namazı kılınır mı? Büyük islam müctehidlerinin Darü'l Harp konusundaki görüşleri nelerdir? Bu ve benzeri pek çok kritik konuda Kırkıncı'nın görüş ve değerlendirmelerin yer aldığı bu kitapta Kırkıncı Türkiye'nin Darü'l Harp olmadığını Cuma namazının kılınacağını söyledikten sonra Darü'l Harp da ibadet edilir mi sorusuna şu şekilde cevap vermektedir:

*İslâmiyet'in günümüzde tüm dünyada çığ gibi büyüdüğü; Fransa, İngiltere, Almanya, Afrika ve Amerika'da İslâm'a girenlerin sayısının gittikçe arttığı bilinen bir gerçektir. Bu yeni Müslümanlar, bulundukları gayr-i İslâmî muhitlerde, dinî vecibe ve ibadetlerini eksiksiz ifa etme şuur ve azmi içinde hareket ediyorlar. Mezkûr iddia geçerli olsaydı, bu yeni Müslümanların, inanç ve ibadetlerinin bir manası kalmazdı. Dinî gayretleri boş bir çaba olmaktan öteye gidemezdi. Bu ise, gayr-i müslim memleketlerde İslâmiyet yaşanamaz, dindar olunamaz neticesini doğururdu.*²⁵⁹

Darü'l Harp de günah işleme konusunda ise şunları söylemektedir:

Yanlış değerlendirilen bir mes'ele de Dar-ı Harb'de günah işlemenin serbest olduğu, sanki caiz hale geldiği telakkisidir. Halbuki günahın hükmü, Dar-ı İslâm'da da, Dar-ı Harb'de de aynıdır. Günahın günahlığı baki; uhrevî azab ve mesuliyeti sabittir. Ancak günahların dünyevî cezalarını, merci olmadığı için Dar-ı Harb'de tatbik etme imkânı yoktur. Dar-ı Harb'de faiz almak gibi bazı haram muamelelerin bazı fakihlerce caiz olması da, haramların

²⁵⁸ Mehmet Kırkıncı, "İctihat Nedir?" Mehmet Kırkıncı Hocaefendi, 13.10.2010, <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1166> (28.10.2016).

²⁵⁹ Mehmet Kırkıncı, "Darü'l- Harp Nedir?" Mehmet Kırkıncı Hocaefendi, 10.07.2010, <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=996> (28.10.2016).

*serbestiyetine delil olamaz. Zira bu muameleler, Dar-ı Harb'de, ancak gayr-i müslimlerle Müslümanlar arasında cereyan eder ve Müslümanların faydasına olduğu takdirde caiz olur. Bu bakımdan, bir müslüman bir gayr-i müslimden faiz alabilir, fakat ona faiz veremez. Müslümanların kendi aralarında ise, bu gibi muameleler tecviz edilemez.*²⁶⁰

ı- Rahmanın Misafiri İnsan: Bu eserde Kırkinci, "Kâinattan maksat insan olduğunu", Kadir-i Mutlak şu kâinat ve içindekileri insan için, insanı da kendisini tanıyıp ibadet etmesi için yaratıldığını, "bu vazifeyi yerine getirmeyenler, görünüşte insan suretinde olsalar bile, hakikatte insan sayılmayacaklarını, insanın derecesini, ehemmiyetini, şeref ve haysiyetini ve hakiki vazifesinin ne olduğunu detaylı bir şekilde anlatıp ele almaktadır.

Bu bağlamda çeşitli konulardan bahseden Kırkinci duayı, kulun Rabbinden medet dilemesi, inayet istemesi ve kendi acizliğini ve fakirliğini Kadir-i Mutlaka arz etmesi şeklinde tarif etmiş ve duadan maksat, istenen şeye kavuşmak değil, kulluğu izhar etmek olduğunu dile getirmiştir.

Bu eserinde dünyada çalışma ve gayreti öngören Kırkinci ticaret ve sanat bir milletin kanı ve canı hükmünde olduğunu İktisaden güçlü olmayan devletlerin siyasi yönden de muvaffak olamayacaklarını söyleyerek tembelliğe karşı olmuştur. Bu şekilde tembelliğe karşı çıkan Kırkinci bu konuda zaman konusuna değinmiş ve şunları dile getirmiştir:

*İnsanın dünya ve ahiret saadeti, zamanın kıymetini bilip, iyi değerlendirmesine bağlıdır. Zaman, geçici dünya zevklerine değil, ebedî saadetin kazanılması için kullanılmalıdır. İnsanın bu fanî dünyada ebedî saadete mazhar olması, ancak abes şeyleri terk edip, kısa ömrünü çok iyi değerlendirmesiyle mümkün olur. Evet, zaman insanın en büyük sermayesidir. Onun kıymetini en iyi şekilde bilip değerlendirmek gerekir.*²⁶¹

i- İslamda Birlik: İslam'da birlik ve beraberliğin önemi, Müslümanlar arasındaki ihtilafların nedenleri ve çözüm önerileri, bu ve benzeri pek çok kritik konuda Kırkinci'nın görüşleri ve değerlendirmeleri bu kitapta yer almaktadır.

İslamda birlik ve beraberliği savunan Kırkinci'nın ırkçılık konusunda ki görüşleri şöyledir:

²⁶⁰ Kırkinci, "Darü'l- Harp Nedir? " Mehmet Kırkinci Hocaefendi, (28.10.2016).

²⁶¹ Mehmet Kırkinci, "Rahmanın Misafiri İnsan", Mehmet Kırkinci Hocaefendi, 08.07.2010, <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=660>(13.11.2016).

*Milliyetimiz bir vücuttur, ruhu İslâmiyet, akli Kur'ân'dır. "hakikatince, bütün mü'minler bir vücudun azaları gibidir. Biri gözü ise, diğeri eli, biri akli ise diğeri kuvveti hükmündedir. Nasıl ki, insan yürümek için ayağa, tutmak için ele, bakmak için göze muhtaçtır. Bu âzalar bir ruhun emrine itaat ederek imtizaç ederlerse, her bir âza, o ruhun kemâline hizmet etmiş olur. O zaman her bir âza, diğer âzaların istidat ve kabiliyetlerinden hisse alır. Birbirlerinin meziyetleri ile şereflenirler. Meselâ akıl, ilim ve marifetini tezahür ettirmek için ele muhtaçtır. Bu "akıl-el" işbirliği sonunda muhtelif ilmi ve fennî eserler ortaya çıkar. Onlardaki kemâlât ve şereften, her ikisi de hissedâr olurlar. İnsandaki âzalar, hizmetinde bulundukları ruhu unutup, benlik ve gurur dâvasına kalkışır ve birbirlerinin ayıplarını görüp, ihtilâfa düşerlerse, o zaman vücuttaki birlik ve beraberlik bozulur."*²⁶²

Müslümanlar olarak birlik beraberlik içinde hareket etmemiz gerektiğine değinen Kırkıncı vücuttan örnek vererek İslam aleminin bir vücut olduğunu belirtmiştir.

j- Alevilik nedir?: Bu eserde, Nedir Alevilik? Alevi kimdir? Bu anlayışın İslamdaki yeri nasıldır? gibi soruların cevapları aranmıştır. Tarafsız bir şekilde yazılmaya çalışıldığı görülen eserde, Alevilik konusundaki yanlış bilgileri düzeltmeye, istismar kapılarını kapatmaya çalışıldığı ifade edilmektedir. Alevîliği Hz. Ali'yi seven ve O'na mensup olan kişi olarak tanımlayan Kırkıncı başından geçen bir hadise de olması hasebiyle Hz. Ali'nin sevdiklerinin namazını kılmış olduğu iddialarına şu şekilde cevap vermiştir:

*Böyle bir iddia ne dinen, ne de aklen geçerlidir. Hz. Ali Efendimiz (RA) en çok Hasan ve Hüseyin Efendilerimizi (RA) sevdiği halde, onlar ve onlardan sonra gelen evlâtları, "Bizim namazımız kılınmıştır" diye bir iddiada bulunmamışlar, aksine sadece farzlarını eda etmekle kalmamış, sünnet ve nafilelere de tam riayet etmişlerdir."*²⁶³

Yine, Kırkıncı, dinimizde halli mümkün olmayacak hiçbir mes'ele yoktur yeter ki ihtilâflar karşılıklı anlayış içinde ele alınsın, şefkat esas tutulsun, meselenin üzerine ilim ve irşad ile gidilsin diyerek bu şekilde Alevi Sünni ihtilafının çözülebileceğini dile getirmiştir.

k-Peygamber Efendimiz (sav): Bu kitap Peygamber Efendimizin (sav), siyer kitaplarında anlatılan hayatı değil, "O'nun kainatın yüzünü güldüren manevi şahsiyetinin" anlatıldığı bir eserdir.

²⁶² Mehmet Kırkıncı, "İslamda Birlik" *Mehmet Kırkıncı Hocaefendi*, 12.07.2010, <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1120> (28.10.2016).

²⁶³ Mehmet Kırkıncı "Alevilik Nedir?" *Mehmet Kırkıncı Hocaefendi*, 07.10.2010, <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=305> (28.10.2016).

Eserde Peygamberlerin lüzumu ve gönderilmelerindeki hikmetler, Peygamberimizden gelmeden önceki dünyanın durumundan, peygamberin cesaret, tevekkül, tevazu, adalet vb. özelliklerinden, siyasi durumundan ve eşlerinden bahsedilmiştir. Ayrıca kitabın sayfaları arasında, peygamberlerin lüzumu ve gönderilmelerindeki hikmetler, peygamber ulaşmayan ya da peygamberlerden olumsuz şekilde haberdar edilen kimselerin ahiretteki durumlarına dair konulara da detaylı cevaplar verilmektedir.

I- İslam Birliği ve Yavuz Sultan Selim: İslam birliğini, hayatının gayesi yapan, bunun için azami gayret gösteren Sultan Selim'in hayatında, bugün için de ibret alınacak birçok derslerin olduğu kanaatinde olan Mehmet Kırkinci bu eserde Yavuz Sultan Selim'in hayatını Yavuz Sultan Selim'in Kişiliği, Yavuz Sultan Selim'in En Büyük Gayesi, Yavuz Sultan Selim'in İcraatları , Niçin İran Seferi?, Mısır Seferi, Yavuz Sultan Selim'in Son Seferi ve Vefatı başlıklarına ayırarak ele almıştır.

Kırkinci bu eserinde tarihe sahip çıkmanın ehemmiyetinden bahsetmiş, “tarihimize, örf-adetlerimize, geleneklerimize sahip çıkmayı insani bir vecibe olarak” dile getirmiştir. Bu topraklarda onurlu bir şekilde yaşamak istiyorsak ecdaddan bize kalanlardan istifade etmek durumundayız demiştir.

*Malumdur ki, tarih bir milletin mihengidir, mizanıdır, bir mukayese unsurudur. Hangi sebepler ile yükselip zirveye çıktığımız ve yine hangi sebeplerle gerileyip sukut ettiğimizi fehmetmek için tarihe vukufiyet şarttır. Bu nokta-i nazardan tarihimiz nesl-i cedide ibretengiz ve ihatalı bir nazarla ders verilmelidir. Tarihin muhakemesi ve felsefesi derinden derine tahkik ve tahlil edilmelidir. Çünkü bir millet ancak tarihin iyi ve kötülüklerini, ibretengiz derslerini unutmamak sayesinde istikbalini kurtarabilir.*²⁶⁴

Diyerek insanların Kur'an-ı Kerim Peygamber kıssalarından ve tarihten ders almaya davet ettiğini görmekteyiz.

*Şu da ehemmiyetli bir noktadır ki, tarih sadece harplerden, muzafferiyetlerden, mağlubiyetlerden ibaret olmayıp, milleti millet yapan unsurların bir mecmuasıdır. Bu unsurlar din, dil, kültür, örf ve ahlak gibi manevi değerlerdir. Bu sebepten ki, tarihi, bu değerlerle beraber mütalaa etmek gerekir. Bütün muzafferiyetlerin, terakkilerin temelinde bunlar yatmaktadır. Bu değerler her milletin manevi hayatının meşaleleridir. Tecrübe edilmiş bir hakikattir ki, manevi meşaleleri sönen bir milletin hayatı gevşer, kanı kurur, bedeni felce uğrar, belki de izmihlal ve inkırazı gider.*²⁶⁵

²⁶⁴ Mehmet Kırkinci, *İslam Birliği ve Yavuz Sultan Selim*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2010, s. 62.

²⁶⁵ Kırkinci, *İslam Birliği ve Yavuz Sultan Selim*, s. 62.

Diyerek tarihin savaştan ibaret olmadığını da altını çizmiştir.

m- Nasıl Bir Maarif: Bu eserde, ideal gençliğin yetiştirilmesi hususunda uyması gereken prensipler ortaya konulmuş, gençliğe tarih şuurunun, milli kültürün ve din eğitiminin daha birçok hayati değerlerin nasıl kazandırılabilceği konusunda fikirler serdedilmiş ve mühim tavsiyelerde bulunulmuştur. Ayrıca, bu eserde Bediüzzaman eğitim ile ilgili orijinal tespit ve teşhislerinin tahlili de bulunmaktadır.

n- Nükteler: Kırkinci imana, hayata, ibadete, inançsızlığa, neden yaratıldığımıza, nereye gittiğimize dair konuları bu eserde ele almaktır.

o- Hikmet Pırıltıları: Sorulan ya da akla gelen sorulara kısa ve detaylı cevapların, imana dair konuların yer aldığı bir eserdir.

ö- Gönül Damlaları: Kırkinci'nin fikir dünyasının tanınmış şahsiyetlerine ve dönemin Başbakanına ve Cumhurbaşkanı'na yazılan mektuplar bu eserde yer almaktadır.

p- Allaha giden yollar: Allah'ın rızasını kazanmanın vesilelerinden birini ibadet olduğu konusunun işlendiği bir eserdir.

r- Kur'an ve Sünnet Işığında 40 Soru 40 Cevap: Bu kitapta Mehmet Kırkinci, kelim âlimleri arasında tartışma konusu olan tekfir, şefaat, rüyetullah ve vesile gibi bazı mühim konular ile günümüzde sıkça sorulan mühim sorulara Kur'an ve sünnet ışığında cevap vermiştir.

Diğer eserleri: *Bediüzzaman ve Tasavvuf, Bediüzzamanı Nasıl Tanıdım? Marifetullah, Hürriyet, İnsanı Yücelten Haseneler, İnsanı Alçaltan Seyyiler, Makaleler, Merak Edilen Cevaplar, Sefahet - Asrın En Büyük Tehlikesi, Nasıl Aldanıyorlar? Fikir Damlaları, Ruh Nedir? İstikamet, Ölümün Gerçek Yüz, Terakkide Maneviyatın Rolü, Sorularla İslamiyet 1-2-3-4.*

Kırkinci kitaplarını değişik zamanlarda değişik konular üzerine yazmıştır. Risale-i Nur'u anlama ve yorumlama kabiliyetine “Bediüzzamanın duası neticesinde ulaştığına inanan ”Kırkinci'nin eserlerinde de Risale-i Nur'un etkisi açıkça görülmektedir. Kırkinci'nin ayrıca eğitim ve hizmet hayatını, hizmet metodunu ve dava arkadaşlarının önemli isimlerini ve seyahatlerini anlatan *Hayatım-Hatıralarım* adında bir eseri vardır.

Meşveret grubunun faaliyet, vakıf ve derneklerini ele almadan önce Meşveret Grubu'nun din algısını, hayata bakışını anlamamız açısından Mehmet Kırkinci'nin kişiliğini ve fikirlerini eserlerinden ve talebelerinin anlattıklarından hareketle değerlendireceğiz.

3.3. Kişiliği ve Fikirleri

Müntesipleri tarafından, "Şarkın bilgisi", "Doğunun Mantık Küpü" olarak adlandırılan Mehmet Kırkinci Erzurum'da birçok öğrenci yetiştirmiş Mehmed Fırıncı'nın ifade ettiği gibi; "allame-i cihan olarak kendisini risalelere vakfetmiş ve bütün ilmini ve amelini Risale-i Nur'un anlaşılmasına sarf etmiş" ²⁶⁶ Zübeyir Gündüzalp'in "ilminin şiddeti zuhurundan tevazu ile gizlenmiş"²⁶⁷ dediği bir din adamı olarak görülmüştür.

Mehmet Kırkinci ilk icazetini Sadık Efendi'den almış ilkokul mezunu olmasına rağmen vaizlik sınavını kazanmış ancak babasının talebe okutma isteği üzerine bu görevinden ayrılmıştır. Molla Nadir Efendi'den Kelam ve Mantıkta icazet alan Kırkinci Sakıp efendiden de Fıkıh dersleri okumuştur. Talebeleri arasında Zeki Karakaya²⁶⁸ Ali İpek, Ali Bayram, Sadi Çöğenli vardır. Molla Hüsrev'in Mir'at El Usûl fi Şerhi Mirkat el Vüsûl adlı Fıkıh Usulü eserini, Belagat ilmiyle alakalı Muhtasar-ul Meani'yi, Nasirüddin et Tusi'nin Et Tecrid adlı kitabını, Kadı Beydavi'nin Tavalı-ül Envarını, Sekkaki'nin Miftah'ul Ulûm adlı kitabını, Risale-i Nur'dan Muhakematı, Münazaratı, Elmalılı Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili adlı eserini, Elmalılı Hamdi Yazır'ın Fransızcadan tercüme ettiği Metalip ve Mezahip adlı kitabını, Felsefe alanında İbn-i Sina'nın Kitab'üş Şifasını, İmam Gazali'nin eserlerini, Muhyiddin Arabî'nin Füsus-ul Hikem'in ders olarak okutmuştur. ²⁶⁹

²⁶⁶ M. Ragıp Öncel, "Kırkinci Hocamızı Yâd Ederken" *Cevaplar*, 03.01.2016, [Http://Www.Cevaplar.Org/Index.Php?Content_View=6494&Ctgr_Id=110](http://www.Cevaplar.Org/Index.Php?Content_View=6494&Ctgr_Id=110)(22.08.2016).

²⁶⁷ Salih Okur, "Prof. Dr. Ahmed Akgündüz Hocamızın Dilinden İki Ateşin Dimağ" *Cevaplar*, 29.08.2011, http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=4857&ctgr_id=138,(30.10.2016).

²⁶⁸ Zeki Karakaya 1947 yılında Erzurum'da doğdu. İlk, orta ve Lise tahsilini Erzurum'da tamamladı. 1967 yılında İmam-Hatiplik görevine atandı. Erzurum ulemasından Sakıp Danışman ve Mehmed Kırkinci Hoca efendilerden okudu ve icazet aldı. 1979 yılında Erzurum Müftülüğü Murakıplığı görevini yürüttü. 1981-1984 yılları arasında Erzurum Müftülüğü vekâletini yürüttü. 1985 yılında Kars Müftülüğü'ne atandı. Halen Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliği görevini yürütmektedir. Bkz. Salih Okur, "Zeki Karakaya Hocamızla Çok Sorulan Sorular Üzerine" *Cevaplar*, 22.05.2009, http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=3490&ctgr_id=59(30.10.2016).

²⁶⁹ Okur, Prof. Dr. Ahmed Akgündüz Hocamızın Dilinden İki Ateşin Dimağ" *Cevaplar*, 29.08.2011.

Talebelerinin verdiği bilgiye göre Kırkinci, sabırlı, mütevazı, züht sahibi, ihlâs, vefa, sebat, metanet ve vakar timsali, hoşgörölü, şefkat ve merhametli, hazır cevap ve vatanperver bir zattır. Hads denilecek düzeyde mantıklı ve hazırcevap bir âlimdir. Bu meyanda çok farklı anekdotlar anlatılmaktadır. Mesela tefekkürle ilgili muhtelif rivayetler ve ayrıca "Bir saat tefekkür bir sene nafilâ ibadetten daha hayırlıdır" (bk. Aliyyu'l-Kârî, Esrâru'l-Merfû'a, 175; Aclûnî, 1/310) "Bir saat tefekkür altmış sene nafilâ ibadetten daha hayırlıdır" (İbnHibban, Deylemî, Zeyneddin İrakî) gibi rivayetlerin nasıl anlaşılması gerektiği kendisine sorulduğunda şöyle cevap vermiştir:

Bakın efendiler, bu hadislerin hepsi sahihtir ve sağlamdır. Ama bu hadislerin muhatabı kimdir? Mesela bir un fabrikası düşünün. Bir tanesi günde yüz torba un çıkarıyor. Onun tefekkürü o kadar. Bir başka fabrika günde 10 bin çuval un çıkarıyor, onun tefekkürü o kadar. İşte buyurun bakın, "kâinattan Halıkını soran bir seyyahın müşehadatı" deyip "Ayetü'l-Kübra" risalesini yazan Bediüzzaman'ın tefekkürü ile bizim tefekkürümüz bir mi? Kesinlikle bir değil. İşte böyle bir saat tefekkür altmış senelik ibadete denk gelebilir.²⁷⁰

Erzurum da doğup büyüyen Kırkinci derslerinde bile şiveyle konuştuğu, konuşmasını zaman zaman fıkra sayılabilecek küçük öyküler, nükteler ve hikmetli sözlerle süslediği ömrünün son yıllarında Erzurum'dan yayın yapan yerel bir TV derslerinden de görülmektedir. Bundan amaç, konuyu talebelerin zihnine yaklaştırmaktır. Cemaat mensupları bu meyanda birçok örnek anlatmaktadır. Burada dikkat çeken husus bu nüktelerin bile genellikle dini bir konunun anlaşılması bağlamında yapıldığına dikkat çekilmesidir:

Bir gün bir zat gelmiş, dua istemiş "Hocam dua ediniz" demiş. Hocamız da; "Efendi, Allah razı olsun" diye dua etmiş. Adam Erzurum tabiriyle "hocam şöyle töreli bir dua et" deyince "Efendi, Allah razı olsun" duasından daha töreli bir dua mı olur? Başka ne istiyorsun" diyerek²⁷¹ nükteli bir cevap vermiştir.

Aşağıdaki örnekte kendisinin dini kavram ve konuları "kıvrak" mantık ve "akli" izahlarla anlaşılabilir hale getirdiğine vurgu yapılmaktadır:

Cenab-ı Allah İnşirah Suresinde 7. Ayette Peygamber Efendimiz (sav.)'in şahsında bütün Müslümanlara şöyle hitap etmektedir: "O halde boş kaldın mı, yine kalk (başka bir iş ve ibadetle yorul) " Hz. Peygamber (sav.)'in izinden giden büyük zatlar gibi Kırkinci da Peygamberin bu sünnetini yerine

²⁷⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Kırkinci, *İnsan, Millet ve Devlet*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2006.

²⁷¹ Mehmet Gökteş, "Kırkinci Hoca'mı Böyle Tanıdım", *Cevaplar*, 31.03.2016, [http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=6554&ctgr_id=5\(18.08.2016\)](http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=6554&ctgr_id=5(18.08.2016)). Ayrıca Bkz. Mehmet Kırkinci, *Nükteler*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2005.

getirir ve : "Cenab-ı Hak insanla konuşmayı çok sevdiği için beş vakit namazı emretmiştir ki, namaz vasıtasıyla insan ile günde en az beş defa konuşsun. İnsan nafile ibadetler, dua, zikir ve Kur'an okumakla da Cenab-ı Hak ile mükâleme şerefine her an ve her yerde nail olabilir."²⁷²

Tüm bu bilgisine, tecrübesine, gayretine rağmen mütevazı bir alim olduğu söylenen Kırkıncının bazen bir lise talebesinin ikazına: "He öyle mi? Ben yanlış yapmışım" diyerek "*Kalbin hastalıklarından biri de kibirdir. Kibrin sebebi, cehalettir ve muhakeme noksanlığıdır.*"²⁷³ Diyerek alçak gönüllü bir şekilde tüm eleştiri ve cevaplara açık olduğu vurgulandığı görülür. Bağlıları kendisinin tevazuu yanında eleştiri ve yeni görüşlere açık akla ısrarla vurgu yapan bir şahsiyet olduğuna işaret ederler. Bir konuda yeni bir mesele vuku bulduğunda meseleyi çözmek için aklın önemine dikkat çeken Kırkıncı eleştirilere açık olduğunu, kendisinin gözünden kaçan bir hususu başkasının görebileceğini savunmuş ve bu konuda şöyle demiştir:

*İlahî hediyelerin en müstesnası akıldır. Akıl, eşyanın hakikatini, kainatın sırlarını keşfeden İlahî bir nurdur, lâtîf ve şerîf bir cevherdir. Kur'an-ı Kerim'in en derin mana ve hakikatleri o cevherle halledilir. Evet, akıl insana Cenâb-ı Hakk'ın lütuf ve inâyetinin, fazl ve kereminin son mertebesidir. Bununla beraber insanlar akıl ve ilim noktasında aynı seviyede değildirler.*²⁷⁴

Bu şekilde hareket ederek olaylara değişik açılardan bakılmasını öneren Kırkıncı meselelerin içtihat yoluyla çözülebileceğini de savunmuştur. Ancak içtihadı herkesin yapamayacağını, herkesin akıl, zeka ve kabiliyetinin buna müsait olamayacağını dile getirmiş ve bu cevherin ancak müçtehitler tarafından çıkarılabileceğinin savunmuştur.²⁷⁵ Ayrıca içtihadın, "*Cenâb-ı Hakk'ın bu ümmete en büyük lütuf ve ihsanı olduğunu*"²⁷⁶ belirten Kırkıncı içtihadın adalet ve hak üzerine kurulması gerektiğini²⁷⁷ ve kulların birbirlerinin hukuklarına tecavüz etmemeleri gerektiğini belirtmiştir.²⁷⁸

Gençlik bütün Nurcu grupların birincil derecede önem verdikleri konudur. Kırkıncı'nın da gençlerin istikbalinden endişe ettiği, onların imanlarını muhafaza etmek, faziletli ve ahlaklı yetiştirmelerini sağlamak, sefahat ateşinden korumak için

²⁷² Mehmet Kırkıncı, "İnsan Arzın Halifesidir", *Mehmet Kırkıncı Hocaefendi*, 08.07.2010. <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=593>(28.08.2016).

²⁷³ Mehmet Kırkıncı, *İnsanı Alçaltan Seyyiler*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, 2007, s. 2.

²⁷⁴ Mehmet Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 4*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, t.y. s.12.

²⁷⁵ Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 4*, s.14.

²⁷⁶ Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 4*, s.11.

²⁷⁷ Mehmet Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 3*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, t.y. s.2.

²⁷⁸ Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 3*, s.5.

gayret ettiği gör÷lmektedir. *Asrın En Büyük Tehlikesi Sefahet* adlı eserinde şöyle demiştir.

*Gençliği hedefsiz, davasız ve gayesiz olan bir millet, çürümeye ve dağılmaya mahkumdur. Onun için özellikle gençlerimiz, yüksek hedef ve ulvi ideallerle donatılmak suretiyle himmetleri âli tutulmalı ve istikbali omuzlarında taşıyacak büyük insanlar olarak yetiştirilmelidir. Ancak bu sayede daima iftihar ettiğimiz şanlı tarihimizin ve güzel mazimizin soluklarını istikbale aktarabiliriz.*²⁷⁹

Burada da gör÷ldüğü gibi Kırkıncı sohbet ve yazılarında milli duygular bariz bir şekilde kendisini hissettirmektedir.

Çok kısa sürede çok farklı küçük gruplara ayrılmış olduğu bilinen Nurcu Camianın alt gruplarının birbirleri hakkında olumsuz eleştirileri gör÷lür. Bu noktada Kırkıncının müsamahalı ve kuşatıcı bir tavrı benimsediğı hem cemaat mensuplarının vurguladığı bir husustur hem de bu durumu yazılarından ve kendisiyle yapılan röportajlarda görmek mümkündür. Mesela şu alıntı bu bağlamda bir örnektir: *“Başkaları hakkında kötü düşünmenin ve onların hareketlerini kötüye yormanın asıl sebebi, insanın kendisinde bulunan kötü ahlak ve evhamdan kaynaklanmaktadır.”*²⁸⁰ Müntesipleri kendisinin, hiç bir cemaatin hizmetini tenkit etmemiş onlar hakkında menfi bir söz söylememiş ve bu konu da diğeri cemaatlerin yaptıkları iyi şeyleri her zaman takdir ederek kendi hizmeti gibi görmüş olduğunu savunurlar. Buna örnek olarak da şu görüşünü zikrederler:

*Allah için hizmet edenler, daha fazla sevap kazanmak ve bir çok insana tebliğde bulunmak arzusuyla rekabete girmemelidir. Çünkü bu durum kıskançlığa yol açar, ihlâsı kaçıır ve insanı riyâyâ götürür. İnsanın vazifesi halis bir niyet ile sadece tebliğde bulunmaktır.*²⁸¹

*“Hürriyet bir mana da serbest düşünebilme, serbest söyleyebilme ve serbest hareket edebilme hakkına sahip olmaktır”*²⁸² diyerek her cemaatin kendi takdirlerine göre hizmetlerini yapmalarında bir sakınca görmediğı gibi hizmetlerini de her zaman desteklemiş olduğuna vurgu yapılır. Bir başka sözünde, hangi millette vicdan, düşünce ve konuşma hürriyeti varsa er geç o millet tekamül eder diyerek de cemaatlerin hizmetleri karşısında müspet hareketini devam ettirmiş, nasıl ki insanların birbirlerine

²⁷⁹ Mehmet Kırkıncı, *Asrın En Büyük Tehlikesi Sefahet*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, 2007, s.12.

²⁸⁰ Mehmet Kırkıncı, *İnsanı Yücelten Haseneler*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, 2007, s. 41.

²⁸¹ Kırkıncı, *İnsanı Yücelten Haseneler*, s.9.

²⁸² Mehmet Kırkıncı, *Hürriyet*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, t.y. s.1.

üstünlüğünün olmadığı gibi cemaatlerin birbirlerine üstünlüğünün olmadığını, insanların birbirlerine üstünlükleri ne ırk, ne rütbe, ne makam, ne de zenginlikle olmayıp, ancak iman, itikat, marifet, ilim, fazilet, takva ve amel-i salih gibi ulvî meziyetlerin dereceleri nispetinde olduğunu her meselede olduğu gibi, bunda da ölçüyü koyanın Allah olduğunu söyleyen Kırkıncının ısrarla diğer cemaatleri eleştirmekten kaçındığı uzlaşmacı bir tavrı tercih ettiği anlaşılmaktadır.²⁸³

Kırkıncı'nın dini ilimler yanında tarih, edebiyat, felsefe gibi konularda da bilgiye sahip olan çok yönlü bir âlim olduğu ifade edilmektedir. Sokrat, Eflatun, Aristo, Dekart ve Kant gibi birçok felsefecinin kitaplarını okumuş olduğu söylenir. Bağlılarına göre, iyi bir dinleyici olan Kırkıncı'nın muhatabını bildiği bir şey dahi anlatsa sonuna kadar dinler "*ben onu biliyorum*" dememiştir; muhatabı ne kadar menfî konuşursa konuşsun önce onu dinler, konuşması bittikten sonra onu ikna etmeyi başarır. Herkesin seviyesine göre konuşabilen bir üslubu olması hasebiyle iletişim sorunu yaşamayan Kırkıncı en kapalı manaları bile açıklayabilmesi bu derin kültürüyle izah edilmeye çalışılır.

Bediüzzaman'ın, Allah'ın varlığını inkâr eden ve her şeyi tesadüfe bağlayan materyalizm tehlikesine dikkat çektiği²⁸⁴ gibi Kırkıncıda bu tehlikeye dikkat çekmiş ve Allah kendisinden daha büyük varlık yaratabilir mi?, Allahın Varlığının delilleri nelerdir? Allah'ı kim yarattı ?, Allah kainatı yaratmadan önce ne yapıyordu? Allah varsa neden göremiyoruz? gibi o dönemin yaygın popüler sorularına cevaplar vermeye çalıştığı görülür. Ayrıca O, bu tarz sorularla mantık oyunu yapıldığını²⁸⁵, zihni bulandırmaya çalışıldığını²⁸⁶ bu tarz soruların çelişkili kıyaslardan meydana geldiği için mantıkça ve ilim bakımından bir kıymetinin olmadığını²⁸⁷ sorularda kasıt olduğunu, demagoji yapıldığını²⁸⁸ düşünmektedir.

Said Nursi sonrası farklı Nurcu oluşumların önde gelen şahsiyetlerle mukayese edildiğinde klasik İslami ilimlere vukufiyet noktasında Kırkıncının ayrı bir yeri olduğu aşikardır. Bunun ele aldığı konuları izah tarzlarında görmek mümkün olduğu gibi, bizatihi kitaplarına konu ettiği meselelerden de anlamak mümkündür. Mesela, İslam

²⁸³ Kırkıncı, *İslam Birliği ve Yavuz Sultan Selim*, s. 29.

²⁸⁴ Açıkgöç, "Said Nursi", c. XXXV, s. 567.

²⁸⁵ Mehmet Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 1*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, T.y. , s. 1.

²⁸⁶ Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 1*, s.2.

²⁸⁷ Kırkıncı, *Sorularla İslamiyet 1*, s.5.

²⁸⁸ Mehmet Kırkıncı, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.308.

kelamının en çetrefilli konularından birisi olan Kader konusunda müstakil bir risale yazmış olması bu meyanda değerlendirilmelidir. Kırkıncı *Kader Nedir* kitabında :

*Kaderi tam mânâsıyla anlamaya insan aklının tâkati yetmez. Nasıl ki bir insan, güneşin tecellî ettiği sahanın ancak bir kısmını görebilir; göremediği sahalar yine güneşin tasarrufundadır. Aynen öyle de insan aklının İlâhî kaderin tecellisinden görebileceği, anlayabileceği daha çok sınırlıdır. Zaten, hikmet de öyle iktiza eder. Bu kâinat Hâlık'ının bir mahlûku olan insan aklı, elbette O'nun takdirini lâıykıyla anlayamayacaktır. Fakat anlayabildiği kadarı dahi, kaderin her şeyi en uygun, en güzel ve en adaletli bir tarzda takdir ettiğini göstermeye yeter de artar bile.*²⁸⁹

Ona göre, Kader bahsini tam anlamıyla anlamaya insanın aklının yetmeyeceğini, bu konu da insanın aciz olduğunu, yaratılışımız gereği aklımızın sınırlı olduğunu ama asıl amacın, hikmetin, teslimiyetin de bu olduğunu belirtmiştir. Risale-i Nur'un şerhi niteliğindeki *Kader Nedir* kitabında Kırkıncı Külli ve Cüz-i irade için :

*İnsanın küllî kudreti bütün azalarının ve duygularının vazife görebilecek durumda bulunması demektir. İnsan bu durumda herhangi bir işe teveccüh edebilir; yâni yürüyebilir, okuyabilir, dinleyebilir... Fakat bunlardan birisine, meselâ okumaya karar vermesi hâlinde kendisinde bi'l-kuvve bulunan kudreti cüz'îleşir. İnsanın cüz'î kudreti, işlediği fiille birlikte meydana gelir. Küllî kudreti ise fiilden önce mevcuttur.*²⁹⁰

Diyerek insanda cüz-i iradenin de bulunduğunu belirtmiş, cüz-i iradeyi inkâr edenlerin işledikleri günahlardan kurtulmak için bir bahane aradıklarını ve bu şekilde küfre sürüklendiklerini dile getirmiştir.²⁹¹ Yine “Cenâb-ı Hak ezelde ilim ve iradesiyle her şeyi tespit ve takdir ettiğine göre, bir insanın hakkında şer işlemeyi takdir etmişse, o kimse nasıl hayır işleyebilir ve bu durumda nasıl mesul tutulabilir?” sorusuna: “*Kulun işlediği fiil hayır ise Cenâb-ı Hak onu hayır olarak bilir; öyle de irade ve takdir eder. Kulun şer olan fiilini de Cenâb-ı Hak ezeli ilmiyle şer olarak bilmiş ve o şekilde takdir buyurmuştur*”²⁹² şeklinde cevap vermiştir.

Risale-i Nur'u anlama, yorumlama noktasında ayrı bir mahareti olduğu görülen Kırkıncının bu hususiyeti, daha önce de işaret edildiği üzere, Said Nursi'nin buna yönelik duasına mazhar olmakla ilişkilendirilir. Diğer taraftan eserlerinde Nurcu Camianın farklı ekollerinde gerek ilk talebeler gerekse daha sonraki jenerasyonda müktesebatı Risaleleri anlamak ve anlatmakla sınırlı olanlardan farklı olarak, Kırkıncının klasik İslami ilimler tedrisatı ve özellikle mantık alanındaki derin vukufiyeti

²⁸⁹ Kırkıncı, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.25.

²⁹⁰ Kırkıncı, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.31

²⁹¹ Kırkıncı, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.35.

²⁹² Kırkıncı, *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, s.39

hem yayınlanan sohbetlerinde hem de kader risalesi gibi eserlerinde açıkça görülür. Ayrıca bu durumu talebesi Ahmet Akgündüz'ün kendisiyle yapılan röportajda Kırkıncıdan okuduğu klasik mantık eserleri ve usul kitapları listesinden görmek mümkündür. Burada sorulması gereken sorulardan birisi, bütün bu özelliklerine rağmen Kırkıncının neden Nurcu Camia içinde daha fazla ön planda olmadığı, ikinci soru ise nasıl olup da Nurcuların dışındaki gruplarda ve genel olarak İslami camiada kendisinin bu yönlerinin hiç gündemde olmadığı ve mesela Kader ile ilgili kitabı gibi çalışmalarının görmezden gelindiği hususudur. Nurcu Camia içindeki konumu muhtemelen Said Nursi'nin yanında fazla bulunmamış olması ve ayrıca varislerinden birisi olmamasıyla ilişkilidir. Nurcu gruplar dışındaki camialardaki kendisine ilgisizlik ise muhtemelen siyasi sebeplerle alakalıdır. 70'lerde Demirel ile, 80'lerde önce Kenan Evren ve daha sonra Özal ile ilişkilerine göz önünde bulundurulduğunda, Erbakan ve Milli Görüş çizgisi ile yolunun kesişmediği görülmektedir. Daha önce de bahsettiğimiz gibi Milli Selamet Partisi'nin CHP ile koalisyonuna karşı çıkmış ve onlarla yollarını ayırmış olduğu da hatırlanacak olursa, kendisinin Milli Görüş ve o kategoride değerlendirilebilecek bileşenleriyle çok ilişkisi olmadığı anlaşılmaktadır. Muhtemelen bu durum kendisi kadar fikirleri ve eserlerine karşı da bir ilgisizliğin ya da soğukluğun oluşmasına yol açmıştır.

Kırkıncı'nın Modernite'ye, teknolojik ilerlemelere bakışı asrın diğer kanaat önderlerinden pek farklı değildir. İsmail Kara'nın tedafüi/savunmacı tavır olarak isimlendirdiği bu yaklaşım (apolojetik) modern dönem İslam Düşüncesinde Abduhtan günümüze, Akif'ten Bediuzzaman'a bütün ıslah ve tecdit hareketlerinde görülen bir yaklaşımdır. Batının ilerlediği, Kur'an'ın mesajını doğru anlamadığı için Müslümanların geri kaldığı ön kabulünden hareket edilen bu yaklaşıma göre, modern bilim ve teknoloji ile İslam ya da Kur'an arasında asla bir çelişki söz konusu değildir. İslam teknolojiye karşı değildir. Kırkıncı bu bakış açısının istisnası değildir. O da benzer görüşleri savunmaktadır. Bu bağlamda Avrupa ülkelerinin ilim sanat ve teknoloji de ilerlerken İslam ülkelerinin geri kalmışlığı sonucunda sefalet içinde olduklarını bunun nedeninin de din olduğunu söyleyenlere karşı Kırkıncı söylemektedir:

*"Bizim dinimizin getirdiği hakikatler ile zillet ve sefaletin birleşmesi mümkün değildir. İslâmiyet ahiret saâdetine vesile olan yolları gösterdiği gibi, dünya hayatına ait ihtiyaçları da temin edecek düstur ve kanunları apaçık göstermiştir."*yine aynı şekilde *"İslâm dini ise Müslümanlara iman ve*

fazilette, hüsn-i ahlâkta ve adalette numune-i imtisal , yani uyulacak ideal örnek olmaları yanında ilim ve teknikte de terakki etmelerini emrediyor."²⁹³

Günümüzde, Müslümanların kadim dönemlerden tevarüs edip devraldıkları dünya ve ahiret telakkisi Kırkıncı açısından da problemli görülmektedir. O, "Müslümanlar, dünya kafirler ahiret müslümanlar için diye düşündükleri için dünya işleriyle meşgul olmayıp kendilerini ahirete verdiklerini bunun sonucunda da dünyayı kaybettiklerini" söylemektedir.

Peygamber Efendimiz(sav)'ın müminlerin huzur ve sükûnuna, birlik ve beraberliğine büyük ehemmiyet verdiğini her seferinde dile getirerek fitne, anarşi ve terörün hep karşısında olduğunu ifade eden Kırkıncı açısından, devletin bekası ve milletin selameti en önde gelen önceliklerden birisidir. Devlete itaate önem veren Kırkıncıya göre, "İslam'da terör, isyan ve kargaşa yoktur. İsyân ve terörün kaynağı fışk ve fesattır."²⁹⁴ Onun bu konulardaki hassasiyetini konuşmalarında ve yazılarında sıklıkla görmek mümkündür. Yine kendisi, memleketimizde bu tarz fitneye itibar edilmemesinin tek ve yegâne sebebinin, insanımızın din ve mukaddesatına olan bağlılığının olduğunu belirtmiş ve bütün Müslümanların hep birlikte Kur'an'a ve İslam'a sarılması gerektiğini ifade etmiş ve "asla tefrikaya düşülmemesi gerektiğine" dikkat çekmiştir.²⁹⁵ Kırkıncı Bediüzzaman'ın "Evet, mesleğimizde kuvvet var. Fakat bu kuvvet, asayiş muhafaza etmek içindir".²⁹⁶ sözüne tabi olarak her zaman asayiş ve huzurdan yana olmuş ve Bediüzzaman'ın "müspet hareket" metodunu yaşamaya çalışmış ve etrafındakilere de her zaman anlatmıştır. O müsbet hareketi güneşe, menfi hareketi de rüzgâra benzeterek şöyle söylemektedir:

*Müsbet hareket güneşin hareketine benzer. Menfi hareket rüzgârın hareketine benzer. Rüzgârın çatırtısı, patırtısı çoktur. Bir iki parça esip gürlemek ve ağaç parçalarını yere indirmekten başka bir neticesi yoktur. Ama güneş sessizdir, sakindir, ama istemeyen ve sevmeyenlerin bile odalarına iki yaşındaki bir çocuğun perdeyi aralamasıyla yatak odasına girecek kadar, gönül koymaz, kalpleri nurlandırır.*²⁹⁷

Müntesipleri, Kırkıncı'nın en ağır şartlarda bile sabırlı ve olumlu davranmasının ve Bediüzzaman'dan aldığı müsbet hareket prensibinin, din derslerinin anayasaya

²⁹³ Mehmet Kırkıncı, "Niçin Geri Kaldık", *Mehmet Kırkıncı Hocaefendi*, 05.07.2010.

<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=181>(10.09.2016).

²⁹⁴ Kırkıncı, *İnsanı Alçaltan Seyyiler*, s. 26.

²⁹⁵ Kırkıncı, *İslam Birliği ve Yavuz Sultan Selim*, s. 14.

²⁹⁶ Nursi, *Emirdağ Lahikası*, s.455.

²⁹⁷ Kırkıncı, *Hayatım-Hatıralarım*, s. 423.

girmesine vesile olduğuna inanırlar. Şöyle ki 1980 darbesinde yeni bir anayasa hazırlandığını duyan Mehmet Kırkinci bu yeni anayasanın içine din derslerini koyamaz mıyız diye düşünmüş ve Kenan Evren'le görüşmek için Ankara'ya gitmiştir. Günler boyu görüşme için beklemiş sonunda Kenan Evren ve komutanlarla görüşme fırsatını yakalamıştır. Konuşma sonrasında Müslüman gençler için din dersinin ne kadar önemli bir ders olduğu konusunda komutanları ikna etmiş ve böylelikle din derslerinin zorunluluğu anayasaya girmiştir. Kırkincinin rolünü göz ardı etmemekle beraber, din derslerinin okutulmasının zorunlu olmasının Anayasaya konulmasına katkıda bulunanlar arasında Ankara İlahiyat çevresinin katkılarını da unutmamak gerekir.

Müntesipleri ayrıca, Kırkinci'nin bu hareketi görünüşte orduya destek gibi görünse de onun düşüncesi zaten ihtilal yapmış yönetimi ele geçirmiş olan ordunun olumlu şeyler yapmasına vesile olduğu kanaatindedirler. Bu hareket onların nezdinde darbecileri destekleme değil milletin hayrına bir hizmettir.

Kırkinci'nin siyasetten ve şeytandan Allah'a sığınmak iddiasında olmasına karşılık, Yeni Asya ile yollarını siyaset için ayırdığı, Erbakan'a yakın olan cemaatler ile de en çok siyasi tercihleri için sorun yaşadığı bilinmektedir. 1980 darbesini desteklemesi ve 7 Kasım 1982'de anayasa oylamasına evet demesi yüzünden Demirel koşulsuz destekleyen Kırkinci, 1983 seçimlerinde de *"Evren'in hatırı için Turgut Sunalp'e oy vereceğiz"* ısrarında olması ve siyasilerle irtibatlı olması gibi sebeplerden dolayı eleştirilere tabi tutulmuştur. Kırkinci'nin bu yönünü eleştirenler kendisinin siyasetten uzak kalma kavramını, parti kurma ya da parti içinde yer alma şeklinde anladığına işaret etmişlerdir.²⁹⁸

Doğumu, yetişme tarzı, hocaları, Bediuzzaman ile ve Nurcu Camia ile ilişkisi, siyasete ve toplumsal olaylara bakışı, eserleri ve fikirleri gibi temel konulara hasrettiğimiz bu bölümden sonra takip eden bölümde Kırkincinin etrafındaki müntesipleri ve talebeleriyle nasıl bir yapılanma oluşturduğunu, hizmet tarzını, yayın dernek vakıf ve yurt çalışmalarını kısacası bir toplumsal hareket olarak Meşveret Grubunun faaliyetlerini ele almaya çalışacağız.

²⁹⁸ Selami Saygın, "Mehmet Kırkinci'nin mirası ", *Bursa Şehir*, 29.02.2016, [http://sehirmedya.com/yazarlar/mehmet-kirkincinin-mirasi/\(22.08.2016\).](http://sehirmedya.com/yazarlar/mehmet-kirkincinin-mirasi/(22.08.2016).)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MEŞVERET GRUBU

4.1. Meşveret Grubu Tarihçesi ve Grup Hakkında Genel Bilgi

Bazı araştırmacıların haklı olarak vurguladığı gibi Türkiye’deki İslâmî hareketin başlıca temel özelliklerinden biri parçalanması ve bununla birlikte çoğulcu bir mahiyet kazanmasıdır. Çoğulculuk Türk İslâmının tabiatında vardır. Bu tarihî miras İslâmî hareketin parçalanmasında anahtar bir rol oynar. Tarikatlar ve gruplar daha basıma-dayalı bir hal aldıkça, yorum farklılıkları daha keskin bir hal alır. Bu yorumlama, sırayla, fertler metinleri kendi şahsî tecrübeleri, çıkarları ve İslama dair önceki bilgileri temelinde yorumladıklarından, bir ihtilafa yol açıyor. Bu yüzden, birbirine eşlik eden gruplar aracılığıyla İslâmîleşme, değişik ilgi ve çıkarlar Bediüzzaman'ın metinlerinin değişik şekillerde anlaşılmasına yol açtığından, çoğulculuğa sebep oluyor.²⁹⁹

Bediüzzaman'ın yazdığı, müntesiplerince okunan Risale-i Nur Nurcuları birleştirmemiş aksine parçalanmalarını kolaylaştırmıştır. Parçalanmanın temel sebeplerinden biri yazılı kültüre karşı sözlü kültürün tartışma konusu edilmesi ve kullanılmasıydı. Said Nursi hayatta iken başlayan bu tartışmalar Nurcuları *Yazıcılar* ve *Okuyucular* diye tabir olunan iki gruba ayırmıştır. Yazıcılar Arap harflerini ibadet olarak gördüklerinden ve Arap harfini kullandıklarından dolayı halk arasında yazıcılar ismini almışlardır. Okuyucular ise Latin harf kullanma taraftarı olan grup olarak Okuyucular adını almıştır.³⁰⁰

Said Nursi hayattayken bile, böyle bir bölünmeye sebep olmak isteyenlerden şöyle bahseder:

Gizli düşmanlarımız iki plânı takib ediyorlar. Biri beni ihanetlerle çürütmek; ikincisi, mabeynimize bir soğukluk vermektir. Başta Hüsrev aleyhinde bir tenkid ve itiraz ve gücenmek ile bizi birbirimizden ayırmaktır. Ben size ilân ederim ki; Hüsrev'in bin kusuru olsa ben onun aleyhinde bulunmaktan korkarım. Çünkü şimdi onun aleyhinde bulunmak, doğrudan doğruya Risale-

²⁹⁹ Yavuz, “Yayına Dayalı İslâmî Söylem Ve Modernlik: Nur Hareketi”, s.310.

³⁰⁰ Aköz ve Atal, “Ağabeylerin Nur Meclisi”, *Sabah*, (21.12.2004).

*i Nur aleyhinde ve benim aleyhimde ve bizi perişan edenlerin lehinde bir azîm hıyanettir.*³⁰¹

Bu şekilde bölünmeye sebep olanları gizli düşman olarak tanımlamıştır. Ancak Nurcuların bölünmesi engellenememiştir.

Zübeyir Gündüzalp'in vefatından sonra 1970'lerin başında Nurculuk, "Yeni Asya cemaati" olarak anılan yapının karakterize ettiği yapı ve anlayışı sürdürdü. Mustafa Sungur, Mehmet Kırkinci, Abdullah Yeğin, Tahiri Mutlu gibi isimlerin önderliğinde 12 Eylül'e kadar kendisini taşıyan bu yapı, siyasette Adalet Partisi'ni desteklemeyi tercih etti.³⁰²

Yeni Asyacılar tarafından konseyciler olarak adlandırılan, Mehmet Kırkinci Grubu'nun diğer Nurculardan ayrılmasına 12 Eylül olayları zemin hazırlamıştır. 1982 Anayasası Nur grupları içerisinde büyük bir tartışma başlatmıştır. Anayasa, gerçekten, toplumun sınırlarını daraltarak daha güçlü bir devlet meydana getirmeye çalışmış, siyasî hak ve özgürlükleri kısıtlamış ve cemiyet ve cemaat hayatını devletin gözetimine tâbi hale getirmiştir. Bu durum Nur cemaatini durumunu yeniden ele alıp yeni çözümler bulmaya zorladı. Bazı Nurcular basın yoluyla Anayasaya karşı çıkmak ve takipçileri 'hayır' oyu kullanmaya teşvik etmek istediler. Gazete bu yaklaşımı benimsediğinde, birçok Nurcu grubun devlete karşı bir cephe açmasından tedirgin olan ordu Nurcuların gazete neşretmeyi durdurmasını istediler ve Mehmet Kutlular, Mehmet Kırkinci gibi önde gelen Nurcuları ziyaret edip, bu bölgedeki Nur dershaneleri ile yurtlarının kapatılması tehdidinin eşliğinde, Anayasaya destek vermeye çağırdılar.³⁰³ Kutlular bu işbirliğini reddederken Kırkinci anayasaya destek verenler arasında olmuştur.³⁰⁴

Kırkincinin 12 Eylül'ün generallerinden Tahsin Şahinkaya ile görüştüğü ve ona tavsiyelerde bulunduğu Kenan Evren'e din derslerinin zorunlu olmasını içeren mektup yazdığı haberleri Yeni Asya Grubu'nda büyük bir etki uyandırmıştır. Yapılan Anayasa oylamasına "evet" oyu verilmesi gerektiği Osman Demirci ve Mehmet Kırkinci tarafından dile getirilmiştir. Çünkü Kırkinci'nin mektubunun etkisiyle okullara zorunlu din derslerinin konulması o zamanlar elde edilmiş büyük başarıdır. Onlara göre,

³⁰¹ Nursi, *Şuâlar*, s. 546.

³⁰² Ebubekir Sifil, "Bediüzzaman ve Risale-i Nur-26, " *Milli Gazete*, 20.02.2011.
[https://ebubekirsifil.com/okuyucu-sorulari/bediuzzaman-ve-risale-i-nur-26/\(23.08.2016\).](https://ebubekirsifil.com/okuyucu-sorulari/bediuzzaman-ve-risale-i-nur-26/(23.08.2016).)

³⁰³ "Nurcu Lider Kırkinci, Darbecilerle", *Casiye*, [http://www.casiye.cc/sites/index.php/said-i-nursi/emperyalizmin-hizmetkarlar/3301-nurcu-lider-kirkinci.html\(28/08/2016\).](http://www.casiye.cc/sites/index.php/said-i-nursi/emperyalizmin-hizmetkarlar/3301-nurcu-lider-kirkinci.html(28/08/2016).)

³⁰⁴ Yavuz, "Yayına Dayalı İslâmî Söylem Ve Modernlik: Nur Hareketi", s.311.

okullara zorunlu din derslerinin konulmasını ne Süleyman Demirel'in ne de Necmettin Erbakan'ın gerçekleştirememiş olması düşünüldüğünde bu önemli bir kazanımdır. Kırkinci 12 Eylül sonrası Süleyman Demirel'in artık misyonunun dolduğunu söyleyerek, *Yeni Nesil* gazetesini çıkartanları yanlış yapmakla, duygusal ve aşırı davranmakla eleştirmiş, Ankara kökenli Nurcu aydınları da toplayarak Yeni Asya Grubu'ndan ayrılmıştır.³⁰⁵Anayasa'ya evet diyen gruba *Şûracılar*, hayır diyen ve Yeni Nesil gazetesi ile temsil edildiği söylenen gruba ise *Gazeteciler* denildi.³⁰⁶ Böylece 1982 yılında anayasa referandumunda *Okuyucular* arasında bir bölünme daha meydana gelmiştir.

Darbecileri desteklemesi sebebiyle Kırkinci Hoca, Cengizhan'ın hocası ilan edilir ve bununla ilgili bir yazı dizisi yayınlanır. Mehmet Kırkinci Hoca'nın grubuna "Konseyciler" denilmeye başlanır. Mehmet Kırkinci ise kendilerine Şura Grubu adını verir.³⁰⁷

Bugün Mehmet Kırkinci liderliğindeki grup dershaneler yoluyla, Suffa Vakfı bünyesinde³⁰⁸ Suffa vakfına bağlı faaliyet gösteren Kur'an Eğitim ve Kültür Derneği ve Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği bünyesinde ve 1979 yılında kurulan "Erzurum Kültür Eğitim Vakfı" bünyesinde lise yurdu, yükseköğrenim yurtları, özel okullar, yayınevi, kütüphaneler, kız ve erkek öğrenci evleri gibi alanlarda faaliyetlerine devam etmektedir.³⁰⁹Kırkinci Vefatına kadar zaman zaman Hatuniye medresesinde de dersler vermiştir. İstanbul'da ilim kültür projeleri, öğrenci bursları, yardıma ihtiyacı olanlara yardım gibi faaliyetler yürütüldüğü görülmektedir.

Meşveret Grubuna ait bir dergi bulunmamaktadır. Ancak Kırkinci Zafer Dergisinin yayın hayatına başlamasından itibaren dergiye destek olmuş, yazıları yayınlanmıştır. Bu desteği vefatına kadar da devam etmiştir. Zafer dergisi, *Risale-i nur*'un 'zaman iman kurtarmak zamanıdır' tespiti doğrultusunda, bilimsel verileri de kullanarak insanların imanına kuvvet verecek çizgide yayın hayatını sürdürmektedir. Yayın hayatına başladığı 1977 yılından bu yana da çizgisini değiştirmeden yoluna devam etmektedir. Kitapları Zafer yayınlarından çıkan Kırkinci'nin aynı zamanda

³⁰⁵ Çakır, *Ayet ve Slogan*, ss. 91-92.

³⁰⁶ "Nur Cemaati", <http://dictionary.sensagent.com/nur%20cemaati/tr-tr/>. (23.08.2016).

³⁰⁷ "Nurcu Lider Kırkinci, Darbecilerle", *Casiye*, (28.08.2016).

³⁰⁸ Aköz ve Atal, "Ağabeylerin Nur Meclisi", *Sabah*, (21.12.2004).

³⁰⁹ "Muhterem Mehmet Kırkinci Hocamızın Hatuniye Eğitim Hakkındaki Görüşleri", *Hatuniye Eğitim*, 26.03.2015, <http://www.hatuniyeegitim.com/index.php/hatuniye-egitim-ders-oku/item/26-muhterem-mehmed-kirkinci-hocamizin-gorusleri>(10.06.2016).

Alternatif Düşünce yayınlarından ve Timaş Yayınlarından çıkan kitapları da bulunmaktadır.

Bu genel çerçeveden sonra tezimizin bu bölümünde, Meşveret Grubu'nun görsel ve yazılı medyadaki faaliyet alanlarını, gençliğe yönelik dersane, yurt ve diğer kültür faaliyetlerini ve diğer aktivitelerini ele almaya çalışacağız. Ayrıca, grubun yayınlarının muhtevasından, yöneldikleri faaliyet alanlarından ve dillendirdikleri fikirlerden hareketle nasıl bir din algısına sahip olduklarını, modern dünyaya nasıl bir yaklaşım içinde olduklarını, modern bilim ve teknoloji konusundaki kanaatlerinin ne olduğunu anlamak için Meşveret Grubu ile bağlantılı bazı vakıf ve derneklerinin hedef, vizyon ve misyonları bağlamında ele alacağız.

4.2. Meşveret Grubu Dernek ve Vakıfları

4.2.1. Feyyaz Bilim ve Gelişim Derneği

Başlangıçta sadece Sorularla İslamiyet sitesinin planları ile başlayan bu hareketin temelleri Erzurum Kültür Eğitim Vakfı bünyesinde atılmış, daha sonra İstanbul Suffa Vakfı'nın destekleri ile faaliyete başlanmıştır. Zamanla bu ihya hareketi, faaliyetlerini Feyyaz Bilim ve Gelişim Derneği(2007) resmi çatısı altında devam ettirmiş, son olarak da görsel medya çalışmaları için Marmara Eğitim ve Kültür Derneği ile birleşerek Feyyaz Bilişim ve Yayıncılık Hizmetleri adını almıştır. Şu an hem internet hem de görsel ve işitsel medya çalışmaları ile hizmetlerine devam etmektedir. Eğitim faaliyetleri ve sosyal faaliyetler de uzman ekipler tarafından yürütülmektedir.³¹⁰

Derneğin kendi sitesinden misyonun ne olduğu ile ilgili söyleneler şöyledir: “Ülkenin gelişimi açısından, fertlerin eğitimi en önemli bir unsur hükmündedir. Fertler eğitilse toplum kurtulur, dolayısıyla da dünya rahatlar. Şu anda dünya üzerinde görülen tüm haksızlıklar, zulümler ve sıkıntıların çoğu insanları eğitiminin eksikliğinden kaynaklanmaktadır.³¹¹ Bu noktada fertler eğitilecek, toplumlar gelişecek, dünya medenileşecek ve mutlu - yaşanılır bir hale gelecektir. Seçkin bir sivil toplum örgütü olarak *Feyyaz Bilim ve Gelişim Derneği (Feyyaz-Der)*, çağımızın buluşu olarak kabul edilen internet vasıtasıyla insanların eğitilmesini ve aydınlanmasını, seminerler ve eğitici dersler kanalıyla insanların kitlesel anlamda gelişimini, gençlerin eğitilmesi gayesiyle küçük guruplar halinde toplantılar tertip edip pedagojik ve psikolojik destek

³¹⁰ "Feyyaz Bilişim Ve Gelişim Derneği", [http://www.feyyaz.org/\(23.07.2016\)](http://www.feyyaz.org/(23.07.2016)).

³¹¹ "Feyyaz Bilişim Ve Gelişim Derneği", [http://www.feyyaz.org/\(23.07.2016\)](http://www.feyyaz.org/(23.07.2016)).

sağlamayı, hayırsever işadamlarını başarılı -ama muhtaç- gençlere yardım elini uzatmasına imkan tanıyacak köprü olmayı hedefleyen ciddi, çağdaş ve ileriye bakan bir vizyona sahiptir.”³¹²

Temel ilkelerinin “Allah’ın rızasını ve Resulullah’ın hoşnutluğunu kazanmak” olduğu vurgulanan bu deklarasyonda insanlığın ve toplumumuzun problemlerini teşhis ve bunlara çözüm önerileri bağlamında ortaya konulan hedefler benzer dini yapılardan farklılık arz etmez. Esasen 20. Yüz yıl bize gösterdi ki gerek ülkemizde gerekse İslam Dünyasında dini hareketlerin ve doğal olarak Meşveret Grubunun da yaşanan modern duruma, Müslümanların gerçeklik karşısındaki konumuna dair teorik planda köklü teşhis ve tespitleri olmadığı için ne yazık ki anlaşılabilir bir şekilde kayda değer alternatif çözüm önerileri ve projeleri de olamamıştır. Bu açıdan Meşveret Grubu bünyesindeki dernek, yurt ve benzeri yayın faaliyetleri gerek kapsam alanı gerekse içerik açısından türdeşlerinden çok bariz farklılıklar arz etmemektedir.³¹³

Meşru olan her türlü vasıta ile imana ve Kuran’a hizmet etmek. Özellikle İslamiyet’le ilgili cevaplanmamış soru bırakmamak. Şüphe ve tereddütleri izale etmek. Tüm çalışma alanlarında ciddi kaynak arşivi oluşturmak. Alanında uzman kadrolar yetiştirmek. İnterneti ahlaksızlığın değil ahlakın, edebın, imanın, adaletin, hakkın Neşri için vasıta haline getirmek. Gençlere, kadınlara, çocuklara ve değişik meslek grubundan insanlara zamanlarını malayani şeylerle değil de güzel ve faydalı çalışmalarla geçirebilecekleri alanlar oluşturmak. Ahlaklı, edepi, imanlı, dürüst, samimi nesiller yetiştirip bu nesillerin eliyle sağlıklı düşünen, barışı, adaleti, hakkaniyeti ve dürüstlüğü prensip haline getirmiş bir ülke ve dünya meydana getirmek derneğin yapmaya çalıştığı ve vurguladığı hedefler arasındadır.³¹⁴

³¹² "Feyyaz Bilişim Ve Gelişim Derneği", <http://www.feyyaz.org/>(23.07.2016).

³¹³ "Feyyaz Bilişim Ve Gelişim Derneği", <http://www.feyyaz.org/>(23.07.2016).

³¹⁴ "Feyyaz Bilişim Ve Gelişim Derneği", <http://www.feyyaz.org/>(23.07.2016).

Derneğin Eğitim Faaliyetleri:

Bilim ve Gelişim Derneği muhtelif mahallelerde, haftanın belirli günlerinde, sürekli devam eden sohbet ve seminer programları düzenlenmektedir. Feyyaz Kız Kur'an Kursu, hem açık lise hem de Kur'an kursu formatında hizmet vermekte, öğrencilere yönelik etüt çalışmaları yapılmakta ve yaz okulları düzenlenmektedir.³¹⁵

4.2.2. Suffa Vakfı

Suffa Vakfı Osman DEMİRCİ ve arkadaşları tarafında 1982 yılında başlayan çalışmalarıyla, resmi olarak 1990 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Suffa Vakfı Mütevelli Heyetinde yer alan isimler arasında Ahmet Akgündüz, Veysel Sağdıç, Fatih Kutlu, Tamer Göde, Abdulkadir Yazıcı, Mehmet Emin Demirci, Necmi Eroğlu gibi isimler vardır.³¹⁶

Vakıf Bünyesinde Bulunan Müesseseler ve Hizmet Alanları

Vakfin sosyal alanda değişik, çok yönlü faaliyetlerde bulunduğunu göstermek amacıyla aşağıdaki vakıfların bir listesini vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bu faaliyetlerle ilgili kendi resmi siteleri dışında başvuracağımız kaynak bulunmamaktadır.

1. Genel Merkez

Bahçelievler semtinde hizmet veren Genel Merkez, vakfin en üst düzeyde temsil edildiği birimdir. Genel Merkezde; vakfin tüm birimlerinin vakıf senedi doğrultusunda faaliyet göstermeleri, birimlerin sevk ve idareleri, ülke içinde ki sivil toplum kuruluşlarıyla ve Avrupa Birliği ile birlikte yürütülen projeler bu merkezde yapılmaktadır.³¹⁷

2. Edirnekapı Vakıf İdaresi

Edirnekapı' da ki "Maktul Mustafa Paşa Külliyesi" 1752 yılında Osmanlı Sadr-ı azamlarından Bahir Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. Uzun yıllar tekke olarak kullanılan bu külliye cumhuriyetten sonra atıl kalmış ve camisiyle birlikte kullanılmaz halde iken 1997 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilerek İstanbul'un önemli tarihi eserleri arasında ki eski yerini almıştır. Nice insanın yetişmesine vesile olan bu külliye, şimdi Suffa Vakfı hizmetleri ile gayesine uygun

³¹⁵ "Feyyaz Bilişim Ve Gelişim Derneği", [http://www.feyyaz.org/\(23.07.2016\)](http://www.feyyaz.org/(23.07.2016)).

³¹⁶ "Suffa Vakfı", [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

³¹⁷ "Suffa Vakfı", [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

şekilde hizmet vermeye devam etmektedir. “Maktul Mustafa Paşa Külliyesi” Vakfın tüm resmi işlerinin yürütüldüğü ve aynı zamanda eğitim ve kültür hizmetleri ile her hafta seminerler tertip edildiği merkezdir.³¹⁸

3. Suffa Vakfı Kültür Merkezi

Kültür Merkezi; insan yetiştirmek hedefi ile hareket edip, İ.H.L ve dengi okul mezunlarından üniversiteye girmeye hak kazanmış öğrencileri alıp bütün ihtiyaçlarını karşılayarak vatan, millet, din ve imanına faydalı olacak gençler yetiştirmek için 4 yıl eğitim imkanı vermektedir. Eğitim gören öğrenciler; Kur'an, Tefsir, Fıkıh, Hadis, Akaid, İbadet, Adab-ı Muaşeret ve Sosyal İletişim dersleri verilmek suretiyle geleceğe hazırlamaktadır.

Aynı zamanda Yurtiçi ve Avrupa ülkelerinden gelen çalışkan ve dürüst gençlere eğitim vermektedir. Kültür Merkezde icra edilen dersler, alanında uzman akademisyen üniversite hocaları tarafından verilmektedir.³¹⁹

4. Süleymaniye Misafirhanesi

Değişik vesilelerle yurt içinden ve yurt dışından İstanbul'a gelen misafirlere Avrupa yakasında tarihi bir mekân olan Süleymaniye muhabbet kapılarını açmaktadır. Ecdadın mirası olan bu gelenek Suffa Vakfı ile ayakta durmaktadır. Süleymaniye her yıl ramazan ayında hem meslek gruplarına özel hem de halka açık düzenlediği iftarlarla oldukça önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

5. Göztepe Misafirhanesi

Değişik vesilelerle yurt içinden ve yurt dışından İstanbul'a gelen misafirleri ağırlamaktadır.³²⁰

6. Gündüzalp Öğrenci Yurdu

1997 yılında kurulan Gündüzalp Erkek Öğrenci Yurdu Güngören İlçe Milli Eğitim müdürlüğüne bağlıdır. Ortaöğretim öğrencileri ve üniversite hazırlık öğrencilerinin barındırıldığı yurt 40 öğrenci kapasitelidir. Yurtta kalan öğrencilere; üç öğün yemek, etüt ve yatma hizmeti verilmektedir.³²¹

7. H.Turan Ve Zahide Güleş Hizmet Binası

³¹⁸ "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

³¹⁹ "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

³²⁰ "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

³²¹ "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

Suffa Vakfına bağılı olarak 2003 yılında faaliyete girmiştir. Yurt içi ve yurt dışından değişik vesilelerle İstanbul'a gelen (özellikle eğitim amacıyla gelen misafirlere özel) misafirler için hazırlanmıştır. Kalan misafirlere; üç öğün yemek, araştırma yapma ve ders çalışma için etüt imkanı ve yatma hizmeti verilmektedir. Aynı zamanda bir kültür merkezi fonksiyonu görmektedir. Haftalık yapılan sohbet ve seminerler ile bölge halkına kültür hizmeti vermektedir.³²²

8. Şehzadebaşı Eğitim Ve Kültür Merkezi

Kanunî Sultan Süleyman Han tarafından oğlu Şehzâde Sultan Mehmed için 1548'de Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Osmanlı sultanının şehzâdesine olan sevgisini göstermek ve dünya durdukça adının da yaşamasını sağlamak adına yaptırılan Şehzâde Külliyesi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 2010 yılında Suffa Vakfına tahsis edilmiştir. Diğer Tarihi Eserlerde olduğu gibi, Suffa Vakfı burada da amacına uygun olarak Eğitim ve Kültür Hizmetleri vermesi için, eser restorasyon aşamasındadır.³²³

Vakfın Sosyal ve Kültürel Faaliyetler olarak seminer ve sohbetler düzenlenmekte, kurban organizasyonları yapılıp bayramlaşmalar yapılmakta, ramazan ayında iftarlar düzenlenmekte, hac-umre organizasyonları yapılmakta, sergi, kermes gibi aktiviteler düzenlenmekte, Kudüs, Saraybosna gibi ölkelere geziler düzenlenmekte ve vakıf mezunlarına törenler yapılmaktadır. Suffa vakfı bünyesinde ki yurtlarla, öğrencilere tanıdığı burs hakkıyla eğitime destek vermekte ayrıca vakıf bünyesinde ilmi müzakelereler bulunmak ve felsefelerini değerlendirmek için çeşitli akademik çalışmalar ve projeler yapılmaktadır.³²⁴

4.2.3. Erzurum Kültür Ve Eğitim Vakfı

Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı, 16.6.1979 tarih ve 16668 sayılı resmi gazete ilamı, Erzurum Asliye 2. Hukuk Mahkemesinin kararı ile 1979 yılında kurulmuş olup, kurucu mütevelli heyeti Başkanı Doç. Dr. Celâleddin Atamanalp'tir. Vakıf 1979 yılında hizmete açılmış olup birçok alanda hizmet vermektedir. Vakıf milli ve manevi değerlere saygılı, eğitim seviyesi yüksek nesiller yetiştirmeyi gaye edinmiştir. Faaliyetlerin temeli iman ve Kur'an hizmetidir. Erzurum' un muhtelif yerlerinde Yüksek Öğretim yapan talebelerin barınmaları ve maddi-manevi ihtiyaçlarını temin etmek amacıyla merkezler

³²² "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

³²³ "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

³²⁴ "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).

tahsis etmektir ve yüzlerce öğrenci için barınma ve burs imkânı sağlamışlardır. Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı, Milli Eğitim Vakfı, Diyanet Vakfı gibi vakıflar kendi alanları ile ilgili hizmet vermektedirler.³²⁵

4.2.4. Ümit Vakfı

Vakıf tüzüğünde temel kuruluş hedefi“Ümit vakfı toplumu anarşilikten ve serserilikten muhafaza etmek” olarak ifade edilen Ümit Vakfı Risale-i Nuru yaymak gayesiyle Sivas'ta kurulmuş bir vakıftır.

Vakfın gayesi, talebelere, hizmet etmek, onların milli manevi değerlerle teçhiz edilmesi için imkânlar hazırlamak talebelerin yetişmeleri hususunda ayni ve nakdi yardımda bulunmak olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, “yurtlar, meskenler, okuma salonları gibi benzeri sosyal imkânlar hazırlamak; yabancı lisans üniversiteye hazırlık ve mesleki kurslar açmak ve seminerler konferanslar ve benzeri ilmi ve akademik faaliyetlerde bulunmak; kanunların müsaadesi ile her seviyesinde eğitim ve öğretim müesseseleri açmak; müelliflerin eserlerini ve te’lif haklarını satın alıp dağıtmak. Gazete, mecmua ve kitap neşriyatı yapıp Radyo ve televizyonlarda programlar düzenlemek, halkın milli ve manevi sahalarda bilinçlenmesi için çalışma yapmak. Cami, kur’an, kursu, öğrenci yurt ve pansiyonlarının ve benzeri hayır müesseselerini yaptırma ve tamir işlerini yürütmektir. Vakıf gaye ve mevzuatına aykırı düşmeyen diğer bütün faaliyetlerde bulunmak başlıca faaliyet alanları olarak gösterilmektedir.”³²⁶

Yukarıda da belirtildiği gibi, 90’larda ve özellikle de 2000’lerde, imkanların artması ve dini gruplara karşı ortaya çıkan olumlu atmosferin etkisiyle, dini cemaatler faaliyet alanlarını ciddi oranda genişlettiler. Ancak burada dikkat çeken husus bu faaliyetlerin içeriklerinin ve kalitelerinin aynı oranda artmadığı hususudur. Kanaatimiz odur ki Süleymancılar, Menzil Cemaati, İskenderpaşa ve hatta İsmailağa Cemaatinin faaliyetleri ile ilgili yapılacak mukayeseli bir çalışma ilginç bir şekilde şekilsel bazı farklılıklar olmakla birlikte, bu cemaatlerin, özü itibarıyla, aynı şeyleri yapmakta olduğu sonucunu bize gösterecektir. Bir başka ifadeyle, en azından ülkemizde farklı dini hareket demek farklı ya da özgün fikri ve toplumsal projeler sahibi olmak anlamına gelmemektir. Tam aksine birbirinin kopyası faaliyetler, yayınlar ve modernite karşısında tekrarlanıp duran söylemler anlamına gelmektedir.

³²⁵ "Erzurum Eğitim Ve Kültür Vakfı", [http://ekev.org.tr/\(24.07.2016\)](http://ekev.org.tr/(24.07.2016)).

³²⁶ "Ümit Vakfı", [http://umitvakfi.org/index.php/misyon-vizyon\(22.08.2016\)](http://umitvakfi.org/index.php/misyon-vizyon(22.08.2016)).

Çalışmamızın takip eden alt başlığında Meşveret Grubu'nun önde gelen şahsiyetlerini, yetişme ortamlarını, tahsil hayatlarını, mesleklerini bu grubun zihniyet dünyalarına ışık tutacağı düşüncesiyle ele almak istiyoruz.

4.3. Meşveret Grubu'nun Günümüzdeki Entelektüel Şahsiyetleri

Nurculuk hareketinin özü itibarıyla ağırlıklı olarak Cumhuriyet Döneminde ortaya çıkmış bir hareket olması ve özellikle Kırkıncının ve oluşturduğu Meşveret grubunun son onlu yılların ürünü olduğu mülâhazasından hareketle, bu dini grubun geriye gidip izini sürebileceğimiz bir geleneğinin olmaması ve tahlil edeceğimiz söylemsel kodlarının tespitinin zor olması anlaşılabilir bir durumdur. Böyle olması zihniyet analizi noktasında işimizi zorlaştırmaktadır. Cemaatin fikir dünyası ile ilgili bir fikir edinmemize imkan tanıyacak yollardan birisinin de kendilerini bu grupla özdeşleştiren, dernek ve vakıf yöneticiliği yapan, grubun faaliyetlerine aktif olarak katılan, açıkça kendilerini bu grupla özdeşleştirdiklerini deklere eden, Meşveret grubunun önde gelen müntesiplerinin yetişme tarzları, meslekleri, ortaya koydukları eserlerden kısaca bahsetmek olduğu kanaatindeyiz. Tezimizin devan eden sayfalarında bunu yapmaya çalışacağız.

4.3.1. Ahmed Akgündüz³²⁷

1955 yılında Diyarbakır'ın Çüngüş kazasına bağlı Malkaya köyünde doğar. İlkokulu köyde tamamlayan Akgündüz, Gaziantep İmam-Hatip Lisesi'ni ve Gaziantep Lisesi fen bölümünü bitirir. 1980 yılında Erzurum Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nden; 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olur. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne Hukuk Tarihi Araştırma Görevlisi olarak giren Akgündüz, 1983 senesinde Mastırını ve 1986 senesinde de İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi adlı teziyle doktorasını tamamlar. 1987 senesinin Kasım ayında Hukuk doçenti olan Akgündüz, aynı yıl Konya Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne Hukuk Tarihi ve İslam Hukuku Doçenti olarak tayin edilir.³²⁸

1986-1991 yılları arasında Başbakanlık Osmanlı Arşivinde Uzman Müşavir ve Devlet Arşivleri Danışma Kurulu üyeliği sıfatlarıyla araştırmalarda bulunan Akgündüz,

³²⁷ Mehmet Kırkinci röportajı için bakınız; Salih Okur, " Prof. Dr. Ahmed Akgündüz Hocamızın Dilinden İki Ateşin Dimağı" *Cevaplar*, 20.08.2011, [http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=4857&ctgr_id=138\(30.07.2016\)](http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=4857&ctgr_id=138(30.07.2016)).

³²⁸ "Ahmet Akgündüz" *Biyografi*, [http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=1347\(30.07.2016\)](http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=1347(30.07.2016)).

1993 Eylül'ünde Dumlupınar Üniversitesi'ne Hukuk Profesörü olarak atanır. Ekim 1993' de aynı üniversiteye bağlı Bilecik İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi'ne Dekan olarak tayin olunan Akgündüz, aynı zamanda Osmanlı Araştırmaları Vakfı Mütevelli Heyet Başkanıdır. 1997-1998 ders yılında Princeton Üniversitesi'nde misafir Profesör olarak araştırmalarda bulunmuştur. 2000 yılında Rotterdam İslam Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi rektör olarak göreve başlamıştır.³²⁹

Eserleri:

Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri / 12 cilt, Mukayeseli İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı, İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi, Şer'iyye Sicilleri / 2 cilt Heyet ile birlikte , Belgeler Gerçekleri Konuşuyor / 5 cilt , Eski Anayasa hukukumuz ve İslam Anayasası, İslam'da İnsan Hakları Beyannameşi , Arşiv Belgeleri Işığında Sayıştay Tarihi , Arşiv Belgeleri Işığında Somuncu Baba, Arşiv Belgeleri Işığında eshab-ı Kehf ve Tarsus Tarihi , Arşiv Belgeleri Işığında Süleyman Hilmi Tunahan Hazretleri, Osmanlı'da Harem , Tabular Yıkılıyor / 2 cilt.³³⁰

4.3.2.Alaaddin Başar

1947 yılında Erzurum'da doğar. İlk, orta ve yüksek tahsilini aynı ilde tamamladıktan sonra 1969 yılında İşletme Fakültesinden mezun olur. 1970 yılında asistan, 1974'de doktor, 1978'de doçent, 1988'de profesör olmuş ve aynı fakülteden 2011 yılında emekli olmuştur. Şuan tüm mesaisini iman ve Kur'an hizmeti ile geçirmekte, bu sahada eserler telif etmekte, ilmi çalışmalar yapmaktadır.³³¹

2008 yılından bu yana devam ettirdiği uzun soluklu bir çalışma olacak video ve kitap formatında hazırlanan "Sorularla Sözler" isimli programın çekimleri halen devam etmektedir. Aynı zamanda Mesnevi-i Nuriye üzerine de çalışmalar yapmakta, video ve yazılı olarak istifadeye sunmaktadır. Alaaddin Başar'ın çalışmaları internet üzerinde, Sorularla İslamiyet ve Sorularla Risale sitelerinde, kitap ve makale çalışmaları da Zafer Yayınları ve Zafer Dergisinde yayınlanmaktadır.³³²

³²⁹ "Ahmet Akgündüz" *Biyografi*, <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=1347>(30.07.2016).

³³⁰ "Ahmet Akgündüz" *Biyografi*, <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=1347>(30.07.2016).

³³¹ "Alaaddin Başar", <http://alaaddinbasar.com/hakkinda/>(30.07.2016).

³³² "Alaaddin Başar", <http://alaaddinbasar.com/hakkinda/>(30.07.2016).

Eserleri:

Risale-i Nur'dan Kelimeler ve Cümleler I-II-III, Risale-i Nur'dan Mesnevi-i Nuriye Dersleri I-II, Sorularla Risale-i Nur Dersleri 1-2-3-4, Ölümün Güzel Yüzü, Namaza Giden Yollar, Hülya'ya Mektuplar, Esmâ-i Hüsnâ, Vesvese – Şeytanın Bir Oyunu, Bir Yaratılış Sohbeti, Bir Kader Sohbeti, İnsan Niçin Sevilir?, Risale-i Nur'dan Dersler – Hubab ve Habbe.³³³

4.3.3. Burhan Sabaz

1969 Siirt doğumlu olan Burhan Sabaz ilk-orta ve lise tahsilini Siirt'te tamamladıktan sonra 1987 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine girmiş ve 1991 yılında mezun olmuştur.

Yüksek lisans ve doktorasını Muhasebe-Finansman Ana Bilim Dalı'nda yapar. Doktorasını tamamladıktan sonra 2002 yılında üniversitedeki görevinden ayrılarak Dr. Ahmet Çolak ve bir gurup gönüllü arkadaşıyla birlikte Feyyaz Bilim ve Gelişim Derneği'ni kurar. 2002 yılından beri, başta [www.sorularlailslamiyet](http://www.sorularlailslamiyet.com) isimli site olmak üzere, www.feyyaz.org ismi bünyesinde devam eden 35 civarında sitenin koordinatörlüğüne yardımcı olmaya çalışmaktadır.³³⁴

4.3.4. Ahmet Çolak

1967 Konya/Alan doğumlu olan Ahmet Çolak, İlkokulu kendi köyünde, İmam Hatip Lisesini parasız yatılı olarak Konya'da okur. 1985 yılında Erzurum İlahiyat Fakültesini kazanır. 1990 yılında aynı fakülteden dönem birincisi olarak mezun olur. Erzurum'un Ilıca kazasında 1,5 yıl Milli Eğitim bünyesinde öğretmen olarak görev yaptıktan sonra, Erzurum İlahiyat Fakültesinde Asistan olmuştur.

“Şia Hadis Alma Usulünde ilk Raviler” adlı teziyle Yüksek Lisans, “Sünnet-Örf İlişkisi” adıyla da doktora tezleri hazırlamış, Değişik makale ve yazı çalışmaları yanında, Erzurum radyo ve televizyonlarında dini programlar yapmıştır. 2002 yılında, araştırmalarını üniversite dışında sürdürmeye karar vererek kendi isteğiyle üniversiteden ayrılır. 2002 yılından beri, başta www.sorularlailslamiyet.com isimli site

³³³ "Alaaddin Başar", [http://alaaddinbasar.com/hakkinda/\(30.07.2016\)](http://alaaddinbasar.com/hakkinda/(30.07.2016)).

³³⁴ "Burhan Sabaz", *Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği*, [http://www.feyyaz.org/icerik/dr-burhan-sabaz\(24.07.2016\)](http://www.feyyaz.org/icerik/dr-burhan-sabaz(24.07.2016)).

olmak üzere, www.feyyaz.org ismi bünyesinde devam eden 35 civarında sitenin koordinatörlüğüne yardımcı olmaya çalışmaktadır.³³⁵

4.3.5. Ramazan Yıldırım

1984 Adıyaman doğumlu olan Ramazan Yıldırım, ilk, orta ve lise eğitimini Adıyaman/Gölbaşı'nda yapar. İlahiyat alanında ön lisans çalışmalarını da İstanbul'da tamamlar. Hâlen Feyyaz Bilim ve Gelişim Derneği'nde de yönetim kurulu üyesi ve Genel Sekreter olarak görev yapmaktadır.³³⁶

4.3.6. Mahmut Kartal

1956 yılında Erzurum'un İspir ilçesinde doğar. İlk, Orta ve Lise tahsilini Erzurum'da tamamlar. 1978 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümünden mezun olan Prof. Dr. Mahmut Kartal, 1981 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde İşletme Anabilim Dalında yüksek lisans, 1985 yılında doktora öğrenimini tamamlar. 1998 yılında Atatürk Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü Sayısal Yöntemler Anabilim Dalında yardımcı doçent, 1988 yılında Ekonometri-Uygulamalı İstatistik Anabilim Dalında doçent unvanı alan Kartal, 2008 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümünde profesörlük unvanı alır. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde bölüm başkanlığı, dekan yardımcılığı, anabilim dalı başkanlığı, senato üyeliği görevlerinde bulunan 2009 yılından bu yana Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı görevini yürütüyor. Aynı zamanda Erzurum Eğitim ve Kültür Vakfının sekreterliğini yapmaktadır.³³⁷

4.3.7. Abdulkadir Yazıcı

1961 yılında Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğan Abdulkadir Yazıcı İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1984 yılında mezun olmuştur. Akyazı Kaymakam Vekilliği, Akkışla, Kürtün, Beytüşşebap, Ulubey, Havran, İnebolu, Bayrampaşa

³³⁵ "Ahmet Çolak", *Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği*, <http://www.feyyaz.org/icerik/dr-ahmet-colak>(24.07.2016).

³³⁶ "Ramazan Yıldırım", *Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği*, <http://www.feyyaz.org/icerik/ramazan-yildirim>(24.07.2016).

³³⁷ "Mahmut Kartal ", *Egemen*, 24.10.2012, <http://www.egemengazetesi.com/haber/8186/iibfye-dekan-olarak-donuyor.html>(24.08.2016).

kaymakamlıkları ile Diyarbakır ve Edirne Vali Yardımcılığı yapmıştır. 2012 yılında Yozgat valiliğine atanmıştır. Suffa Vakfı Mütevelli heyeti içerisindeydir.³³⁸

4.3.8. Halil Dülğar

1969 yılında İstanbul Pendik'de doğar. Marmara Bölgesi'nde yayın yapan pek çok radyoda, Moral FM'de ve Bizim Radyo'da programlar yapmaktadır. Hâlen Feyyaz Bilim ve Gelişim Derneği'nde İdarî Koordinatör olarak vazife yapıyor. Konya, Bursa, Yalova ve İstanbul'da binlerce kişiye kişisel gelişim seminerleri vermiştir. Pek çok yazarın kitaplarını yayına hazırlamıştır. Kendisine ait yayımlanmış yirmiden fazla eseri vardır. Radyo programcısı, Kişisel Gelişim Uzmanı, Editör ve Yazar olan Halil Dülğar kitap çalışmalarına aralıksız devam etmektedir.³³⁹

Yayımlanmış Eserleri:

Sahabe Ruhu-Ölümüne Sevda, Emsalsiz Aşk, Sürgündeki Nur, Risale-i Nur'dan Seçilmiş Vecizeler, Risale-i Nur'dan Seçilmiş Vecizeler (Küçük Boy), Yürek Dua İle Kanatlanınca, Ölümse Gülümse, Bediüzzaman'dan 99 Tavsiye (12 Kitap), Ahiret Boyutlu Hikâyeler & İman İnsanı İnsan Eder, Bediüzzaman Said Nursî (Biyografi), Lezzetli Açlık Oruç Nefsimin İnadına Namaz.³⁴⁰

³³⁸ "Abdulkadir Yazıcı", https://tr.wikipedia.org/wiki/Abulkadir_Yaz%C4%B1c%C4%B1 (25/08/2016).

³³⁹ "Halil Dülğar", https://www.facebook.com/dulgarhalil/about/?entry_point=page_nav_about_item&tab=page_info (25.08/2016).

³⁴⁰ "Halil Dülğar", https://www.facebook.com/dulgarhalil/about/?entry_point=page_nav_about_item&tab=page_info (25.08/2016).

SONUÇ

İslam dünyasında modern dönemde ortaya çıkan dini hareketlerin, farklı versiyonlarıyla birlikte, özünde yaşanan bu yeni duruma tepki hareketleri olduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanan bir husustur. Bu durum yalnızca ilk defa modern dönemde teşekkül etmiş İslami akımlar için böyle olduğu gibi, bir dereceye kadar, tarihi kökenleri olan günümüz tarikat yapılanmaları için de söz konusudur. Türkiye 'de 1950'li yıllardan sonra cemaat ve tarikatların kamusal alanda daha fazla görünür hale geldiği bilinmektedir. O yıllarda geleneksel İslam anlayışını temsil eden bu cemaatlerin, insanların iman problemlerini ve dini bilgi eksikliğini giderme gibi ihtiyaçları karşılama gayreti içinde oldukları görülmektedir. Değişik isimlerle adlandırılmış olmalarına rağmen genel olarak *yeni dini hareketler ve cemaatler* olarak adlandırılabilir dinî oluşumlardan biri de kanaat önderliğini Mehmet Kırkının yaptığı Nurculuğun farklı kollarından bir grup olan Meşveret Grubudur.

Günümüzde dernek ve vakıf faaliyetleriyle devam eden Meşveret Grubu üzerine yapılan bu çalışmada söz konusu grubun bir profili çizilmeye çalışılmıştır. Grubun ilhamını Risale-i Nurdan alması, Mehmet Kırkının Bediüzzamanın öğrencilerinden biri olması hasebiyle öncelikle Said Nursi ve Nurculuk tarihi sosyal zaman kavramı çerçevesinde ele alınmış ardından asıl konu olan Mehmet Kırkının hayatı eserleri, grubun ortaya çıkışı ve tarihi gelişim aşamaları ve zihniyet dünyası analiz edilmeye çalışılmıştır. Bir yüksek lisans tezi sınırlılıkları içinde Mehmet Kırkinci ve kanaat önderi olduğu Meşveret Grubunun Türkiye'nin geçirdiği siyasi çalkantılar içerisinde takındığı tavır anlamaya çalıştığımız tezimizde söz konusu çevreye mensup kişilerin yetişme tarzları, problemlere bakış açıları ve gündeme getirdikleri problemler ve geliştirdikleri söylem ve çözüm önerileri irdelenmiştir. Bir diğer ifadeyle, bu grubun tarihsel süreç içerisinde faaliyetleri, mücadele çizgisi ve zihin dünyası çerçevesinde ele alınmış; buna zemin hazırlaması düşüncesiyle Türkiye'de toplumsal süreç içerisinde oluşan diğer Nurcu gruplara da değinilmiştir.

Tezimizde ulaştığımız temel bulguları şöylece sıralayabiliriz:

Modern dönemde ortaya çıkan Dini akımların hemen hemen tamamında, savunmacı/mahcup tavır, konjonktürel olma, modernitenin esas itibarıyla, insanlık tarihinde, ortaya çıkmasına sebep olan koşullar, geçirdiği tarihsel süreç itibarıyla nevezuhur bir durum olduğunun, beraberinde yeni meydan okumalar getirdiğinin

farkında olmama durumu müşahade edilen hususlardan başlıcalarıdır. Buna paralel olarak, tezimiz vesilesiyle, Meşveret Grubu dahil özellikle Nurcu Gruplarda tespit edebildiğimiz bir başka husus ise, İslamın modern bilim ile ya da modernite ile çatışmadığı anlayışıdır. Kanaatimizce, bu anlayışı temellendirmek, dinde modern bilime , akla ve mantığa aykırı bir şey olmadığını ispat sadedinde Kırkıncı ve Meşveret Grubun tarafından ortaya konulan argümanlar, yirminci yüzyılda, modernite karşısında apolejetik tavır takınan diğer İslam alimleri ve dini akımlarla ilgili tartışmalar bağlamında değerlendirilmeli ve bu konu daha detaylı ilmi çalışmalarda ele alınmalıdır.

Gerek Risalelerdeki yaklaşımı gerekse bizzat tasarladığı Medresetü’z-Zehra projesi göstermektedir ki Bediuzzaman Said Nursi’nin Moderniteye yaklaşımı ne mutlak kabul ne de mutlak ret noktasındadır. Onun yaklaşımının eleştirel-kabul denilebilecek bir tavır olduğu görülmektedir. Bu yaklaşım bütün Nurcu gruplarda görülür. Onlara göre, ideolojik ve emperyal ajandası yönüyle Batı ve Batılı kültürel ve ahlaki değerler kötüdür ve karşı çıkılmalıdır. Ancak Batı bilimi, teknolojisi ve hatta rasyonalitesi söz konusu olduğunda aynı eleştirel tavır müşahade edilememektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak, Nurcu Çevreler arasında Batı medeniyetinin felsefi ve sosyolojik dinamikleri ve kökenleri konusunda ciddi teorik tahlil ve eleştiriler yapma ihtiyacı duyulmadığı görülmektedir.

Genel olarak Nurcu Gruplarda ve doğal olarak Meşveret Grubunda da dikkat çeken önemli bir husus Risalelerin otoritesi meselesidir. Said Nursi’nin, yerine bir temsilci ya da tarikat çevrelerinde dillendirildiği şekliyle halife bırakmayıp dikkatleri metne yani Risale-i nur külliyyatına çekmiş olduğu bilinen bir husustur. Bir cemaatin, karizmatik bir lider etrafında değil de ‘kitap karizması’ etrafında toplanması İslam toplumlarının çok da alışık olmadığı bir durumdur. Bunun doğurduğu doğal sonuçlardan birisi, sadece Risalelerin okunması ve başka kitaplara genellikle yer verilmemesidir. Bütün Nurcu Grupların muhatap oldukları bu yönde yapılan eleştirilere ikna edici cevaplar veremedikleri görülmektedir.

Risalelerin kitap karizmasının beraberinde getirdiği problemler arasında zikredilebilecek bir başka husus kendisi de bir medreseli olan Said Nursi’nin takipçilerinin Risale okuma dışında takip ettikleri başka dini metinlerin olmamasıdır ve ayrıca, klasik İslami ilimler eğitimi gibi bir programlarının bulunmamasıdır. Mesela *İşaratü’l-icaz*’ı ve *Kızıl İcaz*’ı okutacak bir neslin bu süreçte yetişmemiş olması bir talihsizlik olarak görülmelidir.

Tezimizde ele aldığımız M. Kırkinci ve Meşveret Grubu hakkında vurgulanması gereken hususlardan bir diğeri, Kırkinci'nin siyasi tavrıdır. Bir açıdan Ehl-i Sünnet çizgisinin devlete yaklaşımının devamı görülebilecek bir diğer açıdan da doğduğu şehir olan serhat şehri Erzurum'un sosyal psikolojisinin bir yansıması olarak değerlendirilebilecek bu devletçi tutumu değişik çevreler tarafından eleştiriye tabi tutulmuştur. Milli Görüş çizgisine karşı mesafeli duruşu, 12 Eylül dönemindeki tavırları hala eleştirilere konu olmaktadır. Değişik kriz dönemlerine şahitlik etmiş olmasının verdiği halet-i ruhiye ile itidalli davrandığı görülen Kırkincinin bu gelgitler barındıran siyasi duruşunda Türk siyasi geçmişinin kırılğan yapısının da tesiri olsa gerektir.

Kırkincinin Batı ve Batılılaşma karşısındaki tavrının da aynı şekilde ne toptan ret ne de toptan kabulden yana olmadığı görülür. Onun da temel önceliği, medrese birikimini de katarak ve fakat Risaleleri ön planda tutarak katı pozitivist yaklaşımlar karşısında, imani konulara ağırlık vermek olmuştur. Bu anlaşılabilir bir durumdur. Özellikle seksenli ve doksanlı yıllarda ve takip eden dönemde, yaşanan hadiseler ve süreçler dinlerin toplumsal alana geri döndüğünü göstermiştir. Meşveret dahil Nurcu grupların bu değişen koşullara ayak uyduramadıkları ve yeni meydan okumalara hala Risalelerin ilk ortaya çıktığı dönemdeki koşullara göre geliştirilmiş argümanlarla cevap vermeye gayret ettikleri görülmektedir. Bu anlamda önde gelen Nurcu simalar içinde muhtemelen en çok da M. Kırkinci'dan, kıvrak zekası ve klasik ilimlere vukufiyeti ile bir açılım yapmasını beklenirdi; ancak gerek kendisinin gerekse takipçilerinin böyle bir planlarının ve gündemlerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Mevcut Nurcu gruplar arasında böylesi bir açılımı yapması en muhtemel Meşveret Grubunun bekleneni verememesinde, başka saiklerin yanında, M. Kırkincinin hep Erzurum'da kalmış olmasının ve merkezden uzak bulunmasının da rolü olabileceği hesaba katılmalıdır.

Son olarak, gerek Bediüzzaman'ın şahsiyeti ve görüşleri ve gerekse Nurcu gruplar hakkında yapılması beklenen çalışmalar konusunda -değişik endişelerden kaynaklandığı açık olan- çekimserliğe bir an evvel son verilip bu konularda objektif bakış açısıyla ciddi bilimsel araştırmaların ortaya konulmasının ülkemizde modern dönemde ortaya çıkan dini akımlarla ilgili teorik tartışmalara ciddi katkıları olacağı kanaatinde olduğumuzu ifade etmek istiyoruz.

KAYNAKÇA

"Abdülkadir Yazıcı", https://tr.wikipedia.org/wiki/Abdulkadir_Yaz%C4%B1c%C4%1
(25.08.2016).

Açıkgenç, Alparslan; "Said Nursi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.XXXV, 2008, s. 565 -572.

"Ahmet Akgündüz", *Biyografi*,

<http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=1347>(30.07.2016).

"Ahmet Çolak", *Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği*, <http://www.feyyaz.org/icerik/dr-ahmetcolak>(24.07.2016).

Akçura, Yusuf; *Üç Tarz-ı Siyaset*, Ankara: TTK Yayınları, 1987.

Aköz, Emre ve Atal, Nevzat; "Ağabeylerin Nur Meclisi", *Sabah*,

(21.12.2004),<http://arsiv.sabah.com.tr/2004/12/21/gun104.html> (15.12.2015).

_____; "Bir bakışta Nurcu kuruluşlar", *Sabah*, (23 Aralık 2004),

<http://arsiv.sabah.com.tr/2004/12/23/gnd113.html> (20.12.2015).

Aktay, Yasin; "Sunuş: Türkiye’de İslamcılığın Siyasal Marjları”, *Modern Türkiye’de*

Siyasi Düşünce: İslamcılık, Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (ed.), 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, c. VI, 2005, s. 21. ss. 13-25.

"Alaaddin Başar", <http://alaaddinbasar.com/hakkinda/>(30.07.2016).

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi; s. 9 Ankara: Yarıaçık Cezaevi Matbaası, 1972.

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi; s.13,Ankara: Yarı Açık Cezaevi Matbaası, 1976.

Armaner, Neda; *İslam Dininden Ayrılan Cereyanlar, "Nurculuk"*, Ankara: Meb, 1964.

Arslan, Abdurrahman; *Modern Dünyada Müslümanlar*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.

Arslan, Hüseyin; *Dini Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya-*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.

Atasoy, İhsan; *Üstadın Manevi Evladı, Fena Fi`N Nur Mustafa Sungur*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2008.

_____; *Hayatını Davasına Adayan Adam*; Bekir Berk, İstanbul: Nesil Yayınları, 2004.

Başar, Alaaddin; "Bir Ömrün Değişmez Prensibi: Müsbet Hareket, Bediüzzaman Said Nursi", [http://www.bediuzzamansaidnursi.org/icerik/bir%%C3%BCs\(16.08.2016\).](http://www.bediuzzamansaidnursi.org/icerik/bir%%C3%BCs(16.08.2016).)

"Bediüzzaman ismini ilk kez o an duydum ", *Risale Haber*, 25.01.2011,
<http://www.risalehaber.com/bediuzzamanisminiilkkezoanduydum96658h.htm>
(13.08.2016).

Bediüzzaman ve Neşriyat; Yeni Asya Neşriyat Araştırma Merkezi, 1. Baskı, İstanbul: Yeni Asya Yayınları, Şubat 2015.

"Bediüzzaman Said Nursi (Ocak-Mart 1878 - 23 Mart 1960)", *Köprü Dergisi*,
Bediüzzaman Özel Sayısı, sy. 70, Bahar, 2000. [http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=501\(25.12.2015\).](http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=501(25.12.2015).)

"Bediüzzaman Said Nursi, Biyografi (Kısa)",
[http://www.bediuzzamansaidnursi.org/node/9\(20.12.2015\).](http://www.bediuzzamansaidnursi.org/node/9(20.12.2015).)

"Bediüzzaman Said Nuri Biyografisi", *Risale-i Nur Enstitüsü*,
[http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=SaidNursi&SubSection=Bi-yografi&Page=2\(15.12.2015\).](http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=SaidNursi&SubSection=Bi-yografi&Page=2(15.12.2015).)

"Bediüzzaman Said Nursi Gençliği ve Tahsil Hayatı: I. Meşrutiyet Devri", *Risale-i Nur Enstitüsü*, [http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=Enstitu&SubSection=EnstituSayfasi&Date=3/23/2000&TextID=146\(27.12.2015\).](http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=Enstitu&SubSection=EnstituSayfasi&Date=3/23/2000&TextID=146(27.12.2015).)

Beki, Niyazi; *Kur'an'ın Yüksek ve Parlak Bir Tefsiri Risale-i Nur*, İstanbul: Şahdamar Yayınları, t.y.

"Biyografi: Hekimoğlu İsmail", *Hekimoğlu İsmail Resmi Web Sitesi*,
<http://www.hekimogluismail.com/biyografi.aspx> (20.03.2015).

"Burhan Sabaz", *Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği*, [http://www.feyyaz.org/icerik/dr-burhan-sabaz\(24.07.2016\).](http://www.feyyaz.org/icerik/dr-burhan-sabaz(24.07.2016).)

Çakır, Faruk; "Nezihi Mustafa Polat", *Yeni Asya*, 23.05.2010.
[http://Www.Yeniasya.Com.Tr/2010.05.23/Yazarlar/Fcakir.Htm\(25.07.2016\).](http://Www.Yeniasya.Com.Tr/2010.05.23/Yazarlar/Fcakir.Htm(25.07.2016).)

Çakır, Ruşen; *Ayet ve Slogan, Türkiye'de İslami Oluşumlar*, 8. Basım, İstanbul: Metis Yayınları, Ekim 1995.

- Çakmak, Muhammed; "Dini Bir Grup Olarak Aczmendilik", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997.
- Çalışan, Mustafa; *Asrı Güzelleştiren Adam Bediüzzaman Hayatı ve Mefkûresi*, İstanbul: Diya Kitap, 2012.
- Canbolat, Uğur İlyas; "Demirel'in masonluk belgesi nasıl ele geçirildi!?" *Haber7*, 28.04.2008. <http://www.haber7.com/siyaset/haber/315720-demirel8217in-mason>(11.08.2016).
- _____; *Sivas Kampı 27 Mayıs'ın Öteki Yüzü*, İstanbul, Lagin Yayınları 2010.
- Çap, Metin; "1960'lı Yıllar Sonrası Dini Akımlar: Nesil Grubu Örneği", (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015).
- Demir, Selman; *Hacı Salih Efendi*, Erzurum: Şahsi Basım, 2000.
- Demirel, Ali; " Said Nursi'ye Göre İsbat-ı Vacib Delilleri", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2000.
- "Diyanet'in 28 Şubat Faaliyetleri", *Aktif Haber*, (9 Mart 2006), <http://www.aktifhaber.com/diyanetin28subatfaaliyetleri64154h.htm>(20.12.2015).
- Dokuyan, Sabit; "Çok Partili Hayata Geçişte Önemli Bir Adım: Demokrat Parti'nin Kuruluşu", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 2/1, Haziran 2014, ss.151-169.
- Erdem, Rahmi; *Davam*, İstanbul: Timaş Yayınları, 1993.
- "Erzurum Eğitim Ve Kültür Vakfı", <http://ekev.org.tr/>(24.07.2016).
- Eser, H. Bahadır; "Türk Siyasal Kültürü İçinde Dinin Rolü Üzerine Bir Açıklama Çabası: Milli Görüş Hareketi Ve Milli Nizam Partisi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18/3, 2013.
- "Feyyaz Bilişim Ve Gelişim Derneği", <http://www.feyyaz.org/>(23.07.2016).
- Gökalp, Ziya; *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, İbrahim Kutluk (hızl.), Ankara: Kültür bakanlığı Yayınları, 1976.

- Göktaş, Mehmet; "Kırkıncı Hoca'mı Böyle Tanıdım", *Cevaplar*, 31.03.2016,
http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=6554&ctgr_id=5(18.08.2016).
- Gündüzalp, Zübeyir; *Yolumuzu Aydınlatan Işık*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2013.
<https://books.google.com.tr/books?id=95TYAwAAQBAJ>(17.07.2016).
- "Hafız Muhammed Hilmi Çorapsız", <http://cenkerli.org/eski-insanlari>(13.08.2016).
- "Halil Dülgar", https://www.facebook.com/dulgarhalil/about/?entry_point=page
(25.08.2016).
- Harmancı, Abdülkadir; *İlm-i Kelam ve Risale-i Nur*, İstanbul: Risale-i Nur Enstitüsü, 2000.
- "Hutuvat-ı Sitte", *Risale-i Nur Külliyyatı*,
<http://www.risaleinurenstitusu.org/index.asp?Section=Kulliyat&Book=HutuvatiSitte&Page=89>(24.12.2015).
- "Hürriyete Hitâp", 15.04.2012,
<http://www.arastiralim.net/tag/risale-i-nur/page/2>(24.12.2015).
- Işık, Ayhan; *Üstad Bediüzzamanın Van Hayatı*, İstanbul: Şahdamar Yayınları, 2013.
- İnceoğlu, Efecan; "Türkiye'de Siyasal İslamcılığın Evrimi", (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009).
- İşler, Mustafa Said; "*Bediüzzaman'ın Üç Hayat Devri: Eski Said, Yeni Said ve Üçüncü Said*", *Köprü Dergisi*, (Güz 2010).
<http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=1076>(19.12.2015).
- Kara, İsmail; *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi I-II*, İstanbul: Dergah Yayınları, 1986.
- Kara, Mustafa; *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*, 3. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları, Ekim 2010.
- Karakök, Tunay; "Menderes Dönemi'nde (1950 – 1960) Türkiye'de Eğitim" *Yüksek Öğretim Ve Bilim Dergisi*, C.1, S.2, 2011, ss. 89-97.
- Kaya, M. Ali; "Nurcuların Gazeteleri", *Yeni Asya*, 21 Şubat 2015.

- [http://www.yeniasya.com.tr/m-ali-kaya/nurcularingazeteleri_322211\(03.01.2016\).](http://www.yeniasya.com.tr/m-ali-kaya/nurcularingazeteleri_322211(03.01.2016).)
- Kaygusuz, İbrahim; "Said Özdemir ağabey'den özür diliyorum!-2", *Risale Haber*, 31.01.2014, [http://www.risalehaber.com/said-ozdemir-agabeyden-ozur-diliyorum-2-15688yy.htm.\(12.08.2016\).](http://www.risalehaber.com/said-ozdemir-agabeyden-ozur-diliyorum-2-15688yy.htm.(12.08.2016).)
- _____; *Nur'un Sadık Kahramanı Zübeyir Gündüzalp Hayatı- Mefkûresi*, İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2007.
- Kentel, Ferhat; "1990'larda İslami Düşünce Dergileri ve Yeni Müslümanlar, Entelektüeller", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık*, Tanıl Bora ve Murat Gültekinil (ed.), 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, c. VI, 2005.
- Kesik, Derya Yörük; "Said Nursi'nin Risalelerinde Mehdilik Telakkisi", (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Mezhepler Tarihi Bilim Dalı, 2007).
- Keskin, Yusuf Ziya; "Demokrat Parti İktidarı Ve Günümüze Yansımaları" *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, V 1, 2012.
- "Kırkinci Hoca'nın 1960'da Gözaltına Alınması Hakkında Yapılan Radyo Anonsu", *Sabah*, <http://www.sabah.com.tr/webtv/turkiye/vefat-eden-mehmet-kirkinci-hocanin-1960da-gozaltina-alinmasi-hakkinda-yapilan-radyo-anonsu> (16.08.2016).
- Kırkinci, Mehmet; "Alevilik Nedir?" *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 07.10.2010, [http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=305\(28.10.2016\).](http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=305(28.10.2016).)
- _____; *Asrın En Büyük Tehlikesi Sefahet*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, 2007.
- _____; "Başbakan Turgut Özal'a Mektup " *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (03.07.2010). [http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=195\(30.07.2016\).](http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=195(30.07.2016).)
- _____; "Cihad Sahasında Bediüzzaman" *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 13.07.2010. <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1164> (28.10.2016).
- _____; "Darü'l- Harp Nedir?" *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 10.07.2010. <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=996> (28.10.2016).

- _____;“Doğumum ve Tahsil Hayatına Başlamam”, *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (01.07.2010),<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article4>(20.12.2015).
- _____; *Fikir Damlaları-Gönül Damlaları*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2007.
- _____; *Hayatım-Hatıralarım*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2004.
- _____; *Hürriyet*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, t.y.
- _____;“Hürsöz’ün Baş Yazarı”, *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (03.7.2011),
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=59> (15.08.2016).
- _____;“İctihat Nedir?” *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*,13.10.2010,
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1166>(28.10.2016).
- _____; *İnsanı Alçaltan Seyyielere*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, 2007.
- _____;“İnsan Arzın Halifesidir”, *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 08.07.2010.
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=593>(28.08.2016).
- _____; *İnsan, Millet ve Devlet*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2006.
- _____;*İnsanı Yücelten Haseneler*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, 2007.
- _____;“İrşat Sahasında Bediüzzaman” *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*,12.07.2010.
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1081>(28.10.2016).
- _____; *İslam Birliği ve Yavuz Sultan Selim*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2010.
- _____;“İslamda Birlik” *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*,12.07.2010,
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1120> (28.10.2016).
- _____; *Kader Nedir? Ruh Nedir? Nasıl Aldanıyorlar?*, İstanbul: Zafer Yayınları, 2007.
- _____;“Niçin Geri Kaldık”, *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 05.07.2010.
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=181>(10.09.2016).
- _____;*Nükteler*, İstanbul: Zafer Yayınları,2005.
- _____;“Rahmanın Misafiri İnsan”, *Mehmet Kırkinci*,08.07.2010,
<http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=660>(13.11.2016).
- _____;“Sayın Cumhurbaşkanım” *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 10.07.2010,

- <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=922>. (10.09.2016).
- _____; "Siyasette Ölçü", *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, 09.07.2010.
- <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=226> (28.10.2016).
- _____; *Sorularla İslamiyet 1*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, t.y.
- _____; *Sorularla İslamiyet 3*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, t.y.
- _____; *Sorularla İslamiyet 4*, İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları, t.y.
- _____; "Yazıcılık Hadisesi ve Hüsrev Altınbaşak Ağabey İle Görüşme", *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (02.07.2010),
- <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=51> (20.12.2015).
- _____; "Yeni Asya Gazetesi'nin Çıkarılmaya Başlanması", *Mehmet Kırkinci Hocaefendi*, (03.07.2010),
- <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=75> (04.08.2016).
- Kısakürek, Necip Fazıl; *Bediüzzaman Said Nursi-Hayatı ve Nur Risalesi'nden Parçalar-*, 3. Baskı İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, Mayıs 2014.
- _____; *Son Devrin Din Mazlumları*, 10. Basım, İstanbul: Büyük Doğu, 1990.
- Kıyıcı, Selahattin; "Alvarlı Muhammed Lütfi Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.02, 2008, s.552.
- _____; "Solakbay, Muhammed Sadık" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009, c. 37, ss. 369-370.
- Kileci, Mehmet Refii; *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi*, İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Köprücüoğlu, Halil; "Risale-i Nur Hizmetinde Siyasetin Yeri", *Risale Haber*, (07.08.2013), <http://www.risalehaber.com/risale-i-nur-hizmetinde-siyasetin-yeri-15070yy.htm> (25.12.2015).
- Kutlu, Sönmez ; "İslam Düşüncesinde Tarihsel Din Söylemleri ", *İslâmiyât Dergisi*, c. IV, sy. 4, 2001, ss. 15-36.
- "Mahmut Kartal", *Egemen*, 24.10.2012,

<http://www.egemengazetesi.com/haber/8186/iibfye-dekanolarakdonuyor.html>
(24.08.2016).

Malbat, Ekrem; "Bediüzzaman'ın Kürt Kimliği Üzerinde Yapılan Tahrifatlar", *Kürt Tarihi*, Nisan-Mayıs 2014, ss. 24-34.

Mardin, Şerif; *Bediüzzaman Said Nursî Olayı*, 10.Basım, Metin Çulhaoğlu, (çev.),
İstanbul: İletişim Yayınları, 2005.

_____; "İslâmcılık", *İktibas Dergisi*, sy. 100, (Nisan 1985), ss. 40-43.

_____; *Türkiye'de Din ve Siyaset*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.

"Mehmet Kırkinci", *Cevaplar*, 30.04.2013,

http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=5411&ctgr_id=91(16.08.2016).

"Mehmet Kırkinci", *Erzurum Flaş Haber*, 13.07.2012,

<http://www.erzurumflas.com/mehmet-kirkinci/>(16.08.2016).

"Merhum Av. Bekir Berk Ağabeyden Bir Mahkeme Müdafası", *Nur Penceresi*

<Http://Www.Nurpenceresi.Com/Merhum-Av-Bekir-Berk-Agabeyden-Bir-Mahkeme-Mudafasi>(16.08.2016).

"Muhterem Mehmet Kırkinci Hocamızın Hatuniye Eğitim Hakkındaki Görüşleri",

Hatuniye Eğitim, 26.03.2015, <http://www.hatuniyeegitim.com/index.php/hatuniye-egitim-ders-oku/item/26-muhterem-mehmed-kirkinci-hocamizin-go>(10.06.2016).

"Mustafa Cahid Türkmenoğlu",

<http://www.risaleinur.org/yenisite/moduller/sonsahitler/bolgeindex.php?id=89>,
(16.08.2016).

"Molla Hamid Ağabey", *Nur Kafe*, 07.05.2010, <http://nurkafe.blogcu.com/molla-hamid-agabey/7804768>(13.08.2016).

"Naim Gölleroğlu", *Her Telden Erzurumlu*, 02.12.2008,

<Http://Puskulcu.Blogspot.Com.Tr/2008/12/NaimGöllerolu19251991>(13.08.2016).

"Nur Cemaati", <http://dictionary.sensagent.com/nur%20cemaati/tr-tr/>.(23.08.2016).

"Nur Cemaati," *Türkçe Bilgi*, http://www.turkcebilgi.com/nur_cemaati. (23.10.2015).

"Nurcu Lider Kırkınıc, Darbecilerle", *Casiye*,

[Http://Www.Casiye.Cc/Sitesi/Index.Php/SaidİNursi/EmperyalizminHizmetkarlar/3301-Nurcu-Lider-Kırkınıc.Html](http://www.Casiye.Cc/Sitesi/Index.Php/SaidİNursi/EmperyalizminHizmetkarlar/3301-Nurcu-Lider-Kırkınıc.Html)(28.08.2016).

"Nurculuk", *Komple Teorisi*,

<https://kompleteorisi.wordpress.com/nurculuk/>.(23.12.2015).

Nursi, Abdurrahman; *Bediüzzaman'ın Hayatı*, İstanbul: Kent Yayınları, 2010.

Nursi, Bediüzzaman Said; *Emirdağ Lahikası I*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995.

_____; *İçtimai Reçeteler*, C.1, İstanbul: Tenvir Neşriyat, 1990.

_____; *İlk Dönem Eserleri Bediüzzaman Said Nursi*, İstanbul: Söz Basım Yayınları, 2008.

_____; *Kastamonu Lahikası*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995.

_____; *Şualar*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995, s. 292.

_____; *Tarihçe-i Hayat*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1995.

Okur, Salih; "Prof. Dr. Ahmed Akgündüz Hocamızın Dilinden İki Ateşin Dimağ"

Cevaplar, 20.08.2011, <http://www.cevaplar.org/index.php?contentw>(30.07.2016).

_____; "Zeki Karakaya Hocamızla Çok Sorulan Sorular Üzerine" *Cevaplar*,

22.05.2009, http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=349(30.10.2016).

Onat, Hasan; *Türkiye'de Din Anlayışında Değişim Süreci*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2003.

"Osman Demirci", https://tr.wikipedia.org/wiki/Osman_Demirci(13.08.2016).

Öğüt, Salim; *Modern Düşüncenin Kur'an Anlayışı: Bir Zihniyet Eleştirisi*, İstanbul: Rihle Kitap 2008.

Öncel, M. Ragıp; "Kırkınıc Hocamızı Yâd Ederken" *Cevaplar*, 03.01.2016,

[Http://Www.Cevaplar.Org/Index.Php?Content_View=6494&Ctgr_İ](http://www.Cevaplar.Org/Index.Php?Content_View=6494&Ctgr_İ)(22.08.2016).

Öngören, Reşat; "Tunahan, Süleyman Hilmi" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. XLI, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012, ss. 375-377.

Özbey, Kerem; "Geleneksellikten Neo-Liberal Muhafazakârlığa Türkiye’de İslamcılığın Dönüşümü”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011).

Özcan, Azmi; “İslamcılık (İkinci Meşrutiyet)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam*

Ansiklopedisi (DİA), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, c. XXIII, 2001, ss. 62-65.

Özcan, Ömer; *Ağabeyler Anlatıyor*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2013;

_____; *Ağabeyler Anlatıyor 3*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2013.

<https://books.google.com.tr/books?id=wnnZAwAAQBAJ&pg=PT3>(29.07.2016).

_____; "Atıf Ural", *Cevaplar*, 15.11.2015,

http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=5588&ctgr_id=91(16.08.2016).

_____; "Mehmet Kırkinci Kimdir," *Nurdan Haber*, 24.02.2016.

<http://nurdanhaber.com/tr-tr/kose-yazilari/4200/mehmed-kirkinci-kimdir>
(13.08.2016).

Öztürkci, Erol; *Said Özdemir Ağabey*, İstanbul: Merak Yayınları, 2013.

"Ramazan Yıldırım", *Feyyaz Bilişim ve Gelişim Derneği*,

<http://www.feyyaz.org/icerik/ramazan-yildirim>(24.07.2016).

Salihi, İhsan Kasım; *Kendi Dilinden Bediüzzaman Said Nursî*, İstanbul: Şahdamar

Yayınları, 2010. <https://books.google.com.tr/books?id=MtMcCwAAQBAJ&pg=PT2&lpg> (16.08.2016).

Sarıkaya, M. Saffet; "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Dini Tarikat Ve Cemaatlerin

Toplumdaki Yeri" *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 1998, Sayı: 3.

Saygın, Selami; "Mehmet Kırkinci'nin mirası", *Bursa Şehir*, 29.02.2016,

<http://sehirmedya.com/yazarlar/mehmet-kirkincinin-mirasi/>(22.08.2016).

Seyyid, Rıdvan; *İslam'da Cemaatler Kavramı: İslam Toplumunda Cemaatlerin*

Sosyolojisi, Mehmet Can (çev.), İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.

- Sifil, Ebubekir; "Bediüzzaman ve Risale-i Nur-26", *Milli Gazete*, 20.02.2011.
[https://ebubekirsifil.com/okuyucu-sorulari/bediuzzaman-ve-risa-nu/\(23.08.2016\)](https://ebubekirsifil.com/okuyucu-sorulari/bediuzzaman-ve-risa-nu/(23.08.2016)).
_____; *İslam ve Modern Çağ 1.2.3*, İstanbul: Rihle Kitap, 2014.
- Sivri, Dursun; "Bediüzzamanın“Sır Kâtibi” Mehmet Feyzi Efendi (R.H)", *Risale Haber*, 25.04.2011, [http://www.risalehaber.com/com/Bediuzzamanin-Sir-Katibi-\(12.08.2016\)](http://www.risalehaber.com/com/Bediuzzamanin-Sir-Katibi-(12.08.2016)).
- "Suffa Vakfı" , [http://www.suffavakfi.org.tr/\(24.07.2016\)](http://www.suffavakfi.org.tr/(24.07.2016)).
- Şahiner, Necmettin; *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursi*, İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1974.
_____; *Hakkın Yılmaz ve Sarsılmaz Müdafii Bekir Berk*, İstanbul: Şahdamar Yayınları, 2009.
- Şengül, Tuba; "Siyasi Düşünce Akımları ve Tarih Ders Programlarındaki Düşünsel Değişim (1908–1930)" *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2007, c. XL, sy.1, s. 74. kaynakça, ss.63-97.
- "Tahiri Mutlu Kimdir? (1900-1977) " *Yeni Asya*, 12.04.2013,
[Http://Www.Yeniasya.Com.Tr/Enstitu/TahiriMutlu19001977_15326\(14.08.2016\)](Http://Www.Yeniasya.Com.Tr/Enstitu/TahiriMutlu19001977_15326(14.08.2016)).
- Taşyürek, Muzaffer; *Adnan Menderes*, İstanbul: Anonim Yayıncılık, 2010.
- "Tifnikli Faruk Efendi",
[http://www.turkulerleerzurum.com/manevimimarlarimiz/tivniklifaru\(13.08.2016\)](http://www.turkulerleerzurum.com/manevimimarlarimiz/tivniklifaru(13.08.2016)).
- Turan, Ahmet; "Said-i Nursi ve Nurculuk", *OMÜİFD*, sy. 10, 1998,
http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/1525073178_199810020211.pdf
(20.12.2015).
- Türköne, Mümtazer; *Siyâsî İdeoloji Olarak İslâmcılığın Doğuşu*, İstanbul: Etkileşim Yayınları, 1991.
- Uca, Yüksel; "Kırkinci Hocaefendi" *Cevaplar*, 22.07.2015,
[http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=6174&ctgr_id=1\(05.08.2016\)](http://www.cevaplar.org/index.php?content_view=6174&ctgr_id=1(05.08.2016)).

Uç, Himmet;"Bitlis Mekânları: Şeyh Mehmet Küfrevi Dergahı", *Risale Haber*,

27.04.2013,[Http://Www.Risalehaber.Com/Bitlis-Mekanlari-SeyhMehmetKufrevi-Dergahi-14653yy.Htm](http://Www.Risalehaber.Com/Bitlis-Mekanlari-SeyhMehmetKufrevi-Dergahi-14653yy.Htm)(16.08.2016).

_____; "Risale-i Nur Mekanları: Karanlık Künbet ve Kırkinci Hoca" *Risale Haber*, 10.08.2015, <http://www.risalehaber.com/risale-i-nur-mekanlari-karanlik-kunbet-ve-kirkinci-hoca-17380yy.htm>(11.08.2016).

Uzun, Necmi; "Türkiye’de İslamcı Hareket Gelişimi, İlişkileri, Ayrılıkları ve Dönüşümü", T.C. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ve Siyaset Bilimi Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011.

Uzunpostalıcı, Mustafa;"Cemaat", *İslam Ansiklopedisi*, C.VII, İstanbul: TDV Yayınları, 1993, ss.288-289.

"Ümit Vakfı", <http://umitvakfi.org/index.php/misyon-vizyon> (22.08.2016).

Üzüm, İlyas; "Kelam-Mezhepler Tarihi İlişkisi Açısından Günümüz Türkiye'sinde Dini Akımlar ve Din Aleyhtarı Yazarlar", *İlahiyat Fakülteleri Kelam Anabilim Dalı Eğitim-öğretim Meseleleri ve Koordinasyonu Toplantısı = II*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları No: 149, 1998, http://isamveri.org/pdfdr/D063195/1998/1998_UZUMI.pdf (25.12.2015).

"Vefatından Önce Mehmet Fırıncı'nın Kırkinciya Hastane Ziyareti" ,*Havadis-i Nuriye*, 25.02.2016,<http://www.havadisnuriye.com/hatiralar/vefatindan-once> (17.08.2016).

Yaşar, İslam; *Nur Talebeleri & Güneşin Renkleri*, İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2010.

Yavuz, M. Hakan , "Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk" *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: İslamcılık*, T. Bora ve M. Gültekingil (edt.), 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, c. 6, 2005.

_____;*Modernleşen Müslümanlar, Nurcular, Nakşiler, Milli Görüş ve AK Parti*, 2. Baskı, İstanbul: Kitapevi Yayınları, Ekim 2008.

_____; "Yayına Dayalı İslâmî Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi", *İİKV*:

3.*Uluslararası Bediüzzaman Said Nursi Sempozyumu*, 24-26 Eylül, 1995, İstanbul, <http://www.iikv.org/yurtici-yurtdisi> (20.12.2015), s.303-312.

Yıldırım, Ercan;“Türkiye’de İslâmcılık Düşüncesi ve İsmail Kara”, *TYB AKADEMİ*, sy. 3, (Eylül 2011).

“Zehra Vakfı Susuyor”, *Hürriyetim internetim*, (25 Ocak 2000),
<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/01/25/175097.asp> (18.12.2015).

Watt, Montgomery; *İslami Hareketler ve Modernlik*, Turan Koç (çev.), İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.

Weld, Mary; *Bediüzzaman Said Nursi Entelektüel Biyografisi*, İbrahim M. Abu-Rabi (ed.), İstanbul: Etkileşim Yayınları, Eylül 2011.

EKLER

1. Ek: Bediüzzaman Said Nursi İle İlgili Gazete Haberi

2. Ek: Bediüzzaman Said Nursi İle İlgili Gazete Haberi

3. Ek: Bediüzzaman Said Nursi'nin Vefatı İle ilgili Gazete Haberi

4. Ek: Bediüzzaman Said Nursi'nin Cenazesinin Defin Haberi

[illegible]

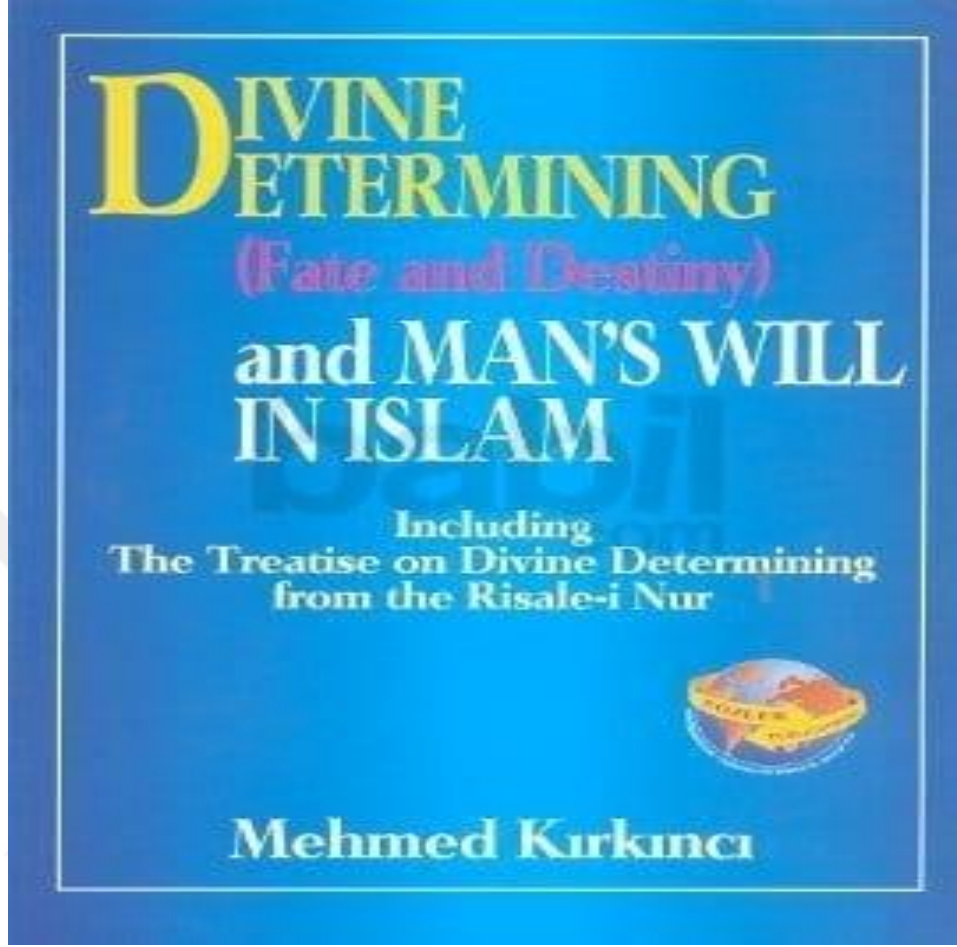
6. Ek: 1959 yılı istihbaratının Erzurum Nur Talebeleri Listesi

NURCULARIN LİSTESİDİR				
Sıra No:	Adı ve soyadı	İşi	İkamet ve iş adresi	Evvelce hakkında bilgi mevcut olup olmadığı
1	Rifat Çakar	D.D.Yollarında	Anbar Müdür Müavini	hayır
2	M.Sergil Polat	Terzi	Murat paşa camii bitişigi	Evet
3	Zeki Çiğdem	Muhasebeci	Serbest	hayır
4	Behattin Balkaya	Terzi	Cumhuriyet Cad.No:173	"
5	H.Osman Bektaş	Müftü naibi	Caferye mah.No: 5	"
6	Mehmet kırkinci	Veiz	Lalapaşa camiiinde hoca	"
7	Ahmet Polat	Gazeteci	Palit meydanında Hüresöz Kat.	"
8	Mehmet Selik Yataz	Veiz	Merkezde	"
9	Osman Cemirci	"	Warmanlı camiiinde	"
10	Mehmet Dursun	"	Caferye	"
11	Celal Işık	"	"	"
12	Mihrali	"	Muretpaşa	"
13	Kemal Fırat	Memur	Merkez Kum.Satan.AlmaKom.da	"
14	Yemen Efe	Terzi	İnen terzi hanesi Cumhuriyet cad.	"
15	Faruk Kivalema	Elbiseci	Ayaz paşa mah.Feruzoğlu cad	"
16	Hatem Kesseder	Gömlükçi	Cumhuriyet cad.zaman terzi ha.	"
17	Naım Barber	Veiz	Şeyhler camiiinde	"
18	Hasan Yazarcan	Kuyumcu	Taşmagaşalar No: 32	"
19	Cihat Güngör	Gazeteci	Tarhan Paşas karşısında	"
20	Hakkı yıldırım	avukat	Stajyer	"
21	Maksut Akalar	Manufaturacı	Batpazarında	"
22	Vefa Boynukalin	Mobilyacı	Batpazarı Nihat Şahin ortağı	"
23	Hakkı Arıcı	Dükümcü	Tebriş Kapı	"
24	Şehitlerin Akar	Bakkal	Bulunmadı	"
25	Ömer Hacı	Terzi	Erzincan çarşısı No: 4	"
26	Sırrı Çetek	Kuyumcu	Taşmagaşalar No: 35	"
27	Zekariya Gökçürk	Lestikçi	Gürcükapı No: 42	"
28	Ahmet	Marangoz	Ağırbaşım fabrikasında	"
29	Mehmet S. Karahan	Veiz	Aşağı mumcu mah. camiiinde	"
30	Selahattin Doloğlu	P.T.T.de	Kelkitte Postahane	"
31	Mehmet Çakır	Memur	İnçi Sigortasında	"
32	Nazım Okur	Hardevatçı	Kongre caddesinde No: 72	"
33	Cafar Selçuk	Terzi	Culhuriyet caddesi No: 172	"
34	Sitki Engürün	Memur	Sümerbanka No: 172	"
35	Selih Güler	Manufaturacı	Bulunmadı	"
36	Yavuz Tellioglu	Terzi	Erzincan çarşısında	"
37	Niyazi Güney	Tüccar	Taşmagaşalar türbe karşısında	"
38	Yusuf Ataç	"	"	"
39	Kemal Günday	Barber	Erzincan çarşısı No: 6	"
40	Şevket Eygi	Subay	Kavaklı muhabele Bl.yedek Sb.	"
41	Rıza Sönmez	Otelci	Şehir palas oteli sahibi	"
42	Osman Kuyupoglu	Tuhafiyeci	Taşmagaşalar No: 73	"
43	Sait Aydın	Memur	D.D.Yollarında prkiş iş.gafi	"
44	Vehip Atalay	Kitapçı	Cumhuriyet caddesi kitap ve gaz	"
45	M.Esat Kasapoğlu	Subay	Uzunahmette Dr. Yüzbaşı	"
46	Vural Çkten	Diş Doktoru	Mahallebaşı Gülhanmet Cad de	"
47	İbrahim Karali	Terzi	Cumhuriyet caddesi	"

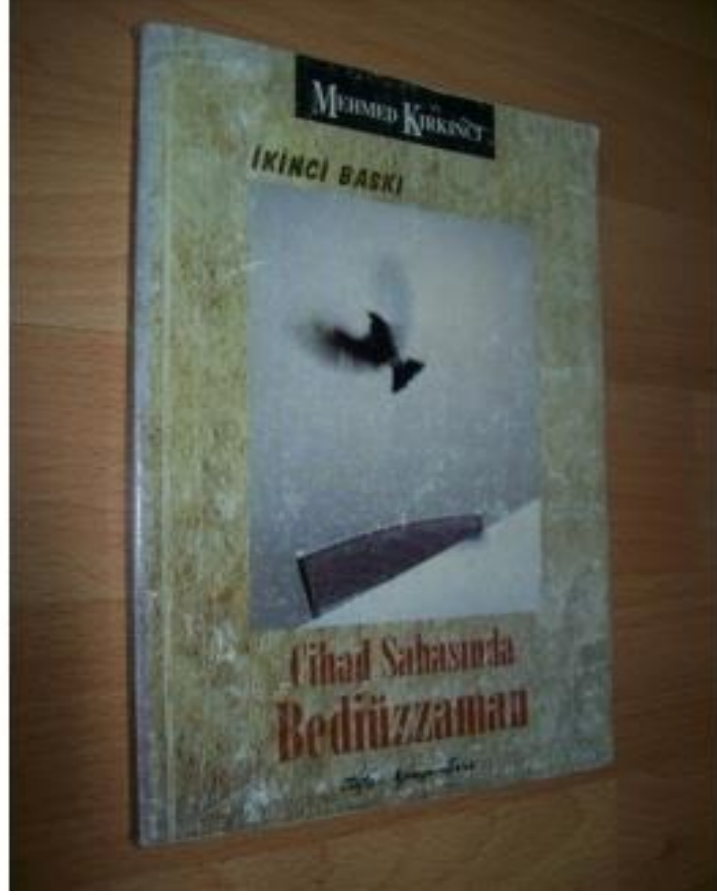
7. Ek: 27 Mayıs 1960 Sivas Kampı Akşam Gazetesi Haberleri

8. Ek: Mehmed Kırkının 2000 yılında Sözlür Neşriyattan çıkan İngilizce
Kitabının kapağı

9. Ek: Mehmed Kırkının 1995 yılında Zafer Yayınlarından çıkan kitabının kapağı

**10. Ek: Mehmed Kırkının 1. Basım Timaş Yayınlarından çıkan Gönül
Damlaları adlı eserinin kapağı**

11. Ek: Mehmed Kırkının 1. Basım Timaş Yayınlarından çıkan Ruh Nedir adlı eserinin kapağı

12. Ek: Mehmed Kırkıncının 1989 Aralık Ayında Türk Edebiyatı Aylık dergisinde
sayfa 51-55 arasında çıkan makalesi

Yunus ve Anadolu

Mehmet KIRKINCI

Yunus, Anadolu ruhunun tarz-ı tezahürüdür. "Et ile deriye büründü, Yunus diye göründü" ... Evet, Yunus denilince Anadolu, Anadolu denilince Yunus akla gelir. Çünkü biri inci, diğeri sedefdir. Biri meyvesi diğeri bağıdır, biri bülbül diğeri gülistandır. Zira semereler ağaçları, ağaçlar da bağ ve bahçelerin latif manzaralarını tahayyül ettirir. Bülbüllerin şirin terennümleri elbette gül bahçelerini tahattur ettirecektir.

Anadolu denilen bu gülistanın nice bülbüllerinden birisidir Yunus... Evet, Anadolu Yunuslarla doludur. Tarihini yapraklarını çevirdiğinizde, Anadolu'nun yetiştirdiği, âlemin gıpta ve hayranlıkla takdir ettiği nice müridleri, maneviyat mimar ve rehberlerini seyr ve temaşa edersiniz...

Anadolu doludur. Hem de baştan başa mabedler ile, dergâh ve medreseler ile, evliya ve asfiyalar ile, ulu cami ve ulu kışalılar ile... Hasılı, Anadolu, İslâm medeniyetinin bir medine-i münevveresidir. O, bir dar'ül-hikmettir, bir dar'ül irfan ve bir dar'ül fünundur. Nazar-ı ibretle maziye bakılınca Anadolu'da günâgün İslâm medeniyetinin incelikleri, engin ve zengin güzellikleri görülebilir. Cihan, Anadolu'nun âfâkından intişar ve tecelli eden marifet ziyasıyla aydınlandı denilse sozadır.

Anadolu feyz ve marifetin envarının intişarına cidden bir mekteb-i irfan idi. Bu mektepten yetişen nice kâmil insanlar cihana hediye etti, yadigar bıraktı. Anadolu bir terbiyegâh idi; edep ve hikmetin talimgâhıydı. Sefalet ve cehalet, nifak ve şükâkın tehaccümüne dört bir tarafından kapalıydı. O, yalnız ve yalnız iffet, şefkat, merhamet, hamiyet ve fedakarlık gibi mukaddes mefhumların cevlan-gahıydı.

Anadolu insanları ancak böyle âli ve güzel meziyetlerden, hastelerden zevk ve lezzet alırlardı. Şerf ile oturur izzetle kalkarlardı. Gönüllileri müferrah, vicdanları mesrur idi. Çünkü Anadolu insanında hassas bir ruh ve ulvi bir şuur teşekkül etmişti. Onlar akılları ile düşünür, vicdanları ile tartar, hayalleri ile dokurlardı. Efkarlarını ulûm-u âliye ile tenvir, ahlaklarını tasavvuf ile tezhib ederlerdi. "Lütfun da hoş kahrın da hoş" diyerek nimelelere karşı şükür ile ihlâsın, musibetlere karşı hamd ile mukabele ederlerdi. Müddet-i hayatları müstemirren böyle şevkli idi. Hasılı, âlem, herşeyi ile onları nurani görünü-

dü.

Acaba Anadolu insanına bu ulvi seviye ve meziyetleri bahşeden sır ne idi?

Evet Anadolu'da yaşayan ecdadımız, her türlü tekmül ve terakkiye müsait olan İslâmiyet hakkıyla tetkik ve tahkik etmişler, kıyıda kalmayıp mağz ve lübbü massetmişlerdir. O din-i celîli ferdî ve ictimai hayatlarının her şubesine noktası noktasına tatbik etmişler, hakkıyla yaşamışlardır. Bu yüce dinin bahşettiği dünya ve âhiret saadetiinden istifade etmişlerdir. Her iki âlemin saadet ve selameti için mukaddes dinimizi esas alan ecdadımız, ibadeün zevkine ererek, Anadolu'nun her köşe ve bucağında ulu kubbeli mabedler inşa etmişlerdir. Bu mabedlerin bir yanına, dar'ül fûnun mahiyetinde medreseler; diğer yanına ise insanları marifetullahı isal eden müridleri yetiştirecek dergâhları te'sis etmişlerdir. Tâ ki, bu medreseler ve dergâhlar, el ele, gönül gönüle vererek İslâmiyetin bayrağını Anadolu'nun sinesinde ilâi ebed pavidar etsinler.

Evet bu medreseler, bu dergâhlar milletin irfan ve terakvirinde, memleketin imar ve islahında pek büyük hizmetler görmüşlerdir. İçte tarihimize şeref bahşeden o ariflerin, mütefekkirlerin her birisi bu nurlu hücrelerin semeresidirler. Tarihî sahifelerinde ebedî bir iftihar ile payidar olan şanlı devrelerimize ait mefahirimiz bir çoğu, burarlarda yetişen faziletli ve namdar dimağların asâr-ı feyzi dirler. Anadolu insanının necabet-i ahlâkiyesi ve hassasiyet-i ruhiyesinin tekamülünde bu müesseselerin pek büyük hizmetleri olmuştur. Fortlerin irşadına, cemiyeün ahengine ve nizamına büyük gayret gösteren bu müesseselerden melek gibi melikler, âdil hükümler, bahadır kumandanlar, basiretli âlimler, kâmil müridler, celâdetli hatipler ve ince ruhlı şairler, edîbler yetişmiştir. Evet Anadolu insanı; Hakka riayet, fazilete muhabbet, rezaletle adavet ve sefalete husumet gibi âli hasletler ve yüksek seciyeyle bu feyyaz rehberler sayesinde kazanmıştır. Bu maneviyat üstadları, vatanın her köşesinde milletimize adâb-ı diniyye ve milliyeyi, adâb-ı ictimaiye ve ferdiyyeyi talim ediyorlardı.

Yirmi yaşlarındaki bir gence o ruh-u cevvali, o hürka metaneti nefhederek O'nu çağ açıp çağ kapayan "Türk" seviyesine çıkaran bu maneviyat sultanlarıdır.

Nafiz bir nazar ile mümtaz olan Yavuz'a itihâd-ı İslâm ruhunu aşılayan bu rehberler değil midir?

Millet ve memleketini düşünene hamiyetli ve alicenab

ÖZGEÇMİŞ

13.05.1989 tarihinde Kastamonu İli Gömmence Köyünde doğdu. İlkokulu ve Ortaokulu Kaşçılar Mescit İlköğretim Okulunda tamamladı. 2005 yılında Kaşçılar Kız Kur'an Kursunda hafızlığını bitirdi. Lise tahsilini Kastamonu İmam Hatip Lisesinde tamamladıktan sonra 2009 yılında Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesini kazandı. 2013 yılında mezun oldu. 2014 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Samsun ili Asarcık ilçesi Çok Programlı Anadolu Lisesinde İmam Hatip Meslek Dersleri Öğretmeni olarak göreve başladı. 2015 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Samsun ili Asarcık ilçesi Halil Bilici Anadolu İmam Hatip Lisesine tayini çıktı. Halen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Samsun ili Asarcık ilçesi Halil Bilici Anadolu İmam Hatip Lisesinde Meslek Dersleri öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuk annesidir.

İletişim Bilgileri

GSM: 0(542)4595537

E mail: sevgihim5537@outlook.com